

Nr 3.

Ankom till riksdagens kansli den 15 maj 1931 kl. 4 e. m.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående vissa åtgärder till spannmålsodlingens stödjande jämte i ärendet väckta motioner.

Genom en den 24 april 1931 dagtecknad proposition nr 216, vilken hänvisats till jordbruksutskottet, har Kungl. Maj:t, under åberopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över jordbruksärenden för samma dag, föreslagit riksdagen att

dels besluta, att för tid, som Kungl. Maj:t bestämde i anslutning till syftet med och innehållet i ett vid statsrådsprotokollet fogat kontrakt mellan svenska staten och Svenska spannmålsföreningen u. p. a., rätt att till riket införa vete och råg, spannmålsblandning, vari vete eller råg ingår, mjöl, framställt av vete eller råg, samt gryn av vete med av Kungl. Maj:t stadgade undantag icke skulle tillkomma annan än staten eller den, åt vilken Kungl. Maj:t överläte sådan rätt;

dels bemyndiga Kungl. Maj:t att utfärda de närmare föreskrifter, som kunde erfordras för upprätthållandet av nu angivna ensamrätt;

dels ock godkänna omförmälda kontrakt mellan staten och föreningen.

Kontraktet med därtill hörande särskilda bestämmelser och prisregleringsskalar är av följande lydelse:

K o n t r a k t

mellan svenska staten och Svenska spannmålsföreningen u. p. a.

Mellan svenska staten och Svenska spannmålsföreningen u. p. a., i det följande benämnd föreningen, är, i anslutning till föreningens vid detta kontrakt fogade stadgar, följande överenskommelse träffad.

1 §.

Staten tillförsäkrar föreningen för nedan i 13 § omförmälda tid, att annan än föreningen ej skall äga laglig rätt att, utan föreningens medgivande, till riket införa vete eller råg eller spannmålsblandning, vari vete eller råg ingår, eller mjöl, framställt av vete eller råg, eller gryn av vete.

2 Sammansatt bevillnings- och jordbruksutskotts utlåtande Nr 3.

Vad ovan sägs gäller ej i avseende å vara, som införes till riket samt, utan att hava för förfogande inom riket från tullverket utlämnats, åter under tullkontroll utföres, eller som införes i egentlig gränstrafik eller eljest under sådana förhållanden, att tullfrihet för varan åtnjutes på grund av annan bestämmelse i 5 § tulltaxeförordningen den 4 oktober 1929 (nr 316) än den under s) upptagna eller på grund av 6 eller 8 § samma förordning.

2 §.

Föreningen förbinder sig att till minst de priser, som i 4 § stadgas, vartdera året 1931 och 1932 under tiden från och med den 1 juni till och med den 31 juli inköpa all inom landet odlad, salubjuden spannmål av vete och råg, som är av fullgod (torr, frisk och oskadad) kvarnduglig beskaffenhet och hembjudes föreningen före den 1 juni det år, inköpet skall äga rum. För år 1931 skall hembudstiden, där så för beaktande av säljarnas intressen erfordras med hänsyn till tidpunkten för detta avtals godkännande av riksdagen, på sätt i 16 § sägs, av föreningens styrelse förlängas till och med den 15 juni.

Leveransterminen för sålunda inköpt spannmål bestämmas av föreningens styrelse, därvid dock skall iakttagas, att sagda termin icke utan säljarens samtycke får bestämmas kortare än till 14 dagar från dagen för inköpet, samt att leveransen skall äga rum senast den 31 juli det år, inköpet sker. Där de till föreningen anslutna kvarnarnas lagerutrymmen, med hänsyn till vad 7 § a) och 8 § i föreningens stadgar innehålla rörande medlemmarnas skyldighet att mottaga och lagra föreningens spannmål, ej förslå till spannmålets mottagande och förvarande under ändamålsenlig skötsel inom den sålunda bestämda tiden, äger föreningens styrelse i erforderlig mån förlänga leveranstiden.

De partier spannmål, föreningen enligt det ovan sagda är skyldig inköpa, skola levereras till uppsamlingsställen, som av föreningens styrelse anvisas. Föreningens styrelse skall söka fördela leveranserna så rättvist som möjligt samt med hänsyn till att fraktkostnaderna i görigaste mån inskränkas.

3 §.

Det åligger föreningen att, då statens spannmålsnämnd så påfordrar, efter anvisningar av nämnden, före den 1 juni 1932 även under andra tider än de i 2 § omförmälda vidtaga inköp av svenskt vete och svensk råg av den i sagda paragraf angivna beskaffenhet, om och i den mån de till föreningen anslutna kvarnarna enligt 7 § c) av föreningens stadgar äro skyldiga att mottaga och lagra sålunda inköpt spannmål.

4 §.

Mom. 1. Vid inköp under tiden 1 juni—31 juli 1931 skall föreningen tillämpa betalning jämlikt de bestämmelser, som för samma tid gälla enligt 2 § uti den i Kungl. brevet den 28 augusti 1930 till statens spannmålsnämnd intagna förbindelse, därvid uppsamlingsställe å annan ort än där kustkvarn är belägen skall likställas med inlandskvarn.

Uppkommer tvist, huruvida kvarn är att hänföra till inlandskvarn eller kustkvarn eller huruvida uppsamlingsställe är att likställa med inlandskvarn, äger statens spannmålsnämnd härutinnan besluta.

Mom. 2. Vid inköp under tiden 1 juni—31 juli 1932 skall för fullgod (torr, frisk och oskadad) svensk spannmål med en kvalitetsvikt av 77 kilogram per hektoliter (129 holländska skålpund) för vete och 72.2 kilogram per hektoliter (121 holländska skålpund) för råg betalas fritt anvisat uppsamlingsställe det för hela riket enhetliga pris, Kungl. Maj:t för vete respektive råg av nämnda kvaliteter finner skäligt bestämma.

Till de i detta moment angivna pris skall göras ett tillägg av ett öre för varje fulla 100 kilogram för var dag, leveransen i enlighet med köpeavtalet äger rum senare än den 1 juni.

Mom 3. Beträffande villkoren i övrigt samt prisbestämningen för andra hektolitervikter än de ovan angivna skola de grunder iakttagas, vilka finnas angivna i bilagda, efter förslag av delegationen för svensk spannmålsnotering uppgjorda bestämmelser och prisregleringsskalor. Tillägg till ävensom annan förändring av sagda bestämmelser och skalor må av statens spannmålsnämnd och föreningens styrelse, därest nämnden och styrelsen därom äro ense, verkställas.

Mom. 4. Från de i mom. 1, 2 och 3 stadgade pris skall avdrag ske med 50 öre för varje fulla 100 kilogram, varmed den levererade myckenheten med mer än 10 procent understiger den salubjudna, där ej underlåtenheten kan anses ursäktlig.

5 §.

Föreningen må ej vägra att för annan införa eller att i för varje fall angiven myckenhet låta annan införa mjöl av vete eller råg eller gryn av vete, föreningens styrelse likväl obetaget att för tiden intill den 1 september 1931, om statens spannmålsnämnd därtill lämnar tillstånd, motsätta sig sådan import, i den mån den kan antagas ske i spekulativt syfte.

Föreningen må ej för egen räkning driva handel med utländsk spannmål eller därav framställt mjöl eller gryn.

6 §.

Föreningens verksamhet skall bedrivas på ett lojalt sätt och så att icke enskilt intresse obehörigen gynnas.

Angående föreningsmedlems skyldighet att tillämpa normal förmåningslön skall gälla vad 7 § g) av föreningens stadgar härom innehåller.

7 §.

Föreningens försäljning av svenskt vete och svensk råg, inköpt på grund av stadgandet i 2 § eller i annan ordning, må icke ske till pris, understigande det vid tiden för försäljningen gällande marknadspris.

Marknadspriset för gammal skörd skall härvid under juni, juli och augusti månader anses utgöra

år 1931 minst det pris, föreningen enligt 4 § har att betala för sina inköp under juni och juli samma år, samt

år 1932 minst det pris, som föreningen jämlikt sistnämnda paragraf skulle haft att erlagga vid inköp av samma spannmål för leverans vid den tid, föreningens leverans enligt försäljningsavtalet sker.

Vid försäljning av spannmål av gammal skörd, sedan spannmål av ny skörd kommit i marknaden, skall föreningen beakta det mervärde, som den gamla spannmålen kan hava i förhållande till spannmål av den nya skörden.

4 *Sammansatt bevillnings- och jordbruksutskotts utlåtande Nr 3.*

Statens spannmålsnämnd äger utöva kontroll över att ovanberörda pris icke underskrides. Finner nämnden, att det pris, föreningen vid försäljningen betingat sig, är väsentligt lägre än det pris, som enligt det ovan sagda bort erläggas, skall föreningen efter anmodan av nämnden utkräva prisskillnaden av köparen. Uppstår därvid tvist med köparen rörande prisets storlek, skall sådan tvist avgöras av Sveriges skiljenämnd för spannmåls- och foderämnesshandeln.

Föreningen skall vid sin försäljning göra de förbehåll, som erfordras med hänsyn till ovan upptagna bestämmelser.

8 §.

Till täckande av sina kostnader samt förluster vid utövandet av sin verksamhet äger föreningen för de myckenheter vete och råg, spannmålsblandningar, vari vete eller råg ingår, vetemjöl, rågmjöl och gryn av vete, vilka införas till riket, av vederbörande importör uppbära gottgörelse, varom nedan stadgas.

Beloppet av sagda gottgörelse per 100 kilogram spannmål bestämmes av föreningens styrelse, därvid bör eftersträvas dels att såvitt möjligt vinst vid kontraktstidens utgång icke kvarstår, dels ock att den tid, under vilken föreningen jämlikt 14 § första stycket äger fortfara med utövandet av importträtten, icke över hövan förlänges.

Beträffande vete skall gälla, att om de av Kungl. Maj:t utsedda ledamöterna av styrelsen äro eniga rörande storleken av berörda belopp och beloppet av dem icke bestämmes högre än som motsvarar 20 procent av det i Stockholm vid tiden för gottgörelsens bestämmande gällande marknadspriset å svenskt vete av normalkvalitet, nämnda ledamöters beslut skall tillämpas. För fastställande av högre belopp i fråga om vete fordras att minst sex ledamöter äro om beslutet ense, och att detsamma godkännes av Kungl. Maj:t.

För fastställande av storleken av sagda gottgörelse för råg erfordras, att minst sex ledamöter äro ense om beslutet.

Gottgörelse, varom i denna paragraf stadgas, skall bestämmas för en tid av minst två månader i sänder. Förändring i gottgörelsens belopp skall tillkännagivas senast åtta dagar innan beslut härom skall tillämpas.

Vid gottgörelsens uttagande beträffande mjöl skall gälla, att mot 100 kilogram finsiktat mjöl och gryn svara 160 kilogram spannmål samt mot 100 kilogram sammalet mjöl 100 kilogram spannmål. I fråga om spannmålsblandning skall gottgörelsen beräknas efter den myckenhet vete och råg, som ingår i blandningen.

9 §.

Den, som till riket infört vete eller råg eller spannmålsblandning, vari vete eller råg ingår, och visar, att han ur riket utfört utländsk spannmål av samma slag, mjöl, framställt inom riket av utländskt vete, utländsk råg eller utländsk spannmålsblandning, gryn, framställt inom riket av utländskt vete, eller spis- eller knäckebröd, vid vars tillverkning använts mjöl, framställt inom riket av utländsk råg, äger av föreningen återfå den gottgörelse, han erlagt till föreningen vid importen av motsvarande myckenhet spannmål.

Likaledes äger den, som till riket infört vetemjöl, rågmjöl eller gryn av vete, rätt att, om han visar, att han ur riket utfört samma mjöl eller gryn eller spis- eller knäckebröd, framställt av det införda rågmjölet, återbekomma den gottgörelse, han vid importen erlagt.

I anledning av bestämmelserna i denna paragraf erforderliga kontrollföreskrifter fastställas av statens spannmålsnämnd efter förslag av föreningens styrelse.

10 §.

Föreningen skall samarbeta med statens spannmålsnämnd, som skall äga tillgång till alla föreningen tillhörande handlingar och räkenskaper.

Det åligger föreningen att, vid anfordran, till statens spannmålsnämnd lämna de uppgifter, nämnden finner erforderliga.

11 §.

Föreningens åtagande enligt detta kontrakt gäller under förutsättning att statsmakterna under avtalstiden icke vidtaga åtgärder, som väsentligen rubba de förhållanden, under vilka kvarnindustrien nu arbetar, och att vid tillämpning av förordningen den 13 juni 1930 (nr 249) iakttages, att inmalningsprocenten icke i något fall bestämmes högre än att framställning kan i erforderlig omfattning ske av olika kvaliteter mjöl av god bakningsduglighet.

Föreningsmedlemmarna berättigas att vid förmalning vid egna kvarnar under den i 13 § omförmälda tid tillämpa en inmalnings- och minimiprocent för vete, som understiger de jämlikt 2 § i nämnda förordning fastställda eller medgivna lägsta motsvarande procentsatserna med 10 enheter, därvid dock icke avses sådan dispensvis vid enstaka tillfällen för begränsad kvantitet medgiven inmalnings- eller minimiprocent, som åsyftar förmalning för särskilt ändamål, liggande utom ramen för den vanliga mjölhandeln.

Föreningsmedlemmarna tillförsäkras vidare, att under nämnda tid stadgandet i berörda förordnings 4 § beträffande »svenskt vete, som förmales tillsammans med annan brödsäd eller svarar mot mjöl, som av kvarninnehavaren blandas med mjöl av annan brödsäd,» ej skall äga tillämpning beträffande dem.

12 §.

Skulle föreningen underlåta att fullgöra sina förpliktelser enligt detta kontrakt, äger staten ombesörja, att vad som underlåtits utföres eller rättas samt, där underlåtenheten är av väsentlig beskaffenhet, inträda i föreningens rättigheter enligt kontraktet; och är föreningen, därest underlåtenheten varit en följd av omständigheter, som föreningen skäligen bort avvända, skyldig såväl att bära de kostnader, vilka härigenom åsamkats staten, som även att till staten utgiva ersättning för av underlåtenheten orsakad skada.

Skulle staten underlåta att fullgöra sina förpliktelser enligt kontraktet, och uppkommer därigenom skada för föreningen eller någon dess medlem, må den, som skadan lidit, mot staten föra den ersättningstalan, vartill han kan äga fog.

13 §.

Detta kontrakt träder i kraft den dag, Kungl. Maj:t bestämmer, dock senast den 1 juni 1931, och skall gälla till och med den 31 december 1932.

14 §.

Därest föreningens nettotillgångar den 31 december 1932 icke förslå till återgåldande av medlemmarnas insatser i föreningen jämte ogulden utdelning, skall föreningen fortfarande för tiden intill dess så kan ske, på de i 5 §, 6 § första stycket, 8, 9 och 12 §§ av detta kontrakt stadgade villkor äga åtnjuta den i 1 § av kontraktet omförmälda ensamrätt till införsel av spannmål, mjöl och gryn.

De av Kungl. Maj:t utsedda ledamöterna av föreningens styrelse skola hos Kungl. Maj:t göra anmälan om den tidpunkt, då utövan det av omförmälda ensamrätt enligt deras uppfattning med hänsyn till berörda förhållanden må kunna upphöra.

Utän hinder av vad nyss sagts äger staten förordna, att från viss tidpunkt efter den 31 december 1932, efter tillsägelse därom minst två månader förut, föreningens importrätt skall upphöra. Staten skall därvid övertaga föreningens möjligen kvarstående förlust och dess ekonomiska förpliktelser och föreningen, där ej annat avtalas, upphöra med sin verksamhet och träda i likvidation. Har föreningen obehörigen gynnat enskild medlem eller eljest uppenbart åsidosatt föreningens intressen, och har därigenom förlust för föreningen uppkommit, skall vid övertagandet, varom ovan sägs, sådan förlust bäras av föreningen. Uppkommen tvist härom skall avgöras av domstol.

Oberoende av föreningens ekonomiska ställning äger jämväl föreningens styrelse besluta, att, efter anmälan till Kungl. Maj:t minst två månader förut, sagda rätt skall upphöra från och med den 1 april 1933 eller den senare tidpunkt, som styrelsen bestämmer. Vad ovan sägs om statens övertagande av föreningens förlust och ekonomiska förpliktelser samt föreningens trädande i likvidation skall även för sådant fall gälla.

15 §.

Skulle tvist uppstå mellan staten och föreningen rörande rätta tolkningen eller tillämpningen av de i denna överenskommelse intagna bestämmelser, skall, med undantag, varom i 14 § förmäles, dylik tvist avgöras enligt gällande lag om skiljemän, med iakttagande dock av att ledamöterna skola vara fem, av vilka vardera parten utser två samt de sålunda utsedda tillkalla den femte, samt att ordföranden skall hava såsom ordinarie ledamot tjänstgjort i svensk överrätt.

16 §.

Detta avtal är för kontrahenterna bindande från dess undertecknande, dock under förutsättning att det godkännes av 1931 års riksdag.

Stockholm den april 1931.

Bilaga.

Prisberäkning och kvalitetsbestämning m. m. för vete och råg.

A. Prisberäkning och kvalitetsfordringar.

1:o. Genom avtal bestämda eller i noteringar offentliggjorda priser för vete och råg av svensk produktion skola, om ej annat angives, gälla per 100 kilogram netto för frisk, oskadad och i övrigt enligt bestämmelserna under punkt 4:o leveransgill vara av viss avtalad kvalitetsvikt. Därest prisreglering efter vattenhalt skall äga rum enligt nedanstående punkt 2:o, skall det avtalade priset därjämte hänföra sig till vara med normal vattenhalt, varmed förstås en vattenhalt av 18 procent.

2:o. För frisk, oskadad och i övrigt leveransgill vara regleras priset i visst förhållande till det avtalade vid avvikelser i varans verkliga kvalitetsvikt från den enligt punkt 1:o bestämda samt, därest så överenskommits, vid avvikelser i varans verkliga vattenhalt från normalvattenhalten. För denna prisreglering kunna följande tvenne tillvägagångssätt alternativt tillämpas.

Prisreglering sker *antingen* enbart med hänsyn till kvalitetsvikten efter nedanstående skala *eller* efter denna skala samt med särskild tilläggsreglering för vattenhalt. Även i sistnämnda fallet skall, när vattenhalten ligger mellan 17.5 och 18.5 procent, priset uteslutande regleras efter kvalitetsvikt enligt skalan, men då vattenhalten ligger utanför dessa gränser göres (förutom reglering enligt skalan) för varje procent, varmed vattenhalten över- eller understiger 18 procent, ett avdrag respektive tillägg på 1 procent av det överenskomna priset, dock att tillägg ej utgår för mera än 2.5 procent vattenhalt under 18 procent.

Om säljaren eller köparen vid affärens avslutande begärt tilläggsreglering för vattenhalt, skall sådan äga rum.

Avdrag och tillägg för vattenhalt skola utgå efter hela tiondedelar av procent vatten.

Vid prisregleringen med hänsyn till kvalitetsvikt skola minst de tillägg och högst de avdrag, som angivas i följande skala, tillämpas för olika över- respektive undervikter gent emot den avtalade kvalitetsvikten.

Prisregleringsskala.

a) då kvalitetsvikten bestämts i kilogram per hektoliter:

<i>Kg. pr hl.</i>	<i>Pris</i>
2.5 kg. övertikt	2.0 % tillägg till avtalat pris
2.0 » »	1.8 » » » » »
1.5 » »	1.5 » » » » »
1.0 » »	1.1 » » » » »
0.5 » »	0.8 » » » » »

8 Sammansatt bevillnings- och jordbruksutskotts utlåtande Nr 3.

<i>Avtalad kvalitetsvikt</i>	<i>Avtalat pris</i>
0.5 kg. undervikt	0.7 % avdrag från avtalat pris
1.0 » »	1.5 » » » » »
1.5 » »	2.5 » » » » »
2.0 » »	3.7 » » » » »
2.5 » »	5.1 » » » » »
3.0 » »	6.5 » » » » »

b) då kvalitetsvikten bestämts i holländsk vikt:

<i>Holl. vikt</i>	<i>Pris</i>
4.0 skålpund övertikt	2.0 % tillägg
3.5 » »	1.9 » »
3.0 » »	1.7 » »
2.5 » »	1.5 » »
2.0 » »	1.3 » »
1.5 » »	1.0 » »
1.0 » »	0.7 » »
0.5 » »	0.4 » »

<i>Avtalad vikt</i>	<i>Avtalat pris</i>
0.5 skålpund undervikt	0.4 % avdrag
1.0 » »	0.9 » »
1.5 » »	1.4 » »
2.0 » »	2.0 » »
2.5 » »	2.7 » »
3.0 » »	3.5 » »
3.5 » »	4.4 » »
4.0 » »	5.3 » »
4.5 » »	6.3 » »

Beträffande råg avdrages ytterligare för varje halvt kilogram undervikt utöver 3 kilogram 1.5 procent eller för varje halvt skålpunds undervikt utöver 4.5 skålpund 1 procent av det avtalade priset ned till en kvalitetsvikt av 68 kilogram per hektoliter.

3:o. För vårvete, som klassificerats enligt nedan under punkt 7:o anförda bestämmelser, göres, i stället för prisregleringen enligt punkt 2:o, beträffande partier, hänförliga till:

grad III ett tillägg av 0.50 kronor till avtalat pris,	
» II » » » 1.— » » » » och	
» I » » » 1.50 » » » » .	

I övrigt tillämpas vad som är föreskrivet i gällande bestämmelser om vårvetets klassificering.

4:o. För att varan skall anses såsom leveransgill enligt detta avtal, skall den, förutom att vara frisk och oskadad, uppfylla följande villkor:

Halten av slökorn och dåligt utvecklade korn får i sin helhet ej uppgå till sådan mängd, att en genom avrensning frånskild kvantitet, motsvarande 5 procent av provet, uppvisar en lägre hektolitervikt än, beträffande vete 68 kilogram och beträffande råg 63 kilogram, då hektolitervikten fastställs vid en vattenhalt av 17.5—18.5 procent.

Inblandning av andra sädesslag än det, som köpet gäller, får uppgå till högst 2 procent, dock att inblandning av vete i råg får utgöra högst 5 procent.

Annat avfall än slökorn får jämte ogräs, sotkorn och annan orenhet ingå med högst 1.5 procent.

Kvalitetsvikten för av föreningen inköpt spannmål skall vara, beträffande vete lägst 74.5 kilogram per hektoliter och beträffande råg lägst 68 kilogram per hektoliter.

Vattenhalten skall i såväl vete som råg vara högst 19.5 procent.

Påvisligen polerad eller putsad vara ävensom sådan, som är så starkt körnad eller annorledes behandlad, att en undersökning av halten grodda kärnor därigenom blivit omöjliggjord eller starkt försvårad, betraktas såsom icke leveransgill.

5:o. Sönderslagna korn få, utan att särskilt avdrag härför göres, ingå i spannmålspartiet till, beträffande vete högst 1.5 procent och beträffande råg högst 2 procent. Vid större förekomst av sönderslagna korn än ovan sagts är köparen berättigad göra ett avdrag med 0.5 procent av det avtalade priset för varje påbörjad procent, varmed sagda förekomst överstiger 1.5 respektive 2 procent. Därjämte skall prisreglering enligt punkt 2:o äga rum.

6:o. Spannmålen skall räknas såsom oskadad vid halt av högst 1 procent grodda kärnor. Köparen är dock skyldig att emottaga spannmål, vilken köpts såsom oskadad, även om den visar sig innehålla högst 2 procent grodda kärnor, men är berättigad att vid förekomst av 1.1 å 2 procent grodda kärnor göra ett särskilt prisavdrag med 1 procent av det avtalade priset. Spannmål med högre innehåll av grodda kärnor än 2 procent är köparen icke skyldig mottaga, om varan köpts såsom oskadad.

Groddprocenten skall beräknas allenast på kärnor med synliga groddar, varmed förstås alla kärnor med utvuxna eller avslagna groddar samt kärnor med sprucken groddhinna utom sådana, där sprickan icke är förorsakad genom groning.

B. Klassificering av vårvete.

7:o. För klassificering av svenskt vårvete tillämpas följande normer:

Grad I.

Skall vara glutenrikt vårvete, som har en proteinhalt av minst 13.5 procent räknat på torrsubstansen.

Kvalitetsvikten skall vara minst 79.5 kilogram per hektoliter, och fuktighetshalten får vara högst 17 procent.

Mängden skadade korn får utgöra högst 1.5 procent, korn av annat veteslag högst 5 procent och orenhet högst 1 procent.

Grad II.

Skall vara vårvete, som har en proteinhalt av minst 12 procent, räknat på torrsubstansen.

Kvalitetsvikten skall vara minst 78 kilogram per hektoliter, och fuktighetshalten får vara högst 17.5 procent.

Mängden skadade korn får utgöra högst 1.5 procent, korn av annat veteslag högst 10 procent och orenhet högst 1.5 procent.

Grad III.

Skall vara vårvete, som har en proteinhalt av minst 11 procent räknat på torrsubstansen.

Kvalitetsvikten skall vara minst 77 kilogram per hektoliter, och fuktighetshalten får vara högst 18 procent.

Mängden skadade korn får utgöra högst 1.5 procent, korn av annat veteslag högst 10 procent och orenhet högst 1.5 procent.

Med skadade korn menas: grodda korn, omogna och skrupna korn.

I orenhet inräknas andra sädeslag, sotkorn och främmande ämnen.

Kvalitetsvikten bestäms med 1-liters normalvåg, justerad i överensstämmelse med av tyska »Physikalisch-Technischen Reichsanstalt» vedertagna grunder.

Proteinhalten bestäms enligt Kjeldahls metod under användande av reduktionsfaktorn 5.70.

Med procent menas alltid viktsprocent.

För att klassificering skall äga rum, skall det levererade partiet vara av enhetlig beskaffenhet och utgöra minst 5 ton.

För vete, som hänföres till grad I, II eller III, och som vid leveransen visar sig hava lägre fuktighetshalt än som ovan angivits, göres ett pristillägg av 1.2 procent för varje procent, varmed vattenhalten understiger den för respektive grader angivna högsta fuktighetshalten, dock ej till lägre vattenhalt än 15 procent.

Skiljedom.

Om tvist uppstår mellan köpare och säljare om den grad, till vilken levererat vete skall hänföras, avgöres frågan av Sveriges skiljenämnd för spannmåls- och foderämneshandeln efter analys och utlåtande av Sveriges utsädesförening.

Kostnaden härför bestrides av den förlorande parten.

Om vid köpeavtalets undertecknande endera parten påyrkar, att klassificering skall direkt utföras av utsädesföreningen, skall detta ske, och kostnaden delas i sådant fall lika mellan köpare och säljare.

Provtagning.

Generalprov, som insändes till utsädesföreningen för bedömning, skall utgöra minst 400 gram och vara inneslutet i glasburk med paraffinerad propp.

Råder oenighet om kvalitetsvikten, skall generalprov uttagas särskilt och utgöra 5 kilogram, som fylles i en påse och därefter väl inlindas i vaxduk eller oljeduk. Det på detta sätt skyddade provet insändes skyndsammast möjligt till utsädesföreningen.

Generalprov skall vara förseglat och innehålla attest i vanlig ordning.

C. Allmänna bestämmelser.

8:o. Kvalitetsvikten skall bestämmas på sätt, som tidigare överenskommit inom delegationen för svensk spannmålsnotering.

9:o. Vattenhalten fastställs genom torkning av spannmålen i krossat tillstånd under en timme vid 130° C. konstant under iakttagande av här nedan närmare preciserade detaljbestämmelser för utförandet:

Minst 25 gram av det väl blandade provet krossas hastigt till grovt mjöl i en härför lämpad kvarn, som lätt kan söndertagas och rengöras. Kvarnen skall hållas kall och noga rengöras före malningen av varje prov. Av den krossade massan avvägas omedelbart tvenne medelprov om vardera 2.5 gram, vilka utan substansförlust överföras i med inslipat lock försedda vågflaskor, vilkas taravikt fastställts efter torkning vid 130° C. samt avkyllning i exsiccator till rumstemperatur. Vågflaskorna skola hava en höjd av omkring 30 millimeter och en diameter av omkring 40 millimeter. Vågflaskorna med däri överförda prov inställas med locken ställda på kant i ett elektriskt torkskåp med jämnt fördelad värme och försett med termoregulator samt hållande en temperatur av 130° ± 3° C. och få där kvarstå under jämnt en timme, räknat från inställandet. Efter denna tid påläggas locken, medan flaskorna ännu äro kvar i torkskåpet. Flaskorna uttagas och placeras i en exsiccator med klorkalcium, tills de svalnat till rumstemperatur (under minst 20 minuter), varefter flaskorna med innehåll omedelbart vägas. Medeltalet av de båda parallellseriernas viktnedgång, omräknat i procent av provets vikt utgör provets vattenhalt.

Endast speciellt utbildade personer böra tagas i anspråk för arbetets utförande.

10:o. Kostnaden för kontrollanalyser vid tvister bekostas av den förlorande parten.

Inom riksdagen hava därjämte väckts följande motioner, av vilka de med nummer I: 109 och II: 157 betecknade hänvisats till bevillningsutskottet samt de övriga till jordbruksutskottet, nämligen

dels före motionstidens utgång vid början av riksdagen väckta

likalydande motionerna I: 109 av herr *Trygger m. fl.* och II: 157 av herr *Lindman m. fl.*, att riksdagen måtte besluta, att den vid tulltaxeförordningen den 4 oktober 1929 fogade tulltaxan skulle från och med den dag innevarande år, Kungl. Maj:t bestämde, hava följande ändrade lydelse:

		Tull för 100 kg. kronor
<i>E. Spannmål, omalen.</i>		
86.	Majs; ris, oskalat eller blott befriat från ytterskalet; vicker samt ärter och bönor, ej tjänliga till människoföda och ej hänförliga till annat nummer	fria
87 a.	Havre	T 4:—
87 b.	Råg, vete, korn, ärter och bönor, tjänliga till människoföda	T 8:—
87 c.	Andra, ej särskilt nämnda slag av omalen spannmål	T 3:70
<i>F. Spannmål, malen; malt, stärkelse m. m.</i>		
88 a.	Mjöl av råg, vete, korn, havre, ärter och bönor, tjänliga till människoföda	T 12:30
88 b.	Mjöl av andra vegetabilier, ej hänförliga till annat nummer	T 6:50

		Tull för 100 kg. kronor
Gryn av spannmål:		
89.	Havregryn	T/E 10: 80
(Ty.) 90.	Risgryn	T 2: —
91.	Andra slag	T/E 12: 30
92.	Kli	fritt
<i>Anm.</i> Kliartade varor av vete eller råg skola tulltaxeras såsom mjöl, därest askan av torrsubstansen utgör mindre än 4.1 procent av torrsubstansens vikt.		
93.	Malt, även krossat	T 12: 20
94.	Potatismjöl och annan stärkelse samt gryn av andra vegetabilier än spannmål	T/E; ävensom
	bak- och jästpulver	E 20: —

likalydande motionerna I: 182 av herr *Petrus Nilsson m. fl.* och II: 305 av herr *Olsson* i Kullenbergstorp *m. fl.*, att riksdagen måtte medgiva Kungl. Maj:t rätt att, om Kungl. Maj:t så funne skäligt, åsätta minimipris å brödspannmål; samt

likalydande motionerna I: 183 av herr *Petrus Nilsson m. fl.* och II: 304 av herr *Olsson* i Kullenbergstorp *m. fl.*, att riksdagen ville för sin del godkänna det förslag till den svenska havreodlingens stödjande, som framlagts av jordbruksutredningen i utlåtande av den 19 december 1930, samt lämna Kungl. Maj:t i nämnda förslag begärt bemyndigande;

dels ock i anledning av propositionen väckta

likalydande motionerna I: 266 av herr *Clemedtson m. fl.* samt II: 430 av herrarna *Weibull* och *Jönsson* i Fridhill, att riksdagen måtte besluta att i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa, att Kungl. Maj:t måtte utfärda bestämmelser, att lån ur spannmålskreditfonden finge utan hinder av nu gällande bestämmelser utlämnas till medlemmar i ekonomiska föreningar, dels emot panträtt i spannmål och dels mot säkerhet av försäljningskontrakt; samt

att till spannmålskreditfonden ytterligare avsätta en summa av 6,000,000 kronor;

likalydande motionerna I: 267 av herr *Örne m. fl.* och II: 429 av herr *Sköld m. fl.*, att riksdagen till vissa stödåtgärder vid avyttring av brödsäd av 1930 års skörd måtte anvisa för budgetåret 1931/1932 ett extra förslagsanslag av 2,000,000 kronor att användas i enlighet med de närmare bestämmelser, Kungl. Maj:t funne gott föreskriva;

likalydande motionerna I: 268 av herr *Carl Forssell* och II: 433 av herr *Arne Forssell*, att riksdagen med avslag å förevarande proposition ville besluta

1) att i riksstaten för 1931/1932 uppföra det belopp, som kunde befinnas behövt för mötande av de behöriga anspråk, som från spannmålsodla-

res och spannmålshandlars sida kunde resas på staten vid den förestående avvecklingen av minimiprissystemet;

2) att till Kungl. Maj:ts förfogande ställa ett belopp av 25,000,000 kronor lånemedel att användas till mildrande av jordbrukskrisens ekonomiska skadeverkningar; och

3) att i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att den av jordbruksutredningen på sin tid igångsatta men sedermera av olika skäl ej fullföljda undersökningen rörande jordbrukets skuldsättning omedelbart åter upptogs och genomfördes;

likalydande motionerna I: 269 av herr *Löfvander m. fl.* och II: 431 av herr *Olsson* i Kullenbergstorp *m. fl.*, att riksdagen måtte besluta att i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om verkställandet av skyndsamt utredning rörande en anordning till stödjande av spannmålsodlingen inom riket i viss av motionärerna antydd riktning, ävensom framläggandet, därest det av läget på spannmålsmarknaden påkallades, av det förslag, vartill utredningen kunde föranleda; samt

likalydande motionerna I: 270 av herr *Löfvander m. fl.* och II: 432 av herr *Olsson* i Kullenbergstorp *m. fl.*, att riksdagen måtte besluta att meddela Kungl. Maj:t de bemyndiganden, som kunde befinnas erforderliga för åtgärder till förhindrande av att priset å brödspannmål under höst- och vintermånaderna komme att ligga oskäligt lågt i förhållande till det enligt Kungl. Maj:ts förevarande förslag garanterade priset under juni och juli månader nästa år samt till underlättande av de smärre jordbrukarnas försäljning av brödspannmål direkt till kvarnarna och dylik försäljning från jordbrukarnas ekonomiska sammanslutningar.

Jämlikt träffad överenskommelse mellan bevillningsutskottet och jordbruksutskottet hava förenämnda proposition och motioner hänskjutits till behandling i sammansatt bevillnings- och jordbruksutskott.

I proposition, nr 108, till 1930 års riksdag föreslog Kungl. Maj:t dels införande av tull å havre, dels ock höjning av tullsatserna för råg, vete, korn, ärter och bönor, tjänliga till människoföda, för mjöl av samtliga nämnda spannmålsslag, för andra gryn av spannmål än risgryn samt för malt. Vidare föreslog Kungl. Maj:t genom samma proposition, att riksdagen ville dels bemyndiga Kungl. Maj:t att, där så prövades nödigt, förordna, att envar, som dreve kvarn och därvid förmalde utländskt vete, skulle vara pliktig att vid framställning av mjöl, innehållande vete, använda svenskt vete i viss omfattning, ävensom att, om så prövades nödigt, stadga, att den, som till riket införde mjöl, innehållande vete, skulle vara pliktig att låta däri inblanda mjöl av svenskt vete i den grad, som gällde med avseende å förmalningen, dels ock anvisa medel till bestridande av kostnaderna för ett särskilt organ, statens spannmålsnämnd, avsett för den centrala handläggningen av de ärenden, vilka föranleddes av den sålunda föreslagna tvångsregleringen av spannmål.

*Åtgärder
under år 1930.*

På hemställan av särskilda utskottet, utlåtande nr 2/1930, avslög riks-

dagen i skrivelse nr 376/1930, förslaget om nya eller höjda tullar men biföll propositionen i övrigt med den ändring allenast, att omförmälda inmalnings- och inblandningsförfarande av riksdagen förordades skola gälla beträffande ej allenast vete utan även råg.

Kungl. Majt har därefter enligt av riksdagen angivna riktlinjer den 13 juni 1930 utfärdat förordning (nr 249) om användande av svenskt vete och svensk råg vid framställning av mjöl m. m., i det följande benämnd inmalningsförordningen. Berörda förordnings syfte är, enligt bestämmelse i 1 §, att säkerställa, att till brödsäd lämplig svensk spannmål av vete och råg, som ej åtgår för andra ändamål än den inhemska brödsädsförbrukningen, blir använd såsom brödsäd. Till fullföljande av detta syfte stadgas i 2 §, att envar, som driver kvarn och därvid använder utländskt vete eller utländsk råg, tillika skall vid framställning av vetemjöl och rågmjöl använda svenskt vete, respektive svensk råg i omfattning, motsvarande viss procent (inmalningsprocent) av allt det vete, respektive all den råg, som under viss förmalningsperiod förmales vid kvarnen. Vid framställning av vetemjöl skall därjämte iakttagas, att den svenska vetemängden skall uppgå till viss procent av varje för sig förmalt veteparti (minimiprocent).

Fastställandet av förmalningsperiod samt av inmalnings- och minimiprocent ankommer på Kungl. Maj:t. Inmalningsprocentens storlek skall enligt 3 § så bestämmas, att till brödsäd lämplig svensk spannmål av vete och råg, som beräknas vid förmalningsperiods början inom riket förefinnas och ej anses under konsumtionsåret åtgå för andra ändamål än den inhemska brödsädsförbrukningen, kan antagas bliva under konsumtionsåret såsom brödsäd använd, dock att procenten ej i något fall får bestämmas högre än att framställning kan i erforderlig omfattning ske av olika kvaliteter mjöl av god bakkingsduglighet.

Vissa undantag från förordningens bestämmelser innehållas i 4 §. Bland annat stadgas, att vid beräkning av de myckenheter vete eller råg, som vid viss kvarn under förmalningsperiod förmalas, hänsyn ej skall tagas till svenskt vete, som förmales tillsammans med annan brödsäd eller svarar mot mjöl, som av kvarninnehavaren blandas med mjöl av annan brödsäd.

Till skyddande av den inhemska produktionen av vete- och rågmjöl i konkurrensen med utländskt mjöl stadgas i 5 §, att den, som till riket inför vetemjöl, är pliktig att, medan varan ännu står under tullverkets uppsikt, låta däri inblanda mjöl av svenskt vete så, att det svenska mjölet kommer att i genomsnitt svara mot gällande inmalningsprocent och ej för någon del av partiet understiger stadgad minimiprocent, samt att vad sålunda stadgats skall, såvitt angår inblandning intill gällande inmalningsprocent, äga motsvarande tillämpning i fråga om rågmjöl. Vissa undantag från omförmälda inblandningsskyldighet äro angivna i 6 §.

Inmalningsförordningen trädde icke omedelbart i kraft, men ett större antal kvarnföretag förbundo sig frivilligt att under tiden till den 15 september 1930 tillämpa ett inmalningsförfarande, i allt väsent-

ligt överensstämmande med det i förordningen angivna. Samma kvarnföretag åtog sig tillika att i minst den omfattning, som av inmalnings-skyldigheten föranleddes, under sagda tid inköpa svenskt vete och svensk råg till ett pris för 100 kilogram fritt kvarn av, för vete med en vikt av 77.5 kilogram per hektoliter minst 19 kronor och för råg med en vikt av 72.8 kilogram per hektoliter minst 16 kronor.

I ovanberörda syfte att bereda skydd mot den utländska mjölimporten utfärdade Kungl. Maj:t den 13 juni 1930 kungörelse (nr 250) om skyldighet tillsvidare att vid införsel av vetemjöl eller rågmjöl däri inblanda svensk vara m. m., vilken förordning trädde i kraft den 4 juli 1930 och skulle gälla tillsvidare, intill dess inmalningsförordningen trädde i kraft.

Sedan Kungl. Maj:t genom kungörelse den 14 augusti 1930 (nr 330) förordnat, att inmalningsförordningen skulle träda i kraft den 1 september 1930, avlämnade vissa handelskvarnar den 15 augusti samma år till spannmålsnämnden, som tillsatts den 14 juli 1930, förbindelse att under tiden 1 september 1930—31 augusti 1931 vid inköp av svenskt vete och svensk råg tillämpa betalning efter en successivt stigande skala, så att för september 1930 skulle betalas för vete minst 18 kronor och för råg minst 15 kronor, allt för 100 kilogram, samt under maj—augusti 1931 skulle erläggas, likaledes för 100 kilogram, för vete minst 20 kronor och för råg minst 17 kronor. Sagda pris skulle gälla fullgod (frisk, oskadad) spannmål med en kvalitetsvikt av 77.5 kilogram per hektoliter för vete och 72.8 kilogram per hektoliter för råg, allt fritt kvarn. Beträffande villkoren i övrigt samt prisbestämningen för andra hektolitervikter än de ovan angivna skulle de inom delegationen för svensk spannmålsnotering överenskomna grunder iakttagas. Priserna skulle betalas av kvarnar, belägna inne i landet (inlandskvarnar). Av kvarnar belägna vid kusten (kustkvarnar) skulle betalas pris, som med minst 50 öre för 100 kilogram överstego de ovan angivna. Uppkomme tvistighet, huruvida kvarn vore att hänföra till den ena eller andra gruppen, ägde spannmålsnämnden härutinnan besluta.

Åtagandet enligt förbindelsen skedde under förutsättning, att inmalningsförordningen gällde under den tid, förbindelsen avsåg, samt att under samma tid beträffande de kvarnar, som undertecknat förbindelsen, ävensom de kvarnföretag, vilka före den 7 september 1930 utan förbehåll skriftligen biträdde densamma, dels inmalningsprocenten för vete och råg ävensom minimiprocenten för vete finge understiga de jämlikt inmalningsförordningen fastställda eller medgivna lägsta motsvarande procent-satserna med minst 10 enheter, därvid emellertid icke avsåges sådan dispensvis vid enstaka tillfällen för begränsad kvantitet medgiven inmalnings- eller minimiprocent, som åsyftade förmalning för särskilt ändamål, liggande utom ramen för den vanliga mjölhandeln, dels ock stad-gandet i sagda förordnings 4 § beträffande »svenskt vete, som förmales tillsammans med annan brödsäd eller svarar mot mjöl, som av kvarninnehavaren blandas med mjöl av annan brödsäd,» ej skulle äga tillämpning.

Den 28 augusti 1930 godkände Kungl. Maj:t ovannämnda förutsättningar samt medgav för tiden 1 september 1930—31 augusti 1931 de kvarnar, som undertecknat förbindelsen, och de kvarnar, som komme att före den 7 september 1930 utan förbehåll biträda densamma, de i sagda förutsättningar inbegripna förmåner, därvid den procentsats, varmed ifrågavarande kvarnar skulle äga underskrida inmalnings- och minimiprocenterna, fastställdes till tio eller det högre tal, som Kungl. Maj:t efter förslag av spannmålsnämnden funne gott bestämma.

Förbindelsen har, enligt uppgift från spannmålsnämnden, biträts av sammanlagt ett åttiotal handelskvarnar, omfattande cirka 97 procent av den i industristatistiken redovisade vetemjölproduktionen och cirka 80 procent av motsvarande rågmjölproduktion i riket.

*Statens
spannmåls-
nämnd.*

I skrivelse till Kungl. Maj:t den 21 april 1931 har *spannmålsnämnden* anfört bland annat följande:

Kvarnförbindelsen utlöper den 31 augusti 1931. Spannmålspriset blir därefter helt oreglerat, därest icke nytt åtagande från kvarnarna bringas till stånd eller ingripande eljest sker från statens sida. Under sådana förhållanden torde man vara berättigad till antagande, att kvarnarna inför utsikten till snart inträdande lägre priser komma att visa stor återhållsamhet vid sina inköp under de närmaste månaderna före nämnda dag. Tydliga tendenser i denna riktning hava redan framträtt.

Nu verkställd inventering synes, såsom närmare framgår av en samtidigt härmed till statsrådet och chefen för jordbruksdepartementet avgiven redogörelse för spannmålsnämndens verksamhet, giva vid handen, att 1930 års veteskörd *under normala förhållanden* skulle vinna full avsättning, innan vete av ny skörd allmänt kan användas. Beträffande rågen synes däremot anledning förefinnas till det antagandet, att ett överskott kan komma att kvarligga vid konsumtionsårets slut. En inskränkning av kvarnarnas spannmålsköp enligt vad ovan anförts skulle tydligen medföra en ökning av detta överskott och skulle jämväl kunna medföra, att icke heller allt vete blir försålt under den tid, minimiprisen gälla.

Det synes icke rimligt, att de spannmålsproducenter, vilka lojalt sökt främja kvarnförbindelsens syfte genom att återhålla utbudet och icke sälja annat än i anslutning till minimiprisen samt av sådan anledning ännu vid utgången av förbindelsens giltighetstid icke kunnat avyttra sin vara, skola bliva lidande för detta sitt handlingssätt genom att därefter nödgas sälja till väsentligt lägre pris. Detsamma gäller i tillämpliga delar spannmålshandlarna. Snarare torde det med hänsyn till omständigheterna få anses, att såväl spannmålshandlarna som spannmålsproducenterna skäligen bort kunna räkna med att under konsumtionsårets gång få sälja sin vara till pris, svarande mot minimiprisen.

För spannmålsodlingen och därmed för landet i dess helhet torde det vidare vara av väsentlig vikt, att icke en alltför tvär omkastning i berörda odlings betingelser äger rum. Att emellertid en sådan omkastning kommer att inträffa vid nästa konsumtionsårs början, därest spannmålsodlingen lämnas helt utan bistånd från statens sida, synes ställt utom allt tvivel.

Spannmålsnämnden har i det följande framhållit, att nämnden med hänsyn till vad sålunda anförts funnit statsmakternas ytterligare mellankomst ofrånkomlig för tryggande av den svenska brödspannmålsens avsättning till priser, med vilka producenterna skäligen kunde åtnöjas. Efter förmälan att nämnden i sådant syfte i första hand sökt åstadkomma en förnyelse med nödiga modifikationer av kvarnförbindelsen, men att nämndens ansträngningar härutinnan strandat på ett enhälligt motstånd från de hittills förbundna kvarnarnas sida, har nämnden vidare anfört:

Då en frivillig överenskommelse om minimipris sålunda icke stått att uppnå, kunde det ligga nära till hands att till prövning upptaga tanken på införande av minimipris på statlig väg. Antingen kunde man därvid tänka sig fastställande av minimipris för alla inköp av svensk brödspannmål, vare sig de verkställdes av kvarnar eller andra, eller också kunde man inskränka minimiprisbestämmelserna att allenast gälla beträffande inköp från kvarnhåll. Ytterligare en möjlighet vore, att högre minimipris bestämdes för kvarnar än för övriga köpare.

Vad först angår fastställande av minimipris vid samtliga inköp, torde sådan bestämmelse svårigen kunna genomföras utan att därigenom ett starkt och tillika synnerligen svårreglerat intrång i spannmålshandlarnas näring komme att ske. Ett system med minimipris allenast vid inköp från kvarnar lider åter bland annat av den svagheten, att detsamma lätt blir ineffektivt. Möjligheten att genom bulvanköp kringgå bestämmelser uti sistberörda hänseende är stor liksom svårigheten att mot ett sådant kringgående finna något verkligt skydd. Vad angår införande av olika minimipris för olika kategorier av köpare, vidlades ett system, byggt efter dessa riktlinjer, av samma olägenheter som systemet med minimipris för allenast kvarnar.

Spannmålsnämnden förmäler i fortsättningen, att nämnden med hänsyn till det ovan anförda övergivit tanken på minimiprisbestämmelser samt inriktat sig på att i annan form söka uppnå en lösning av problemet. Nämnden har därvid stannat inför ett förslag, enligt vilket ett för ändamålet skapat organ skulle till visst pris inköpa all den svenska spannmål av vete och råg, som funnes inom landet, samt sedermera ombesörja försäljning av denna spannmål till kvarnarna. Över verksamheten, som icke skulle avse att bereda vinst, skulle tillbörlig statskontroll utövas. Nämnden har härom vidare yttrat följande:

Organets inköpsverksamhet bör förläggas till konsumtionsårets sista månader. Detta följer redan av svårigheten att tidigare anskaffa erforderliga lagringsutrymmen. Av hänsyn härtill torde inköpen icke böra verkställas förrän tidigast den 1 juni. En begränsning av inköpen till slutet av konsumtionsåret medför emellertid också den fördelen, att därigenom marknaden lämnas fri under årets större del.

Genom en anordning av nu ifrågasatta slag skulle först och främst avsättningen av spannmålen tryggas. Vidare torde också genom vissheten härom samt kännedom om inköpspriset vid konsumtionsårets slut en viss stabilisering av priserna åstadkommas under hela året.

Vad angår de priser, till vilka det befintliga saluöverskottet skulle av ett organ sådant som det ovan tänkta inköpas, torde det få anses själv-

klart, att desamma för innevarande år sättas lika med dem, vilka enligt kvarnförbindelsen gälla under konsumtionsårets sista månader. Om emellertid jordbrukarna skola beredas någon hjälp utöver den för stunden, synes därjämte erforderligt, att systemet utsträcker sig att omfatta även skörden innevarande år. Till de grunder, efter vilka priset för sistnämnda skörd torde böra beräknas, återkommes i annat sammanhang.

För en lösning av problemet på ovanberörda väg erfordras, att den spannmål, som övertages av omförmälda organ, sedermera vinner avsättning vid kvarnarna. Säkerhet härför torde kunna erhållas därigenom, att man gör kvarnarnas import av vete och råg beroende av deras åtagande att övertaga den spannmål, organet köpt. Någon alltför snävt begränsad tidrymd, inom vilken berörda övertagande skall ske, torde dock icke böra fastställas. Icke heller torde man kunna begära, att övertagandet sker till högre pris än det vid tiden för detsamma gällande marknadspriset. Ett motsatt förfarande skulle innebära, att de kvarnar, vilka övertog den svenska spannmålen, komme i en ur konkurrenssynpunkt ogynnsam ställning gentemot övriga kvarnar.

Då den nya skörden kommer i marknaden, inträffar normalt en sänkning av spannmålspriset. Med hänsyn till vad nyss anförts uppstår, om kvarnarnas inköp från ovannämnda organ äger rum efter det denna pris-sänkning inträtt, förlust för organet. Denna förlust måste täckas. Medel härtill torde kunna beredas på det sätt, att vid införsel till riket av brödspannmål samt mjöl och gryn därav under tid, systemet är gällande, av importören uppbäres en särskild gottgörelse med belopp, ställt i relation till kvantiteten av den spannmål, det mjöl eller det gryn, som införes. Då priset å den svenska brödspannmålen med all sannolikhet nästföljande konsumtionsår icke kan hållas uppe till samma höjd som det i kvarnförbindelsen fastställda pris, torde någon höjning av nu gällande mjölpris icke behöva ske genom att sådan gottgörelse, som nyss nämnts, uttages.

För åstadkommande av enhetlighet och kontroll torde det vara lämpligt, att importen av såväl vete och råg som därav framställt mjöl och gryn överlämnas med ensamrätt åt förutberörda organ med befogenhet och i vissa fall skyldighet för detta att medgiva import för dem, som önska komma i åtnjutande härav, samt med rättighet att uppbära den gottgörelse, varom ovan nämnts.

Beträffande den närmare gestaltningen av förslaget har det synts nämnden lämpligt, att omförmälda försäljnings- och inköpsorgan gives formen av en ekonomisk förening utan personlig ansvarighet. I överensstämmelse med vad ovan anförts bör föreningen gentemot staten förbinda sig att inköpa saluöverskottet av den svenska brödspannmålen samt föreningen i gengäld av staten erhålla importmonopol i förut berörda omfattning samt rättighet att till täckande av sina kostnader och förluster uppbära gottgörelse, som ovan sagts. Medlemmar i föreningen böra vara de kvarnföretag, vilka önska komma i åtnjutande av rätt till användning av utländskt vete och utländsk råg. Med medlemskap i föreningen bör följa skyldighet att för föreningens räkning lagra och av föreningen övertaga den spannmål, föreningen enligt sitt åtagande inköper.

Spannmålsnämnden har härefter lämnat en redogörelse för hur densamma i syfte att åstadkomma bildande av en förening, sådan som nu nämnts, och att åvägabringa avtal mellan föreningen och staten av förut berörda innehåll fört ingående överläggningar med ett antal kvarnföre-

tag i riket, därvid nämnden förelagt kvarnföretagen förslag dels till stadgar för en förening med angivna ändamål, i förslaget benämnd Svenska spannmålsföreningen u. p. a., dels ock till kontrakt mellan föreningen och staten jämte därtill hörande särskilda bestämmelser och prisregleringsskolor. Av redogörelsen framgår, att en av de största kvarnidkarna anmält sig för sin del icke vilja bidra till den föreslagna lösningen av problemet, samt att övriga i förhandlingarna deltagande kvarnföretag visserligen framfört betänkligheter mot förslaget men förklarat sig viliga att biträda detsamma, därest Kungl. Maj:t funne det innefatta den med hänsyn till omständigheterna gynnsammaste lösningen och godkände förslaget.

Spannmålsnämndens förslag till kontrakt jämte tillhörande i därvid fogad bilaga upptagna särskilda bestämmelser och prisregleringsskolor ävensom till stadgar för föreningen, sådana förslagen lyda efter under förhandlingarna med kvarnarna vidtagna jämkningar, hava åtföljt nämndens skrivelse till Kungl. Maj:t. *Kontraktet* med bilaga är av ordagrant samma lydelse som det här ovan intagna.

Stadgarna innehålla bland annat följande bestämmelser: Varje enskild eller juridisk person, som driver handelskvarn, äger ingå såsom medlem i föreningen. Ansökan om inträde skall dock, med visst undantag, hava gjorts för den 1 juli 1931 (4 §). Varje medlem skall deltaga i föreningen med en insats av 1,000 kronor för varje påbörjade 50 ton vete och varje påbörjade 50 ton råg av medelförmalningen för år räknat av dessa spannmålsslag, var för sig, under tiden 1 januari 1928—31 december 1930 vid den kvarn eller de kvarnar, medlemmen äger (5 §). Sedan medlem inträtt i föreningen, skall styrelsen, så snart ske kan, efter medlemmens hörande, fastställa storleken av de utrymmen för lagring av spannmål, över vilka medlemmen skall anses förfoga (8 §). Det åligger medlem att, intill dess $\frac{2}{3}$ av sagda utrymmen blivit belagda med svensk spannmål av vete och råg, varje år för föreningens räkning mottaga, lagra och vårda den svenska spannmål, föreningen jämlikt avtalet med staten köpt under juni och juli samma år (7 § a). Medlemmarna äro vidare skyldiga att i förhållandena till antalet insatser i föreningen varje år före den 31 december av föreningen inköpa den spannmål, föreningen köpt på sätt nyss sagts (7 § b). Därjämte är medlem i föreningen pliktig dels att, varje gång styrelsen så påfordrar, för föreningens räkning före den 1 juni 1932 mottaga, lagra och vårda av föreningen efter anmodan av spannmålsnämnden under annan tid än juni och juli månader inköpt svenskt vete och svensk råg till så stor myckenhet, att den, jämte hos medlemmen då ineliggande lager av eller för leverans under den då närmast följande månaden inköpt sådan spannmål, minst motsvarar, för vete och råg var för sig, $\frac{1}{12}$ av årsförmalningen av vete, respektive råg, under närmast föregående kalenderår vid medlemmens kvarn eller kvarnar, dels ock att av föreningen inköpa sålunda mottagen spannmål senast två månader efter

emottagandet (7 § e). Medlems inköp från föreningen skall ske till gällande marknadspris i enlighet med kontraktets bestämmelser (7 § d). Det är medlemmarna förbjudet att för vetemjöl, rågmjöl och gryn av vete, som framställts vid deras kvarnar, betinga sig högre pris än som bereder normal förmalningslön, därvid som grund för beräkningen skall tillämpas den genomsnittliga förmalningslönen i riket för motsvarande kvaliteter under de 5 senaste åren före den 1 januari 1931 (7 § g). Medlem, som uppfyller honom enligt stadgarna åvilande förpliktelser, äger att genom föreningen införa vete och råg till riket samt att i för varje fall angiven myckenhet få på sig överlåten rätt till införsel av sådan spannmål (13 §). Föreningens styrelse utgöres av åtta ledamöter med samma antal suppleanter. Kungl. Maj:t äger härav utse ordföranden och två ytterligare ledamöter samt suppleanter för dem (15 §). Likaledes äger Kungl. Maj:t utse en av föreningens två revisorer samt suppleant för honom (16 §).

I motivering till de särskilda paragraferna i kontraktet och stadgarna har spannmålsnämnden bland annat behandlat frågan angående de priser, till vilka föreningens inköp under år 1932 borde äga rum. Nämnden har härvid anfört följande:

Det kunde såväl ur kvarnarnas som ur spannmålsodlarnas synpunkt hava varit önskvärt, att de priser, till vilka föreningens inköp under år 1932 skall äga rum, blivit bestämda redan nu. Emellertid äro åtskilliga faktorer, vilka inverka på berörda prisbestämning, ännu okända. Det är sålunda lämpligt, att avgörandet av prisfrågan uppskjutes till en tidpunkt, då större möjligheter föreligga att bedöma skördens antagliga storlek och kvalitet, och då man bättre än nu kan överblicka läget på världsmarknaden för kommande konsumtionsår. Saken kan emellertid icke uppskjutas, till dess fullständig klarhet härutinnan vunnits, då ju pris-sättningen måste ske så tidigt, att odlarna vid saluförandet av 1931 års skörd kunna inrikta sina priser efter de för föreningens inköp fastställda.

Fastställandet av ifrågavarande priser torde ankomma på Kungl. Maj:t. Nämnden vill härvid hava såsom sin mening uttalat, att, om än de enligt kvarnförbindelsen gällande priserna kunna anses önskvärda ur odlarnas synpunkt, det likväl framstår såsom nödvändigt, att priserna för inlösen av 1931 års skörd sålunda bestämmas, att icke den för närvarande rådande spänningen mellan brödsädspris och fodersädspris blir för kommande konsumtionsår bestående. I detta sammanhang vill nämnden erinra om den stimulans till ökad odling av brödspannmål, särskilt av vete, som berörda spänning medför, vilket i längden kan leda till en så stor produktion av sådan spannmål, att dess avsättning inom landet såsom brödsäd omöjliggöres. Inom nämnden har också framhållits, att, icke minst ur sist angivna synpunkt, en så stor differens i förhållande till världsmarknadspriset som den, vilken kommit att uppstå mellan sistnämnda pris och de i kvarnförbindelsen fastställda priserna, icke i längden torde kunna upprätthållas. Det må anmärkas, att då vid uppgörandet av föreliggande förslag diskuterats möjligheten att redan nu fastställa priser för föreningens inköp, med hänsyn till vad ovan anförts de priser, vilka inom nämnden övervägts för normalkvaliteter av vete och råg, varit för vete 17 kronor 50 öre och 18 kronor samt för råg 15 kronor och 15 kronor 50 öre.

Nämndens skrivelse utmynnar i hemställan till Kungl. Maj:t att under förutsättning av riksdagens godkännande träffa avtal med Svenska spannmålsföreningen u. p. a. enligt kontraktet. Inom nämnden har avvikande mening anmälts av ledamoten av riksdagens andra kammare C. W. M. Andersson i Igelboda, som anför, att, sedan det visat sig omöjligt vinna allmän anslutning från de större kvarnföretagen till föreliggande förslag, han ansåge sig icke kunna biträda detsamma.

Samtidigt med att spannmålsnämndens berörda skrivelse och förslag inkommit till Kungl. Maj:t har till chefen för jordbruksdepartementet av nämnden överlämnats *en redogörelse angående spannmålsnämndens verksamhet*, innefattande en översikt över utvecklingen å den svenska brödsädsmarknaden och mjölmarknaden under de senaste åren med särskilt aktgivande på förhållandena innevarande konsumtionsår. Av sagda redogörelse, vilken såsom bilaga fogats vid propositionen, inhämtas bland annat följande.

Mellan åren 1927 och 1930 har en tillbakagång inträtt i den totala arealen för vete och råg inom riket med drygt 16,000 hektar, medan åter från 1930 till 1931 framträder en tendens till ökning av samma areal. Summan areal för vete och råg utgjorde sålunda år 1927 502,820 hektar och år 1930 486,884 hektar samt uppgives för i år komma att utgöra 501,788 hektar. Vetearealen omfattade år 1927 226,816 hektar, varav höstvetet upptog 195,011 hektar och vårvetet 31,805 hektar. Motsvarande arealer för år 1930 utgjorde 245,234 hektar, 201,160 hektar och 44,074 hektar samt uppgå i år till respektive 273,872 hektar, 214,366 hektar och 59,506 hektar. Rågarealen omfattade år 1927 276,004 hektar, därav höstrågen 267,852 hektar och vårrågen 8,152 hektar. Motsvarande siffror för år 1930 voro 241,650, 236,454 och 5,196 samt äro i år 227,916, 221,290 och 6,626.

Den svenska totalskörden av vete och råg under åren 1927—1930 uppgick till respektive 802,000 ton, 930,000 ton, 931,000 ton och 1,041,000 ton. Veteskörden uppgick under sagda år till respektive 417,000 ton, 499,000 ton, 518,000 ton och 584,000 ton, medan rågskörden utgjorde respektive 385,000 ton, 431,000 ton, 413,000 ton och 457,000 ton. Under antagande av medelgod avkastning beräknas de för år 1931 avsedda arealerna komma att lämna en skörd av 576,000 ton vete och 375,000 ton råg.

Ovannämnda siffror äro delvis hämtade från uppgifter, som lämnats vid av Kungl. Maj:t på hemställan av spannmålsnämnden föranstaltad inventering av landets förråd av vete och råg den 1 februari 1931. Enligt berörda inventering funnos sistnämnda dag tillgängliga inom landet av 1930 års skörd, förutom den del därav, som jordbrukarna skulle komma att förbruka för eget behov, 235,000 ton vete, därav hos jordbrukare 110,000 ton, hos kvarnar 87,000 och hos spannmålshandlare 38,000 ton, samt 133,000 ton råg, därav hos jordbrukare 71,000 ton, hos kvarnar 41,000 ton och hos spannmålshandlare 21,000 ton. Då, enligt till spannmålsnämnden ingivna rapporter, i berörda hos kvarnar och spannmålshandlare förvarade kvantiteter vete och råg ingingo 21,000 ton utländskt vete och 7,000 ton

utländsk råg, utgjorde förråden svensk brödsäd sålunda den 1 februari 214,000 ton vete och 126,000 ton råg.

Till utredning om i vilken omfattning kvarnarna verkställt inköp av vete och råg innevarande konsumtionsår, jämfört med motsvarande tid föregående konsumtionsår hava uppgifter härutinnan av spannmålsnämnden inforrats från åtskilliga kvarnföretag. Enligt svar, inkomna från 93 kvarnföretag, hava dessas inköp av svensk brödsäd utgjort under tiden september 1930—januari 1931 207,038 ton mot under tiden september 1929—januari 1930 allenast 150,089 ton. Inköpens fördelning å de olika månaderna detta konsumtionsår gestalta sig sålunda: under september 77,663 ton, under oktober 41,644 ton, under november 39,040 ton, under december 23,196 ton och under januari 25,493 ton. Ifrågavarande månader förra konsumtionsåret uppgingo inköpen till respektive 44,226 ton, 29,903 ton, 29,207 ton, 20,671 ton och 26,081 ton.

I redogörelsen lämnas vissa uppgifter angående prisutvecklingen beträffande utländskt vete och utländsk råg under de senaste åren. Av uppgifterna, vilka grunda sig å svensk spannmålsnotering, framgår bland annat, att priset å Manitoba-vete nr II i december 1929 utgjorde 26 kronor 23 öre per 100 kilogram, medan det i december 1930 uppgick till allenast 14 kronor 82 öre per 100 kilogram. Priset å La Plata-vete utgjorde samma tider respektive 22 kronor 63 öre och 13 kronor 56 öre per 100 kilogram. I januari och februari 1931 noterades Manitoba-vete nr II till respektive 14 kronor 49 öre och 15 kronor 31 öre samt La Plata-vete till respektive 12 kronor 49 öre och 12 kronor 73 öre, allt per 100 kilogram. Vad rågen beträffar noterades tysk råg per 100 kilogram i januari 1929 till 20 kronor 19 öre, i december samma år till 15 kronor 57 öre, i november 1930 till 11 kronor 16 öre, i januari 1931 till 10 kronor 75 öre och i februari 1931 till 10 kronor 40 öre.

Yttranden.

Över spannmålsnämndens förslag hava inforrade yttranden avgivits till Kungl. Maj:t av kommerskollegium, lantbruksstyrelsen och generaltullstyrelsen.

Kommerskollegium har avstyrkt förslaget. Därvid har kollegium, bland annat, uttalat den mening, att den tilltänkta ordningen med all sannolikhet komme att erbjuda betydande ekonomiska fördelar för de stora spannmålsproducenterna och för mellanhänderna, spannmålshandlare och kvarnar, medan de smärre spannmålsproducenterna i allmänhet näppeligen komme att i avsevärd grad profitera därav. Vidare framhålles, att övervakningen av systemets efterlevnad skulle komma att medföra betydande svårigheter. Under påpekande av att den ifrågasatta föreningen skulle vara pliktig att, oberoende av huru stora partier vete och råg, som salubjödes, inlösa dem till de på förhand fixerade priserna, anför kollegium, att ett sådant system skulle innebära en betydande risk för överproduktion. Kollegium uttrycker vidare betänk-

ligheter mot förslaget ur statsfinansiell synpunkt samt betonar, att de betydande förluster, som vore att förvänta för föreningen, komme att bäras av den konsumerande allmänheten genom importavgifter och i sista hand fölle statskassan till last. Det ifrågasatta importmonopolet betecknas av kollegium såsom ett allvarligt övergrepp mot en i lagliga former bedriven näring, oförenlig med vår ått de svenska företagen lagligen tillförsäkrade näringsfrihet. Kollegium anmärker vidare på, att bestämmänderätten över storleken av den gottgörelse, föreningen enligt förslaget skulle äga uppbära i samband med importens ordnande, inom vissa gränser lagts i händerna på styrelsen i denna formellt privata sammanslutning, samt håller före, att denna bestämmänderätt i varje fall borde ankomma på Kungl. Maj:t. Enligt kollegiets mening synes något hinder ur traktatsynpunkt mot den föreslagna anordningen ej möta. Kollegium har slutligen framställt erinringar mot vissa detaljer i förslaget. Angående innehållet i dessa erinringar hänvisas till kollegiets yttrande, vilket fogats såsom bilaga till propositionen.

Lantbruksstyrelsen har anfört, att styrelsen med hänsyn till rådande förhållanden ansåge sig böra tillstyrka de av spannmålsnämnden föreslagna åtgärderna.

Generaltullstyrelsen, som allenast haft att yttra sig i vad spannmålsnämndens förslag anginge styrelsens förvaltningsområde, har icke funnit annat att erinra mot förslaget än att jämväl befogenheten till uppläggning å och uttagning från provianteringsfrilager av de varor, kontraktet avser, borde regleras. I enlighet härmed har styrelsen föreslagit, att andra stycket av 1 § i kontraktet skulle erhålla följande ändrade lydelse:

»Den föreningen sålunda tillerkända rätten skall icke utesluta rätt för annan att utan föreningens medgivande företaga transitering, returfortullning eller uppläggning å tullager eller provianteringsfrilager av varor, som ovan nämnts, eller att införa varorna i egentlig gränstrafik eller under sådana förhållanden, att tullfrihet åtnjutes enligt annan å varorna tillämplig bestämmelse i 5 § i tulltaxeförordningen än den under s) upptagna eller enligt 6 eller 8 § i samma förordning. Ej heller skall föreningens medgivande vara erforderligt för uttagning från provianteringsfrilager annorledes än till fartygs proviantering i föreskriven ordning; i stället skall sådant medgivande ankomma på Kungl. Maj:t.»

I anledning av de utav kommerskollegium framställda erinringarna mot vissa detaljer i förslaget har *spannmålsnämnden* yttrat sig. Nämndens yttrande är fogat till propositionen såsom bilaga, och hänvisas rörande det närmare innehållet i yttrandet till densamma.

Av departementschefens anförande framgår att Svenska spannmålsföreningen u. p. a. numera bildats, att styrelse för densamma utsetts samt stadgar för föreningen antagits och registrerats, ävensom att kontraktet undertecknats dels efter Kungl. Maj:ts bemyndigande av departementschefen, dels ock av föreningens styrelse. Stadgarna, vilka äro av enahan-

*Departements-
chefen.*

da lydelse som de av spannmålsnämnden föreslagna, äro såsom bilaga fogade till propositionen. Enligt departementschefens uppgifter representera de kvarnföretag, vilka förklarar sig biträda förslaget, cirka 73 procent av den i industristatistiken redovisade vetemjölproduktionen och cirka 58 procent av motsvarande rågmjölproduktion. Departementschefen anför, att man torde kunna hysa förhoppning om att jämväl övriga handelskvarnar av betydelse komma att ingå i föreningen.

I motivering till sin anslutning till spannmålsnämndens förslag framhåller departementschefen till en början det starka och hastiga prisfall, som sedan hösten 1930 inträffat å den utländska spannmålsmarknaden, samt att något tecken till marknadens återhämtning ännu icke visat sig. Departementschefen gör gällande, att återverkan å den svenska marknaden av prisfallet å den utländska spannmålen, såvitt brödsäden angår, hittills hämmats dels genom inmalningsförfarandet, dels ock genom den förbindelse från kvarnarnas sida, varom förut nämnts, att vid inköp av svensk brödsäd betala vissa lägsta pris. Härefter anför departementschefen bland annat följande:

Möjligheterna att finna avsättning för svenskt vete och svensk råg hava under de senast månaderna försämrats. Ovissheten om utvecklingen å spannmålsmarknaden, då den av kvarnarna avgivna förbindelsen den 31 augusti 1931 upphör att gälla, har medfört, att uppköpen av brödspannmål under sista tiden inskränkts. Ytterligare återhållsamhet härutinnan torde, såsom spannmålsnämnden framhållit, vara att vänta. Med hänsyn till resultatet av den verkställda inventeringen av landets förråd av vete och råg den 1 februari 1931 måste man vid nu angivna förhållanden räkna med den möjligheten, att 1930 års skörd av brödspannmål icke kommer att i sin helhet hava vunnit avsättning före nästa konsumtionsårs början. Redan under vanliga förhållanden inträder såsom regel en prissänkning, då den nya skörden kommer i marknaden. Ett upphörande av kvarnförbindelsens giltighet utan att andra prisreglerande bestämmelser träda i stället skulle till följd av den förefintliga differensen mellan de i sagda förbindelse fastställda priserna och världsmarknadens brödsädspriser medföra, att denna prissänkning vid innevarande konsumtionsårs slut bleve synnerligen kraftig. De odlare och spannmålshandlare, vilka icke kunnat tidigare avyttra sina förråd av svensk brödspannmål, skulle därigenom bliva nödsakade att sälja sin vara till priser, väsentligt under de i kvarnförbindelsen angivna. På sätt spannmålsnämnden yttrat synas såväl spannmålsproducenter som spannmålshandlare skäligen hava bort kunna räkna med att vinna avsättning för sin kvarndugliga brödsäd av 1930 års skörd till sistnämnda priser. Liksom spannmålsnämnden finner jag ett ingripande från statens sida nödvändigt i syfte att verkställa sådan avsättning.

Man torde emellertid, såsom spannmålsnämnden funnit, icke kunna stanna enbart vid åtgärder i nyss berörda syfte. Frågan om avsättningen av och prispbildningen å 1931 års brödsäds-skörd påkallar jämväl uppmärksamhet. Till en början synes därvid uppenbart, att inmalningsförordningen måste bibehållas. Emellertid torde till förebyggande av alltför starkt och hastigt prisfall det jämväl vara påkallat att företaga mera direkt prisreglerande åtgärder. Erfarenheten,

icke minst under innevarande konsumtionsår, har visat, att jordbrukarna till följd av bristande sammanhållning och organisation för närvarande icke själva kunna i någon mera avsevärd grad inverka på spannmålets avsättning och prisernas bestämmande i för sig förmånlig riktning. Berörda brister skulle under rådande förhållanden å världsmarknaden lätt kunna medföra ett nedpressande av priserna å den svenska brödsåden till en nivå, som ytterligare skulle bidra att skärpa det svåra läge, vari jordbruket redan befinner sig. En omständighet, som härvidlag särskilt förtjänar beaktande, är, att nedgång i spannmålspriset drabbar jordbruket förhållandevis hårdare än prisfall å andra jordbruksprodukter, enär möjlighet att i motsvarande grad nedbringa produktionskostnaderna icke föreligger.

Det förslag, nämnden framlagt till en lösning av föreliggande problem i vad gäller såväl 1930 som 1931 års skörd, synes mig ur olika synpunkter godtagbart. Genom de föreslagna åtgärdernas genomförande torde ett stöd lämnas den svenska brödsådsodlingen under förhållandevis ringa intrång på den enskilda rörelsefriheten och med behörigt iakttagande av konsumenternas intressen.

Den ur odlarnas synpunkt främsta fördelen med förslaget är givetvis den, att avsättningen av den svenska brödspannmålen tryggas. Förslaget kompletterar sålunda inmahningsförordningen och fullföljer det syfte, statsmakterna med de av dem 1930 beslutade åtgärderna ifråga om spannmålsodlingen i första hand sökte uppnå.

Vidare torde den föreslagna anordningen kunna förhindra, att priserna å svensk brödsäd oskäligt nedpressas. Priserna för den i förslaget omförmälda föreningens inköp under konsumtionsårets sista månader bliva på förhand bestämda. Prisbildningen blir visserligen i övrigt fri, men genom vissheten om att före årets slut få sälja sin spannmål till bestämt pris hava producenterna möjlighet att vid sina tidigare försäljningar anpassa priserna efter de sålunda för konsumtionsårets slut gällande samt därigenom och genom att återhålla utbudet inverka reglerande på prisbildningen. Samtidigt torde genom sagda möjlighet förslaget jämväl fylla en annan ur jordbrukarnas synpunkt betydelsefull uppgift. För ett effektivt utnyttjande av sagda möjlighet fordras nämligen samarbete och organisation inom brödsädsproducenternas led. Farhågan att icke produkterna skola till skäligt pris vinna avsättning bör genom den föreslagna anordningen försvinna. Det är att hoppas, att härigenom skall främjas uppkomsten av en organiserad samverkan mellan brödsädsproducenterna, som sätter dem i stånd att framdeles i högre grad än hittills själva tillvarataga sina intressen.

Då spannmålsmarknaden på sätt förut nämnts blir i prishänseende i huvudsak obunden under årets större del, blir ingreppet i den enskilda rörelsefriheten genom prisbestämningen förhållandevis ringa. Förslaget innebär vidare ett tillvaratagande av kvarnarnas organisation och erfarenhet, som synes värt beaktande. Ytterligare har genom förslaget möjlighet beretts att tillförsäkra konsumenterna skäliga priser å mjöl och gryn genom den i föreningens stadgar inryckta bestämmelsen, att kvarnarna för sagda varor icke få betinga sig högre pris än att de erhålla normal förmålningslön, därvid som beräkningsgrund angivits den genomsnittliga förmålningslönen under de fem sista åren.

Vad angå de priser, till vilka föreningens inköp skola ske, finner jag lika med spannmålsnämnden, att för inlösen av 1930 års skörd böra gälla

de priser, vilka fastställts i kvarnförbindelsen. Vad priserna för föreningens inköp av 1931 års skörd beträffar, torde, såsom nämnden anför, desamma böra bestämmas vid en tidpunkt, då större möjligheter än nu föreligga att bedöma skördens antagliga storlek och kvalitet, och då man bättre än nu kan överblicka läget på världsmarknaden för kommande konsumtionsår. För att ifrågakommande priser skola kunna utöva någon reglerande inverkan på prissättningarna tidigare under konsumtionsåret måste emellertid, såsom nämnden jämväl framhållit, fastställandet av priserna ske, innan skörden kommer i marknaden.

De synpunkter, nämnden anför på frågan rörande priserna vid föreningens inköp av 1931 års skörd, finner jag böra beaktas. Av den från nämnden inkomna redogörelsen framgår, att den för årets skörd av vete och råg avsedda sammanlagda arealen ökat i omfattning, jämfört med arealen för 1930 års skörd av nämnda sädeslag. Ökningen beror helt på stegrad veteodling, medan däremot den för råg avsedda arealen i år är mindre än föregående år. Tendensen mot ökad veteodling är tydlig och framgår än klarare vid en jämförelse med uppgifterna rörande arealernas storlek före år 1930. En fara torde härvidlag föreligga i det av spannmålsnämnden antydda hänseendet, eller att veteproduktionen kan bli större än vad som erfordras för landets behov.

Den rådande spänningen mellan brödsädspris och fodersädspris innebär, såsom spannmålsnämnden påpekat, en stimulans till ökad brödsädsodling. Med hänsyn till vad nyss anförts torde därför kunna ifrågasättas någon sänkning av priset å brödsäd under det enligt kvarnarnas förbindelse gällande pris. Beaktas bör jämväl det starka prisfall, som, sedan sistnämnda pris bestämdes, inträffat på världsmarknaden. Den differens, som därigenom kommit att uppstå mellan priserna å svensk brödspannmål och världsmarknadspriserna, torde icke i längden kunna bibehållas. Med hänsyn till det anförda synes, såvitt läget i närvarande stund kan bedömas, de av spannmålsnämnden angivna priserna skäligt avvägda. För inlösen av 1931 års skörd vid den i kontraktet avsedda tid skulle sålunda kunna tänkas ifrågakomma priser av för normalkvalitet av vete 17 kronor 50 öre å 18 kronor samt för normalkvalitet av råg 15 kronor å 15 kronor 50 öre, allt för 100 kilogram.

Den enligt förslaget av kvarnarna bildade föreningens åtagande att till ovan omnämnda priser sörja för avsättningen av den svenska brödspannmålen förutsätter statens medverkan för tillförsäkrande åt föreningen av rätten, med vissa undantag, till importen av brödspannmål samt därav framställt mjöl och gryn, med befogenhet för föreningen att för införda myckenheter av berörda varor uppbära viss gottgörelse till täckande av sina omkostnader samt förluster vid återförsäljningen av svensk spannmål. I det föreliggande allvarliga läget för jordbruksnäringen synes någon befogad invändning knappast kunna göras mot den sålunda ifrågasatta medverkan från statens sida. Framhållas må, att genom vinnande av medlemskap i föreningen möjlighet till import står öppen för varje handelskvarn. De större kvarnarna ombesörja i regel själva importen av sitt behov av utländsk spannmål, medan importen till de mindre kvarnarna oftast sker genom förmedling av spannmålshandlare eller större kvarnar. Förslaget synes ej behöva medföra några större rubbningar härutinnan eller i avseende å importen av omalen brödsäd över huvud taget. Vad mjöl- och grynimporten beträffar, innebär

förslaget, att sådan ej må vägras av föreningen. Den föreslagna gottgörelsen torde icke komma att verka betungande, särskilt med hänsyn till den sannolika prissänkningen å den svenska brödsäden och förbudet för kvarnarna att beräkna mera än normal förmalningslön.

Ur traktatsynpunkt torde, såsom kommerskollegium ock anfört, något hinder ej möta mot den föreslagna anordningen.

Vad angår de detaljerinringar, som från kommerskollegii sida anförts mot förslaget, finner departementschefen, med hänsyn till vad spannmålsnämnden härutinnan anfört, någon annan ändring i kontraktet eller stadgarna icke av berörda erinringar böra föranledas, än att i stadgarna intages sådan bestämmelse rörande styrelsebeslut, som följer av stadgandet i 8 § tredje stycket i kontraktet. Departementschefen förutsätter som självfallet, att berörda ändring, vilken enligt departementschefens uppfattning uteslutande är av formell art, så snart ske kan vidtages av föreningen.

Departementschefen anför slutligen, att för kontraktets giltighet kräves riksdagens samtycke, samt att den föreslagna anordningen förutsätter riksdagens beslut, att för tid, som av Kungl. Maj:t bestämmes, rätt att till riket införa spannmål, mjöl och gryn av ifrågavarande slag, icke skall tillkomma annan än staten eller den, åt vilken Kungl. Maj:t överlåter samma rätt. Meddelande av erforderliga närmare föreskrifter anser departementschefen böra ankomma på Kungl. Maj:t, som därvid, enligt departementschefen, givetvis iakttagas, att importen lämnas fri beträffande de i 1 § andra stycket av kontraktet angivna fall, samt tillika tager nödig hänsyn till det av generaltullstyrelsen gjorda påpekandet.

I likhet med departementschefen finner utskottet nödvändigt, att ett ingripande från statens sida sker till säkerställande av att 1930 års skörd av brödspannmål vinner avsättning till de i kvarnförbindelsen bestämda priser. Till förebyggande av ett alltför starkt och hastigt prisfall å brödsäd, sedan förbindelsen upphört att gälla den 31 nästkommande augusti, torde det, såsom departementschefen yttrat, vara påkallat att vidtaga särskilda prisreglerande åtgärder jämväl med avseende å 1931 års skörd. Vad beträffar det förslag till lösning av berörda båda spörsmål, som innefattas i propositionen, finner utskottet väl, att detsamma är behäftat med vissa svagheter, varav en del nedan komma att något av utskottet vidare beröras. Med hänsyn till det läge, vari frågan befinner sig, anser utskottet sig emellertid böra förorda, att förslaget kommer till genomförande.

Utskottet vill härvid hava uttalat, att utskottet, som förutsätter, att Kungl. Maj:t med uppmärksamhet kommer att följa avtalets tillämpning och verkningar, håller för naturligt, att Kungl. Maj:t dels tillser, att de åtgärder, vilka inom ramen för avtalet kunna vidtagas till brödsädsprisets stabilisering under den tid av året, då marknaden är fri, också bliva

*Utskottets
yttrande.*

vidtagna, *dels ock*, om förhållandena det påkalla, söker träffa överenskommelse med Svenska spannmålsföreningen om sådana förändringar i avtalet, som kunna bidra till uppnåendet av syftet med detsamma. I förstnämnda hänseende vill utskottet särskilt erinra om den möjlighet, som föreligger, att genom stödköp enligt 3 § i kontraktet lätta trycket på marknaden. Vid ordnandet av ifrågakommande köp torde det givetvis vara angeläget tillse, att icke de enskilda jordbrukarna eller deras sammanslutningar på något sätt bliva missgynnade. De avseenden åter, i vilka det för utskottet framför allt framstår såsom önskvärt, att vissa ändringar i avtalet komme till stånd, gälla villkoren för leveransgill vara enligt de till kontraktet hörande särskilda bestämmelserna. Vad härutinnan stadgats såväl angående högsta groddprocent som angående lägsta kvalitetsvikt synes utskottet innefatta väl stora krav på spannmålets beskaffenhet. Enligt utskottets förmenande bör vid fastställandet av fordringarna i berörda hänseenden hänsyn i viss mån tagas till hur innevarande års skörd utfaller.

Departementschefen har anfört, att för föreningens inlösen av 1931 års skörd skulle kunna tänkas ifrågakomma priser av för normalkvalitet av vete 17 kronor 50 öre å 18 kronor samt för normalkvalitet av råg 15 kronor å 15 kronor 50 öre, allt för 100 kilogram. Utskottet anser, att berörda priser med hänsyn till produktionskostnaderna äro de lägsta, som böra komma under omprövning. Härvid vill utskottet till en början framhålla, att rågpriset enligt utskottets förmenande icke skäligen bör understiga priset å vete med mer än högst 2 kronor för 100 kilogram. Blir, såsom torde kunna förväntas, 1931 års skörd av brödsäd av mindre storlek än skörden varit de närmast föregående åren, synes det emellertid utskottet som skulle högre priser än de av departementschefen föreslagna kunna tillämpas beträffande såväl vete som råg. Utskottet förbiser icke den av departementschefen framhållna fara för en överproduktion av brödsäd, som upprätthållande av en stark spänning mellan brödsädspris och fodersädspris, till förmån för förstnämnda sädeslag, kan innebära. Jordbrukarna måste sålunda göra klart för sig, att den spänning i berörda hänseende, som under av utskottet angiven förutsättning för nästföljande konsumtionsår skulle bevaras, icke får anses normgivande för framtiden.

Enligt kontraktet berättigas föreningen att uppbära gottgörelse vid import av vete och vetemjöl, utan att undantag stadgats för det fall, att vetet skall användas för förmalning till mjöl för makaronitillverkning, eller att det importerade vetemjölet skall nyttjas för sådan tillverkning. Däremot är importen av makaroner fri från gottgörelse, varom här är fråga. Såsom förslaget nu är gestaltat kan det innebära en försämring av de inhemska makaronitillverkarnas ställning gentemot makaroniimportörerna. Då denna följd av förslaget måste betraktas såsom icke tillfredsställande, förutsätter utskottet, att, därest mjöl, framställt av inhemskt vete, befinnes icke fylla de fordringar, man med fog kan ställa

på makaronimjöl, Kungl. Maj:t söker med föreningen ernå överenskom-
melse till undanröjande av ovan berörda olägenhet. Detta synes böra ske
antingen sålunda, att importen av vete och vetemjöl för makaronitill-
verkning fritages från gottgörelse enligt kontraktet eller därigenom, att
restitution beviljas av gottgörelse, som erlagts för till makaroniberedning
använt utländskt vete eller vetemjöl.

Utskottet förutsätter vidare, att undantag från den föreningen enligt
1 § första stycket i kontraktet tillförsäkrade ensamrätt i enlighet med
generaltullstyrelsens yttrande göres beträffande transitering, returför-
tullning eller uppläggning å tullager eller provianteringsfrilager av de
varor, kontraktet avser.

Motionerna I:109 och II:157, såvitt därigenom yrkats höjda tullar å
vete och råg samt mjöl och gryn därav, I:182 och II:305, I:267 och II:429
samt I:268 punkt 1) och II:433 punkt 1) torde få anses besvarade genom
vad utskottet i det föregående anfört, och hemställer utskottet sålunda,
att dessa motioner i berörda delar icke måtte föranleda någon riksdagens
åtgärd.

Likaledes hemställer utskottet, att motionerna I:270 och II:432 måtte
anses besvarade genom det förut anförda.

Vad motionerna I:109 och II:157 utöver vad ovan nämnts angår, vill
utskottet hänvisa till vad utskottet redan förut framhållit, eller att 1930
års riksdag, efter hemställan av dess särskilda utskott, avslagit av Kungl.
Maj:t då framfört förslag om tull å havre samt höjning av tullsatserna
å malen och omalen spannmål jämte malt. De synpunkter, vilka där-
igenom kommit till uttryck, finner utskottet fortfarande vara förtjänta
av beaktande. Utskottet avstyrker alltså bifall till motionerna I:109
och II:157 jämväl i nu förevarande delar.

I motionerna I:269 och II:431 anföres i huvudsak följande: Det genom
propositionen framlagda kontraktets största svaghet, om man bedömde
detsamma ur jordbrukarnas synpunkt, låge i den alltför svaga garanti
för ett skäligt försäljningspris under den för flertalet jordbrukare vik-
tigaste försäljningsperioden för 1931 års skörd, som genom kontraktet
uppnåddes. Under september och oktober månader innevarande år och
även under de därefter följande vintermånaderna vore flertalet spannmålsodlare i det största behov av att sälja, och gällde detta i all synner-
het de medelstora och mindre odlarna. Det vore i första rummet under
denna tid av året, som en prisstabiliserande anordning vore mest av be-
hovet påkallad. En lösning av frågan rörande spannmålsodlingens stöd-
jande, som vid en granskning av propositionen av naturliga skäl fram-
ställde sig till eftertanke, vore ett statsmonopol för brödsäd, som vore
annorlunda utformat än propositionens, nämligen ett statsmonopol i hu-
vudsaklig överensstämmelse med det en gång tidigare, 1919—1920, genom-

Motionerna
I: 269 och
II: 431.

förda. Det förefölle motionärerna, som om staten med ett sådant utgångsläge för förhandlingarna skulle kunna med kvarnindustrien träffa en överenskommelse, vilken för odlarna komme att medföra en gynnsammare och vida mera stabil prisbildning jämväl under den för dem ojämförligt viktigaste försäljningsperioden. Motionärerna hemställde därför, att riksdagen måtte besluta att i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om verkställandet av skyndsamt utredning rörande en anordning till stödjande av spannmålsodlingen inom riket i av dem antydd riktning, ävensom framläggandet, därest det av läget på spannmålsmarknaden påkallades, av det förslag, vartill utredningen kunde föranleda.

Utskottets yttrande.

Utskottet finner det vara av betydelse, att en förutsättningslös utredning i av motionärerna berört hänseende verkställes. Lågkonjunkturen inom jordbruksnäringen kan komma att fortfara, och särskilda åtgärder kunna behöva vidtagas vid utlöpanet av det kvarnavtal, utskottet ovan tillstyrkt. Förhållandena kunna härvid tänkas komma att gestalta sig sålunda, att en anordning med rent statligt monopol kan framstå såsom nödvändig. Utskottet håller därtill icke för osannolikt, att om utredning härutinnan förefunnits vid de förhandlingar, spannmålsnämnden fört med kvarnföretagen, förhandlingsläget för spannmålsnämndens vidkommande skulle tett sig gynnsammare än som nu torde hava varit fallet. Då monopol av sistnämnda art lämpligen kan förenas med skyldighet för staten att till visst garanterat pris inlösa den svenska skörden, antingen helt eller till begränsad kvantitet, torde utredningen jämväl böra omfatta verkningarna av och åtgärderna för införande av sådan inlösningsskyldighet.

På grund av vad sålunda anförts vill utskottet i anledning av förenämnda motioner föreslå skrivelse till Kungl. Maj:t med anhållan om verkställande av en förutsättningslös utredning angående de verkningar, som skulle åstadkommas genom, och de åtgärder, som skulle vara erforderliga för införande av statsmonopol å införsel till riket och försäljning av för människoföda avsedd spannmål samt för garanterandet av fasta priser å dylik spannmål av inhemsk skörd.

Motionerna I: 268 punkt 2) och II: 433 punkt 2).

I motionerna I: 268 punkt 2) och II: 433 punkt 2) har föreslagits, att riksdagen måtte till Kungl. Maj:ts förfogande ställa ett belopp av 25,000,000 kronor länemedel att användas till mildrande av jordbrukskrisens ekonomiska skadeverkningar.

Beträffande de skäl, som anförts till stöd för yrkandet, får utskottet hänvisa till motionerna.

Utskottets yttrande.

Utskottet finner såväl formerna för anskaffande av det föreslagna stora beloppet som principerna för dettas användande alltför oklart angivna för att utskottet skulle närmare kunna ingå på en prövning av förslaget. Den

hjälp, jordbruket för närvarande behöver, torde förslaget icke enligt utskottets förmenande vara ägnat att bringa. Utskottet finner sig därför böra avstyrka motionerna.

I motionerna I:268 punkt 3) och II: 433 punkt 3) har föreslagits skrivelse till Kungl. Maj:t med anhållan att den av jordbruksutredningen på sin tid igångsatta men sedermera av olika skäl ej fullföljda undersökningen rörande jordbrukets skuldsättning måtte omedelbart åter upptagas och genomföras.

Motionerna
I: 268 punkt 3)
och II: 433
punkt 3).

Utskottet, som förutsätter, att jordbruksutredningen har sin uppmärksamhet riktad på förevarande spörsmål, finner någon vidare åtgärd från riksdagens sida i anledning av motionerna icke vara påkallad och hemställer alltså, att desamma måtte av riksdagen avslås.

*Utskottets
yttrande.*

Sedan 1930 års riksdag, skrivelse nr 376, beslutat inrättande av en särskild fond, benämnd spannmålskreditfonden, som skulle förvaltas av riksbanken, och varifrån lån skulle i mån av tillgång få utlämnas till ekonomiska föreningar för bedrivande av uppköp av spannmål, har Kungl. Maj:t den 12 september 1930 utfärdat kungörelse (nr 343) angående allmänna villkor och bestämmelser för lån från fonden, vilken kungörelse trädde i kraft den 6 oktober 1930. Enligt sagda kungörelse må sådant lån kunna för underlättande av inköp av vete eller råg, som för förvaring i avvaktan å lämpligt försäljningstillfälle uppläggas i lagerhus eller annan lagerlokal, beviljas ekonomisk förening utan personlig ansvarighet, som med hänsyn till sin ekonomiska ställning, förutsättningarna hos sin affärsledning och förhållandena i övrigt prövas vara för drivande av i kungörelsen avsedd verksamhet lämplig, och vars stadgar innehålla vissa angivna regler rörande medlemskap med mera.

*Spannmåls-
belåningen.*

Såsom kapitalökning för spannmålskreditfonden har 1930 års riksdag för budgetåret 1930/1931 anvisat ett reservationsanslag av 2,000,000 kronor.

I yttrande rörande förslaget till fondens inrättande anförde särskilda utskottet, utlåtande nr 2/1930, bland annat, att om en reglering av utbuden å brödspannmål och därmed ock en reglering av priserna därå skulle kunna nås, det torde bliva erforderligt, att lantmännen bereddes möjlighet att, vid en tidigare tidpunkt än när tillfället kunde vara inne att föra deras vara ut i marknaden, få tillgång till penningar för varan. Utskottet förmenade, att det av denna anledning vore nödvändigt, att staten ställde medel till förfogande, som möjliggjorde antingen att belåna spannmålen eller ock att lantmännen utfinge köpeskillingen för varan eller åtminstone viss del därav redan vid den tid, då varan lades in i lagerhus.

I motionerna I: 266 och II: 430 har nu yrkats skrivelse till Kungl. Maj:t med hemställan om bestämmelser, att lån ur spannmålskreditfonden måtte

Motionerna
I: 266 och
II: 430.

32 *Sammansatt bevillnings- och jordbruksutskotts utlåtande Nr 3.*

få utlämnas till medlemmar i ekonomiska föreningar dels emot panträtt i spannmål och dels emot säkerhet i försäljningskontrakt, i huvudsaklig överensstämmelse med av motionärerna angivna grunder, ävensom avsättning till fonden av ytterligare 6,000,000 kronor.

Motionärerna erinra, att förutom den belåning av spannmål genom producentsammanslutningar, som möjliggöres genom kungörelsen den 12 september 1930, ytterligare vissa möjligheter till spannmålsbelåning finnas, nämligen dels belåning i riksbanken av spannmål, som lagrats i något av statens spannmålslagerhus, dels belåning i affärsbanker av spannmål, som förvaras hos tredje man, dels ock belåning i affärsbanker och central-kassor för jordbrukskredit av hos jordbrukarna förvarad spannmål, som pantförskrivits enligt lagen den 20 juni 1924 om viss panträtt i spannmål. Emellertid har, enligt motionärerna, belåningen av spannmål på ovan angivna vägar hittills icke fått avsedd betydelse. Angående anledningarna härtill anföra motionärerna i huvudsak följande: Spannmålskreditfonden kunde för närvarande icke i någon mån anlitas av enskilda jordbrukare. Upplagring i statens spannmålslagerhus hindrades genom att dessa icke vore belägna vid kvarnplatser eller utskeppningshamnar för spannmål, varför det för mera avlägset boende jordbrukare måste bliva förenat med extra kostnader att frakta spannmålen till desamma. Vad beträffade belåning genom affärsbankerna av spannmål, som förvarades i tredje mans hand, torde visserligen den av riksdagen innevarande år i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 67 antagna lagen om uppslagshus och uppslagsbevis skapa bättre förutsättningar för utvecklandet av denna belåningsform, men sagda lag avsåges skola träda i kraft först den 1 januari 1932 och syntes icke kunna få någon betydelse för lagring och finansiering av 1931 års skörd. Vad slutligen anginge belåning enligt lagen om viss panträtt i spannmål, hade ej heller den slagit igenom såsom allmänt anlitad belåningsform, enär dels formerna vore för omständliga, dels ock lånen bleve för dyra.

Motionärerna framhålla, att det enligt deras mening viktigaste önskemålet vore, att belåning av hos jordbrukarna lagrad spannmål kunde få ökad omfattning samt ske under möjligast enkla former och till låg ränta. Motionärerna anse det naturligt och i överensstämmelse med spannmålskreditfondens ändamål, att sagda fond tages i anspråk för detta slag av belåning, därvid emellertid enligt motionärernas åsikt nu förefintliga ekonomiska föreningar av jordbrukare böra i största möjliga utsträckning stå som förmedlare av lånen och gentemot riksbanken ansvara för fullgörandet av låntagarnas förpliktelser. Beträffande de grunder i övrigt, enligt vilka långivningen enligt motionärernas förslag skulle ske, hänvisas till motionerna.

*Utskottets
yttrande.*

Utskottet behjärtar visserligen motionärernas önskemål att genom underlättande av spannmålsbelåningen bereda producenterna möjlighet att

i högre grad än vad eljest är fallet genom återhållande av utbudet å spannmål inverka reglerande på prisbildningen. I saknad av utredning rörande erforderligheten och verkningarna av samt de juridiska förutsättningarna för de ändringar i gällande regler för lån från spannmålskreditfonden, motionärerna föreslagit, anser utskottet sig dock icke kunna tillstyrka berörda ändringar eller avsättande till fonden av belopp utöver det, som redan anvisats till densamma. Utskottet finner det emellertid vara av behovet påkallat, att en undersökning verkställas rörande lämpligheten av och möjligheterna för att, med ändring av gällande bestämmelser, under för statsverket betryggande former bereda enskilda jordbrukare tillfälle att erhålla lån ur sagda fond. Utskottet förordar därför, att i anledning av motionerna riksdagen ville i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om utredning i berörda syfte.

Förutom i samband med prövning av Kungl. Maj:ts förutnämnda förslag om tull å havre samt höjning av tullsatserna å havregryn och havremjöl var havrefrågan föremål för behandling av 1930 års riksdag i ytterligare ett sammanhang. Den 16 januari 1930 hade Kungl. Maj:t utfärdat kungörelse (nr 7) angående färgning av importhavre. Denna kungörelse, vilken trädde i kraft den 1 februari 1930, avser icke havre, som av grynkvorn importerats för tillverkning av gryn eller mjöl. I två likalydande motioner (I: 17 och II: 42), dagtecknade den 14 januari 1930 och alltså ungefär samtida med nämnda kungörelse, hemställde ett flertal motionärer, att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om utfärdande av bestämmelser angående märkning av all importerad havre, således även grynhavre. I memorial nr 95 anförde *jordbruksutskottet*, att med hänsyn till att priserna på havre av olika anledningar väsentligt understege produktionskostnaderna, vore åtgärder, som kunde vara ägnade att förbättra prisläget, i hög grad önskvärda. I den mån det i motionerna framställda förslaget skulle kunna tjäna detta syfte torde det, enligt utskottets förmenande, vara värt beaktande. Då meningarna voro delade om framkomligheten och lämpligheten av förslagens genomförande och även andra åtgärder kunde tänkas komma i fråga för att vinna vad sålunda åsyftats, exempelvis inblandningstvång beträffande svensk vara vid tillverkning och införsel av havregryn, syntes en närmare undersökning och utredning av dessa spörsmål utskottet påkallad.

Havreodlingen.

Under återopande av jordbruksutskottets av riksdagen godkända memorial anhöll *riksdagen* i skrivelse nr 397, att Kungl. Maj:t ville låta verkställa utredning rörande tänkbare möjligheter för vinnande av det i berörda motioner avsedda syftet ävensom vidtaga de åtgärder, vartill utredningen kunde giva anledning, eller för fall, då sådant kunde befinnas erforderligt, underställa 1931 års riksdag förslag i ämnet.

Den 8 augusti 1930 uppdrog Kungl. Maj:t åt jordbruksutredningen att verkställa den av riksdagen sålunda ifrågasatta utredningen samt att där-

34 *Sammanfattning av bevillnings- och jordbruksutskotts utlåtande Nr 3.*

med ävensom med förslag till erforderliga åtgärder å området inkomma till Kungl. Maj:t. Ett antal under hösten 1930 till jordbruksdepartementet inkomna framställningar angående läget å havremarknaden remitterades till jordbruksutredningen.

*Jordbruks-
utredningen.*

Med anledning av nyssnämnda uppdrag och remisser har *jordbruksutredningen* avlämnat ett den 19 december 1930 dagtecknat betänkande beträffande åtgärder för ökad användning av svensk havre vid tillverkning av havregryn. Jordbruksutredningen föreslår i huvudsak, att landets grynkvagnar måtte åläggas skyldighet att vid tillverkning av havregryn förmåla svensk havre i viss periodvis bestämd omfattning eller att motsvarande åtgärder måtte vidtagas genom frivillig överenskommelse med grynkvagnarna, samt att Kungl. Maj:t måtte bemyndigas att, om så skulle visa sig erforderligt, föreskriva viss skyldighet för importör av havregryn att inköpa gryn, framställda av svensk råvara. Mot jordbruksutredningens förslag hava reservationer anmälts av en ledamot, som ej biträtt förslaget, samt av en annan ledamot, som förordat tullskydd för havre. Angående det närmare innehållet i jordbruksutredningens förslag hänvisas till betänkandet, vilket med tillhörande bilagor fogats vid detta utlåtande.

*Departements-
chefen.*

Departementschefen anför, att han, i ändamål att åvägbringa frivillig överenskommelse till säkerställande av syftet med det av jordbruksutredningen föreslagna inmalningsförfarandet, fört underhandlingar med grynkvagnarna i riket, men att, på grund av ovillighet från vissa kvagnars sida, någon överenskommelse icke kunnat ernås. Departementschefen framhåller, att, så vitt kunnat bedömas, utvecklingen under senaste tiden emellertid syntes hava gått i den riktningen, att anledning knappast finnes antaga, att överskott av osåld eller eljest av jordbrukarna oanvänd havre komme att förefinnas vid slutet av konsumtionsåret. Då priset å svensk havre också under senaste tiden varit i stigande, hava, enligt vad departementschefen anför, vidare åtgärder för närvarande icke av honom vidtagits. Departementschefen förklarar sig emellertid komma att jämväl i fortsättningen med uppmärksamhet följa utvecklingen på havremarknaden och därmed sammanhängande spörsmål.

*Motionerna
I: 183 och
II: 304.*

I motionerna I: 183 och II: 304 har yrkats, att riksdagen ville godkänna jordbruksutredningens förslag till havreodlingens stödande samt lämna Kungl. Maj:t i förslaget begärt bemyndigande.

*Utskottets
yttrande.*

Av jordbruksutredningens betänkande inhämtas, att av landets havreskörd, uppgående till ungefär 1,200,000 ton årligen, huvuddelen förbrukas som foder och utsäde vid odlarnas jordbruk. Saluöverskottet, uppskattat

till omkring 200,000 ton, söker sig användning för sådana ändamål som havregrynstillverkning och utfodring av hästar utanför jordbruket m. m. Av utredningen framgår vidare, att avsättningen under senaste åren alltmåra försämrats, beroende företrädesvis på hästbeståndets reducering, grynkvárnarnas stegrade användning av utländsk havre och en tilltagande konkurrens med andra fodermedel, varå priset å världsmarknaden starkt nedgått. Jordbruksutredningen uppgiver, att hästantalet från 1919 till 1927 nedgått från 716,000 till 620,000, vilket medfört en minskning i havreåtgången av omkring 110,000 ton för år. Då denna nedgång sannolikt till större delen gällt behovet utanför jordbruket, har den i hög grad inskränkt avsättningsmöjligheterna för havre. Grynkvárnarnas havreförbrukning är visserligen stadd i ökning men har i allt större utsträckning kommit att avse utländsk havre till förfång för den svenska råvaran. Jordbruksutredningen meddelar, att av grynkvárnarnas havreförbrukning under det senaste konsumtionsåret, utgörande tillhoppa i runt tal 50,000 ton, endast 6 å 7,000 ton utgjordes av svensk havre. Året därförut hade kvárnarna dock använt 13,400 ton svensk havre och för två år sedan 19,600 ton. Den importerade havrens intrång på den svenska havremarknaden är alltså påtaglig. Det starka prisfallet å utländskt kraftfoder har därjämte föranlett ökad förbrukning på den svenska havrens bekostnad av dylika fodermedel. De på olika områden sålunda minskade avsättningsmöjligheterna för saluöverskottet av svensk havre hava, enligt jordbruksutredningen, medfört, att numera allenast omkring 100,000 ton, d. v. s. ungefär hälften av saluöverskottet, årligen erhålla avsättning.

Att de nu skildrade ogynnsamma avsättningsförhållandena i förening med ett starkt prisfall å havre varit ägnade att medföra allvarliga svårigheter för de jordbrukare, som odla havre till avsalu är uppenbart. Visserligen har, såsom departementschefen anført, utvecklingen under senaste tiden innevarande år gått i den riktningen, att anledning knappast finnes antaga, att överskott av havre kommer att förefinnas vid slutet av konsumtionsåret, samt priserna å svensk havre varit i stigande. Att förhållandena komma att gestalta sig lika gynnsamma nästföljande konsumtionsår torde emellertid icke kunna tagas för visst. Det synes därför utskottet vara av vikt, att möjligheterna till havreodlingens stödjande genom ingripande från statens sida allvarligt överbågas, och att Kungl. Maj:t bemyndigas att vidtaga de åtgärder, som härutinnan kunna befinnas lämpliga.

Enligt utskottets förmenande gäller det framför allt att främja och öka avsättningen av svensk havre inom landet. Det ligger givetvis då, såsom även jordbruksutredningen funnit, närmast till hands att söka begränsa importen av havre och förmå importörerna att i största möjliga utsträckning fylla sitt behov av havre med svensk råvara. Under de senaste åren hava, enligt jordbruksutredningens uppgifter, till Sve-

rige importerats 50,000 à 60,000 ton havre årligen. Av den årliga importen går för närvarande över 40,000 ton till kvarnarna för gryn- och mjölberedning. Importen av havre beskars förra året genom de då utfärdade färgningsbestämmelserna. Som en följd härav har importen av utsädehavre praktiskt taget upphört. Jämväl importen av foderhavre har under senaste året kraftigt nedgått. Någon ytterligare begränsning härutinnan torde icke tillsviare vara av behovet påkallad.

Det återstår att verka för minskning av havreimporten till kvarnarna och ersättande av den därstädes nyttjade utländska havren med svensk vara. Av det årliga saluöverskottet av svensk havre utgör, enligt i jordbruksutredningens betänkande intagen uppskattning av hushållningssällskapens förvaltningsutskott, 80,000 à 90,000 ton grynhavre. Kvarnarna skulle sålunda med lätthet helt kunna fylla sitt behov av grynhavre inom landet. Med hänsyn till den svenska havrens vattenhalt och den därav följande svårigheten att lagra densamma torde det emellertid vara nödvändigt, att under sommartiden utländsk havre i viss utsträckning kommer till användning. Vidare synes man icke rimligen kunna fordra, att kvarnarna nyttja svensk havre för tillverkning av havregryn eller havremjöl för export. Därest undantag göres i ovannämnda båda hänseenden, skulle enligt jordbruksutredningens beräkningar den ökade avsättning, som skulle kunna beredas för svensk havre vid kvarnarna, uppgå till cirka 35,000 ton om året.

Det hittillsvarande saluöverskottet å havre har måst förbrukas såsom fodermedel på ett sätt, som av jordbruksutredningen karaktäriserats såsom mindre ändamålsenligt. Framför allt gäller detta givetvis i den mån havren varit av grynhavres kvalitet. Redan av denna anledning måste det anses vara en vinst, om en så pass stor kvantitet av saluöverskottet som 35,000 ton beredes avsättning vid kvarnarna. Med hänsyn till det relativt höga procenttal, sistnämnda myckenhet utgör av hela saluöverskottet och särskilt den del därav, som består av grynhavre, torde det emellertid jämväl kunna förväntas, att en sådan ökad avsättning kommer att verka stabiliserande på prisbildningen.

Ifrågavarande syfte, minskad import av havre för gryn- och mjölberedning och ökad användning av svensk havre vid kvarnarna, synes utskottet på ett lämpligt sätt uppnås genom jordbruksutredningens, av motionärerna förordade förslag. De närmare bestämmelser, vilka erfordras vid införande av tvångsförmalning beträffande havre torde kunna utformas i huvudsaklig överensstämmelse med vad som gäller beträffande inmalning av svenskt vete och svensk råg vid framställning av mjöl m. m., därvid givetvis, i likhet med vad som skett i fråga om mjölproduktionen, bör tillses, att kvarnarnas produktion av havregryn och havremjöl beredes skydd mot utländsk konkurrens.

Under åberopande av vad sålunda anförts hemställer utskottet, att riksdagen måtte

1) med bifall till vad Kungl. Maj:t i propositionen nr 216 föreslagit samt med avslag å motionerna I: 109 och II: 157, I: 182 och II: 305, I: 267 och II: 429 samt I: 268 punkt 1) och II: 433 punkt 1)

dels besluta, att för tid, som Kungl. Maj:t i anslutning till syftet med och innehållet i det i detta utlåtande intagna kontrakt mellan svenska staten och Svenska spannmålsföreningen u. p. a. bestämmer, rätt att till riket införa vete och råg, spannmålsblandning, vari vete eller råg ingår, mjöl, framställt av vete eller råg, samt gryn av vete med av Kungl. Maj:t stadgade undantag icke skall tillkomma annan än staten eller den, åt vilken Kungl. Maj:t överlåter sådan rätt;

dels bemyndiga Kungl. Maj:t att utfärda de närmare föreskrifter, som må erfordras för upprätthållandet av nu angivna ensamrätt;

dels ock godkänna omförmälda kontrakt mellan staten och föreningen;

2) besluta, att motionerna I: 270 och II: 432 måtte anses besvarade genom vad utskottet i sitt yttrande anförte;

3) i anledning av motionerna I: 183 och II: 304 besluta att i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t, därest förhållandena därtill giva anledning, ville vidtaga åtgärder till den svenska havreodlingens stödjande i huvudsaklig överensstämmelse med de av jordbruksutredningen i dess betänkande med den 19 december 1930 angivna riktlinjer;

4) i anledning av motionerna I: 266 och II: 430 i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om utredning rörande lämpligheten av och möjligheterna för att, med ändring av gällande bestämmelser, under för statsverket betryggande former bereda enskilda jordbrukare tillfälle att erhålla lån ur spannmålskreditfonden;

5) avslå motionerna I: 268 punkt 2) och 3) samt II: 433 punkt 2) och 3); samt

6) i anledning av motionerna I: 269 och II: 431 i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om verkställandet av en förutsättningslös utredning rörande de verknin-

gar, som skulle åstadkommas genom, och de åtgärder, som skulle vara erforderliga för införande av statsmonopol å införsel till riket och försäljning av för människoföda avsedd spannmål samt för garanterandet av fasta priser å dylik spannmål av inhemsk skörd.

Stockholm den 15 maj 1931.

På sammansatta bevillnings- och jordbruksutskottets vägnar:

JOH. NILSSON.

Närvarande:

vid beslut angående punkterna 1), 2), 5) och 6):

från första kammaren: herrar *Nilsson* i Kristianstad, *Jönsson* i Slätåker, *Björnsson*, *Leander**, *Åström*, *Eriksson* i Ljusdal, *Andersson* i Fältenborg, *Johansson* i Fredrikslund, *Granath** och *Henriksson*;

från andra kammaren: herrar *Johansson* i Uppmälby, *Månsson** i Furuviik, *Lövgren** i Nyborg, *Olsson** i Ramsta, *Olsson* i Golvvasta, *Wohlin**, *Pettersson* i Bjälbo, *Sköld*, *Hedlund* i Häste och *Pehrsson* i Bramstorp.

vid beslut angående punkten 3):

från första kammaren: herrar *Nilsson* i Kristianstad, *Jönsson* i Slätåker, *Björnsson*, *Leander**, *Åström*, *Eriksson* i Ljusdal, *Andersson* i Fältenborg, *Johansson* i Fredrikslund, *Granath** och *Henriksson*;

från andra kammaren: herrar *Johansson* i Uppmälby, *Månsson** i Furuviik, *Lövgren** i Nyborg, *Olsson** i Ramsta, *Olsson* i Golvvasta, *Pettersson* i Bjälbo, *Sköld*, *Hedlund* i Häste, *Månsson** i Erlandsro och *Pehrsson* i Bramstorp.

vid beslut angående punkten 4):

från första kammaren: herrar *Nilsson* i Kristianstad, *Jönsson* i Slätåker, *Björnsson*, *Leander**, *Åström*, *Eriksson* i Ljusdal, *Andersson* i Fältenborg, *Granath**, *Gustafsson** i Domö och *Henriksson*;

från andra kammaren: herrar *Johansson* i Uppmälby, *Månsson** i Furuviik, *Lövgren** i Nyborg, *Olsson** i Ramsta, *Olsson* i Golvvasta, *Wohlin**, *Pettersson* i Bjälbo, *Sköld*, *Hedlund* i Häste och *Pehrsson* i Bramstorp.

* Icke närvarit vid justeringen av utlåtandet.

Reservationer:

Vid punkt 1):

av herrar *Nilsson* i Kristianstad, *Jönsson* i Slätåker, *Johansson* i Fredrikslund, *Wohlin*, *Pettersson* i Bjälbo och *Hedlund* i Häste, vilka anfört följande:

I likhet med föredragande departementschefen finna vi åtgärder vara ooundgängligen nödiga för stödjande av brödsädsodlingen inom riket även efter utgången av innevarande konsumtionsår. Därest den nuvarande anordningen med avtalsenligt fastställda minimipriser instundande höst skulle efterföljas av ett tillstånd, där brödsädsodlingen icke erhöle annat skydd än vad gällande tullsats i förening med inmalnings- och inblandningstvånget kunde bereda densamma, komme denna för landet så utomordentligt betydelsefulla odling att utsättas för de mest allvarliga risker. Om icke en betydande prisstegring intill denna tid inträffade å världsmarknaden — en utveckling som icke synes sannolik — bleve följden av en sådan passiv hållning från statsmakternas sida ett fall i försäljningspriset å den inhemska spannmålen, som komme att nedbringa detta pris långt under produktionskostnaderna, och som för odlarna av brödspannmål till avsalu skulle medföra ödesdigra ekonomiska följder. En sådan skärpning av den rådande jordbrukskrisen synes, även ur allmännare nationalekonomiska synpunkter, böra genom tjänliga åtgärder i möjligaste mån förebyggas.

Vi finna visserligen med tillfredsställelse, att utskottet principiellt ansluter sig till denna uppfattning och i anslutning härtill avstyrker bifall till de likalydande motionerna I: 267 och II: 429, vilka allenast avse vissa stödåtgärder vid avyttring av brödsäd av 1930 års skörd. Kungl. Maj:ts av utskottet tillstyrkta förslag är emellertid förenat med betydande svagheter och synes oss icke nöjaktigt tillgodose vare sig odlarnas berättigade intressen eller de övriga fordringar, som man med fog kan uppställa på en sådan statlig stödaktion. Spannmålsföreningens förbindelse att till vissa lägsta pris under månaderna juni—juli 1932 inköpa före den 1 juni samma år till föreningen hembjuden inhemska brödspannmål av i kontraktet angiven kvalitet torde icke erbjuda odlarna nödig garanti för försäljningspriset upprätthållande på en skälig nivå under höstmånaderna 1931, d. v. s. under den tid av försäljningssäsongen, då de mindre och kapitalsvagare odlarna hava det största behovet av att sälja. De ekonomiska förpliktelser, vilka på grund av kontraktet kunna komma att i sinom tid påvila statsverket, äro till sin omfattning svårbedömbara. Mot anord-

ningen med uttagande av s. k. gottgörelse kunna ur såväl principiell som praktisk synpunkt vägande anmärkningar göras. Även andra berättigade erinringar kunna riktas mot den kungl. propositionen.

Vid jämförelse med denna sistnämnda måste vi tillerkänna de i de likalydande motionerna I:109 och II:157 föreslagna tullförhöjningarna ett bestämt företräde. Utan att närmare ingå på tullspörsmålet inskränka vi oss till att framhålla, att en tullförhöjning å omalen brödspannmål av i motionerna föreslagen storlek, även om den icke skulle kunna av odlarna utnyttjas till sitt fulla belopp, komme att innebära en vida stabilare prisregulator och med all sannolikhet även skapa en starkare prisgaranti än det i propositionen innehållna kontraktet, och detta särskilt under den förenämnda viktigaste delen av försäljningsperioden. En tullförhöjning skulle ej heller medföra olägenheter utan fastmera fördelar för statsverket i statsfinansiellt avseende. En sådan åtgärd vore vidare ur konstitutionell synpunkt att föredraga framför ett system med gottgörelser, d. v. s. tullar, som inom vissa gränser skola fastställas av styrelsen för en till formen enskild sammanslutning. Slutligen skulle ett godtagande av tullförhöjningslinjen befria statsmakterna från åtskilliga svårigheter och komplicerade spörsmål, som torde bliva förknippade med den av Kungl. Maj:t föreslagna stödaktionens genomförande.

Ehuru frågan synes vara svår att överblicka, förefaller det icke osannolikt, att kvarnindustrien under den av utskottet tillstyrkta anordningen skall kunna bereda sig ekonomiska fördelar, vilka icke skulle kunna komma ifråga om stödaktionen i stället finge formen av tullförhöjningar, där relationen mellan tullsatserna å malen och å omalen spannmål bestämdes efter samma grunder, som för närvarande gälla.

En inom utskottet framförd anmärkning, att en tullförhöjning å spannmål icke lämpligen bör vidtagas, innan 1928 års tullkommitté slutfört sitt arbete, kunna vi icke tillmäta betydelse.

Med avseende å havreodlingen har utskottet visserligen tillstyrkt en riksdagens skrivelse med anhållan, att Kungl. Maj:t, därest förhållandena därtill giva anledning, ville vidtaga åtgärder till havreodlingens stödjande, innebärande s. k. inmalningstväng för havregrynskvarnarna och vissa därmed förknippade anordningar med avseende å importen av havregryn. Utskottet säger sig förvänta, att en genom sådana åtgärder framkallad ökad avsättning skulle komma att verka stabiliserande på prisbildningen. Oavsett om denna förhoppning skulle komma att gå i uppfyllelse eller icke framstår det som en svaghet hos den av Kungl. Maj:t föreslagna och av utskottet tillstyrkta stödåtgärden med avseende å brödspannmålen, att genom densamma en för jordbruksproduktionens inriktning mindre lycklig spännvidd upprätthålles mellan priserna på å ena sidan brödspannmål och å den andra sidan havre. Bland annat ur denna synpunkt tala skäl för ett bifall till det i motionerna I:109 och II:157 intagna förslaget om

åsättande av en tull å havre och i anslutning därtill en förhöjd tullsats å havregryn.

På grund av det nu anförda hava vi ansett, att utskottet bort hemställa,

att riksdagen måtte, med bifall till motionerna I: 109 och II: 157 samt med avslag å ej mindre Kungl. Maj:ts proposition nr 216 än även motionerna I: 182 och II: 305, I: 267 och II: 429 samt I: 268 punkt 1) och II: 433 punkt 1),

besluta,

att den vid tulltaxeförordningen den 4 oktober 1929 fogade tulltaxa skall, från och med den dag innevarande år, Kungl. Maj:t bestämmer, hava följande ändrade lydelse, nämligen

E. Spannmål, omalen.

Tull för 100 kg.
kronor

86.	Majs; ris, oskakat eller blott befriat från ytter- skalet; vicker samt ärter och bönor, ej tjänliga till människoföda och ej hänförliga till annat nummer	fria	
87 a.	Havre	T	4: —
87 b.	Råg, vete, korn, ärter och bönor, tjänliga till män- niskoföda	T	8: —
87 c.	Andra, ej särskilt nämnda slag av omalen spannmål	T	3: 70

F. Spannmål, malen; malt, stärkelse m. m.

88 a.	Mjöl av råg, vete, korn, havre, ärter och bönor, tjänliga till människoföda	T	12: 30
88 b.	Mjöl av andra vegetabilier, ej hänförligt till annat nummer	T	6: 50
	Gryn av spannmål:		
89.	Havregryn	T/E	10: 80
(Ty.) 90.	Risgryn	T	2: —
91.	Andra slag	T/E	12: 30
92.	Kli		fritt
	<i>Anm.</i> Kliartade varor av vete eller råg skola tulltaxeras såsom mjöl, därest asken av torrs substansen utgör mindre än 4.1 pro- cent av torrs substansens vikt.		
93.	Malt, även krossat	T	12: 20
94.	Potatismjöl och annan stärkelse samt gryn av andra vegetabilier än spannmål	T/E; ävensom E	20: —

av herrar *Henriksson, Olsson* i Golvvasta och *Pehrsson* i Bramstorp beträffande utskottets motivering till avslag å motionerna I: 109 och II: 157, i vad samma motioner gälla tull å havre samt höjda tullsatser å andra varor än vete och råg samt mjöl och gryn därav;

Vid punkt 1), 2) och 3):

av herrar *Björnsson, Åström, Eriksson* i Ljusdal, *Granath, Johansson* i Uppmälby, *Månsson* i Furuvik, *Lövgren* i Nyborg och *Sköld*, vilka anført:

I likhet med kommerskollegium finna vi det av Kungl. Maj:t framlagda förslaget till brödsädsodlingens stödjande behäftat med mycket allvarliga brister. I synnerhet finna vi det orimligt, att riksdagen skulle överlåta åt styrelsen för en till formen privat sammanslutning mellan kvarnföretag att under namn av »gottgörelse» inom vida gränser bestämman storleken av en för konsumenterna betungande extra tilläggs-tull på brödsäd och förmalningsprodukter därav. Ej heller finna vi det rimligt, att staten skulle överlämna åt en enskild förening att bestämman, huruvida annan än föreningen skall få importera brödsäd eller icke. Bestämmelsen, att föreningen även skall kunna tillåtas hindra import av mjöl eller gryn av brödsäd, om sådan import kan antagas ske i spekulativt syfte, synes oss lämna otillbörligt utrymme för godtycklig tolkning.

I fråga om verkningarna för vårt jordbruk lär förslaget, ifall det realiserar, i allt väsentligt komma att överensstämma med det nu tillämpade av regeringen sanktionerade prisavtalet mellan landets större kvarnföretag. Större jordbrukare samt spannmålshandlare kunna draga vida större ekonomiska fördelar av detsamma än mindre odlare, varjämte det kan befaras, att veteodlingen trots alla varningar från utskottets sida kommer att ökas utöver vad som kan anses önskvärt. Då därjämte statsverkets kostnader vid systemets avveckling kunna bliva mycket betydande, kunna vi ej förorda ett bifall till förslaget.

Däremot anse vi i likhet med departementschefen det vara nödvändigt, att ett ingripande från statens sida sker till säkerställande av att 1930 års skörd av brödspannmål vinner avsättning till i kvarnförbindelsen bestämda priser. I motionerna I: 267 av herr *Örne* m. fl. och II: 429 av herr *Sköld* m. fl. har anvisats en metod för ett sådant ingripande, vilken vi finna ändamålsenlig. Den innebär, att staten skulle förbinda sig att av kvarnar, som till avtalsenliga priser inköpt brödsäd av föregående års skörd, övertaga de lager av sådan säd, som eventuellt kunna finnas kvar den 1 september i år, till priser, som täcka kvarnarnas utgifter för inköp och kostnader för lagring m. m., varefter dessa lager åter försäljas till fria marknadens priser. Förlusten för staten genom ett dylikt förfarande kan givetvis icke på förhand med någon större grad av noggrannhet be-

räknas. Men av uppgifter, vilka under utskottsbehandlingen av ärendet införskaffats angående storleken av de lager av vete och råg, som enligt detta förslag skulle behöva inköpas, synes det sannolikt, att det av motionärerna beräknade beloppet, 2,000,000 kronor, bör ungefär räcka under förutsättning, att världsmarknadspriset på brödsäd vid tiden för inköpet icke allt för mycket avviker från gällande.

Vad angår de i motionerna I:109 och II:157, I:182 och II:305 samt I:268 punkt 1) och II:433 punkt 1) framställda yrkandena ansluta vi oss till vad utskottet därom anfört.

Mot departementschefens uppfattning, att inga särskilda åtgärder böra vidtagas till havreodlingens stödjande, hava vi intet att erinra.

Under återopande av vad sålunda anförts hemställa vi, att riksdagen måtte

1) med bifall till motionerna I:267 och II:429 samt med avslag å såväl Kungl. Maj:ts proposition nr 216 som motionerna I:109 och II:157, I:182 och II:305, I:268 punkt 1) och II:433 punkt 1) samt I:270 och II:432 besluta att till vissa stödåtgärder vid avyttring av brödsäd av 1930 års skörd anvisa för budgetåret 1931/1932 ett extra förslagsanslag av 2,000,000 kronor att användas i enlighet med i motionerna I:267 och II:429 angivna huvudgrunder samt efter de närmare bestämmelser, Kungl. Maj:t finner gott föreskriva; samt

2) avslå motionerna I:183 och II:304.

Vid punkt 6):

av herrar *Nilsson* i Kristianstad, *Leander, Andersson* i Fältenborg, *Johansson* i Fredrikslund, *Olsson* i Ramsta och *Hedlund* i Häste, vilka anfört:

Vi finna icke skäl hava förebragts, vilka motivera utredning rörande genomförande av ett rent statligt monopol å import och försäljning av till människoföda avsedd spannmål. Med anledning härav hemställa vi,

att motionerna I:269 och II:431 icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Bilaga.

Stockholm den 27 december 1930.

Till Konungen.

Genom skrivelse den 8 augusti 1930 har Kungl. Maj:t uppdragit åt jordbruksutredningen att verkställa utredning, varom 1930 års riksdag anhallit, rörande tänkbara möjligheter för vinnande av det i motioner vid riksdagen (I:17 och II:42) angående bestämmelser om märkning av importerad havre medelst färgning avsedda syftet samt att med utredningen ävensom med förslag till erforderliga åtgärder å området inkomma till Kungl. Maj:t.

På grund av anförda uppdrag har jordbruksutredningen verkställt utredning rörande olika förhållanden å den inhemska havremarknaden samt utarbetat förslag beträffande åtgärder för ökad användning av svensk havre vid tillverkning av havregryn. Ifrågavarande utredning och förslag får jordbruksutredningen härmed överlämnas.

Mot förslaget hava ledamöterna Adler och Lilliecreutz avgivit reservationer, som här ävenledes överlämnas.

Nu framlagda förslag torde jämväl få anses utgöra svar på följande, här återgående remisser av framställningar beträffande olika åtgärder för den inhemska havremarknadens stödjande.

1) Remiss den 1 oktober 1930 av P. Jeppssons, Almedal, framställning den 27 september 1930 angående åtgärder mot dumping av tysk havre m. m.;

2) Remiss den 20 november 1930 av Södra Kalmar läns lantmannaklubbs resolution den 12 november 1930 angående åtgärder till havreodlingens skydd;

3) Remiss s. d. av Södra Dalarnas ordförbunds av R. L. F. framställning (odaterad) angående åtgärder mot havreimporten;

4) Remiss den 26 november 1930 av Östergötlands läns hushållnings-sällskaps förvaltningsutskotts framställning den 18 november 1930 angående åtgärder till förbättrande av prisläget å den inhemska havremarknaden;

5) Remiss den 29 november 1930 av Allmänna Svenska Utsädes A.-B.:s framställning den 27 november 1930 angående åstadkommande av frivillig överenskommelse beträffande ökad användning av svensk havre inom havregrynsindustrien;

6) Remiss den 1 december 1930 av Västra Sveriges lantmäns central-föreningens framställning den 25 november 1930 angående åtgärder mot havreimporten;

Bihang till riksdagens protokoll 1931. 7 saml. 2 avd. 3 häft. (Nr 3. Bilaga.) 1

2* *Sammansatt bevillnings- och jordbruksutskotts utlåtande Nr 3. Bil.*

7) Remiss den 3 december 1930 av Vättle, Ale, Kullings och Bjärke häraders lantmannaklubbs framställning den 29 november 1930 angående ökat skydd mot havreimporten och därmed mot överförande av smittosam kreaturssjukdom;

8) Remiss den 15 december 1930 av Skaraborgs läns hushållningssällskaps framställning den 11 december 1930 angående åtgärder till tryggande av den inhemska havreproduktionens avsättning; samt

9) Remiss den 17 december 1930 av Dalslands och Norra Västergötlands lantmäns centralförenings framställning den 9 december 1930 angående åtgärder till tryggande av avsättningen av svensk havre m. m.

Underdånigst:

DAVID PETTERSSON

NILS ADLER

FABIAN LILLIECREUTZ

GUSTAF ANDERSSON

AXEL PEHRSSON

THURE BJÖRKMAN.

GERH. STRINDLUND

A. Lilienberg.

Jordbruksutredningens förslag beträffande åtgärder för ökad användning av svensk havre vid tillverkning av havregryn.

Under återropande av jordbruksutskottets av 1930 års riksdag godkända memorial nr 95 har riksdagen i skrivelse nr 397 — i anledning av väckta motioner I:17 och II:42 angående bestämmelser om märkning av importerad havre medelst färgning — anhållit, att Kungl. Maj:t ville låta verkställa utredning rörande tänkbara möjligheter för vinnande av det i berörda motioner avsedda syftet ävensom vidtaga de åtgärder, var till utredningen kunde giva anledning, eller för fall, då sådant kunde befinnas erforderligt, underställa 1931 års riksdag förslag i ämnet. Genom skrivelse den 8 augusti 1930 har Kungl. Maj:t uppdragit åt Jordbruksutredningen att verkställa den av riksdagen sålunda ifrågasatta utredningen samt att därmed ävensom med förslag till erforderliga åtgärder å området inkomma till Kungl. Maj:t.

Vid fullgörandet av angivna uppdrag synes det Jordbruksutredningen lämpligt att till en början meddela en kort översikt över förevarande frågas tidigare behandling.

Frågan om märkning av importerad havre medelst färgning framfördes av Örebro läns hushållningssällskap i framställning den 24 december 1928 angående vidtagande av åtgärder till förhindrande av att utländsk havre försålles inom landet såsom utsädesvara utan att köparen erhöles uppgift om varans ursprung. Över berörda framställning avgav lantbruksstyrelsen infortrat utlåtande den 18 januari 1929, varvid även överlämnades en framställning i ämnet från föreståndaren för statens centrala frökontrollanstalt, vilken ifrågasatte sådan färgning av importerad havre, som föreskrivits ifråga om importerad rödklöver med flera fröslag. Lantbruksstyrelsen anförde, att då för löpande importsäsong en märkning icke syntes vara av betydelse, vore endast upplysningsverksamhet i syfte att varna lantmännen för faran av att använda utländsk, för svenska förhållanden olämplig utsädeshavre att tillråda.

Återblick.

Genom beslut den 8 februari 1929 uppdrog Kungl. Maj:t i anledning av nyssberörda framställningar åt lantbruksstyrelsen att verkställa utredning i fråga om åtgärder till förhindrande av införsel till riket av för odling inom landet olämpligt utsäde, en fråga, som även framförts i Kungl. Maj:ts proposition till 1928 års riksdag angående lag om handel med utsäde, vilken proposition dock icke, för så vitt det gällde spannmålsutsäden, vann riksdagens bifall. Lantbruksstyrelsens utredning framlades den 24 september 1929 och utmynnade i förslag rörande färgning av all importerad havre i syfte att förhindra att importhavre salubjödes såsom utsäde utan möjlighet för köparen att kunna konstatera dess utländska ursprung. Styrelsen framhöll även färgningens betydelse, då det gällde att för statens och andra allmänna institutioners räkning upphandla svensk havre och produkter därav.

I utlåtande den 31 oktober 1929 tillkännagav Jordbruksutredningen sin anslutning till lantbruksstyrelsens förslag, varvid även framhölls ange-

lägenheten av att de föreslagna bestämmelserna snarast måtte bli utfärdade.

Förslaget remitterades även till kommerskollegium och generaltullstyrelsen för utlåtande. Förstnämnda ämbetsverk avgav efter hörande av vissa handelskamrar och andra näringsorganisationer samt grynkvarnar utlåtande den 13 november 1929, i vilket gjordes gällande, att ett förordnande om färgning av all importerad havre skulle medföra ödesdigra verkningar för den svenska havregrynsindustrien ifråga om såväl exporten av havregryn och havrekli som avsättningen å den inhemska marknaden. Det kunde väntas, att konsumenterna skulle föredraga ofärgade utländska havregryn framför av importerad havre tillverkade färgade svenska. Därest färgning av importhavre befundes nödvändig såsom garanti mot att i utsädehandeln utländsk havre salubjödtes såsom svensk vara, torde därför i varje fall undantag böra göras för den havre, som havregrynsindustrien importerade för eget behov. Kollegiet ifrågasatte istället för färgningsförfarandet en tillämpning av 1928 års lag angående handel med utsädesvaror jämväl å utsädehavre.

I generaltullstyrelsens utlåtande berördes vissa med färgningen förenade praktiska svårigheter ur trafikens och tullarbetets synpunkt.

Sedan ärendet återremitterats till lantbruksstyrelsen, avgav styrelsen förnyat yttrande i frågan den 4 december 1929, i vilket bland annat uttalades, att färgningen naturligen måste vålla grynkvarnarna vissa svårigheter, ju större i den mån dessa plägat täcka sitt behov av råmaterial genom import. Från grynkvarnarnas sida hade framhållits att gryntillverkning av färgad havre praktiskt taget vore omöjlig, emedan grynen och anrättningar därav genom färgen bleve oaptitliga, vartill komme svårighet att ekonomiskt utnyttja kvarnarnas avfallsprodukter, vilka för närvarande huvudsakligen exporterades i form av så kallat havrefodermjöl, enär de utländska köparna vore mycket nogräknade bland annat ifråga om fodermjölets färg. Lantbruksstyrelsen ansåg visserligen dessa farhågor något överdrivna men fann dock antagligt, att ett strängt upprätthållande av ett färgningspåbud komme att föranleda kvarnarna att uteslutande använda svensk havre och att, då tillgång på lämplig sådan ej föreläge, en inskränkning i gryntillverkningen lätt kunde bli följden. Från kvarnhåll hade såsom ett särskilt starkt motiv mot färgningen anförts, att tillgången på svensk havre, lämplig för gryntillverkning, vissa år vore för liten för behovets täckande, men styrelsen hade erfarit, att gryntillverkningen efterhand allt mera inriktats å försäljning på leverans och att företagen därför även täckte sitt behov av råvara genom leveransavtal. Då den svenska havrehandeln icke vore inriktad på sådant förfarande, kunde ifrågavarande täckning endast ske genom anlitande av importvara. Styrelsen ansåg emellertid, att berörda affärsform icke borde få stå hindrande i vägen för färgningens genomförande på tidigare förslaget sätt. Vid tillfällen, då bristande tillgång på lämplig grynhavre av svensk odling skulle vålla havregrynstillverkningen svårigheter, borde dock givetvis undantag från färgningsbestämmelserna kunna medgivas.

Den 16 januari 1930 utfärdades Kungl. Maj:ts kungörelse angående färgning av importhavre (nr 7), vilken trädde i kraft den 1 februari 1930. Kungörelsens bestämmelser ansluta sig huvudsakligen till lantbruksstyrelsens förslag utom ifråga om havre, som innehavare av grynkvarn impor-

terade för tillverkning av gryn eller mjöl, vilken havre skulle vara undantagen från färgningstvånget.

Frågan om havrefärgningen kom emellertid, såsom av det föregående framgår, även att behandlas vid 1930 års riksdag. I två likalydande motioner (I:17 och II:42), daterade den 14 januari och alltså ungefär samtidigt med nyssberörda kungörelse, hemställdes sålunda av ett flertal motionärer, att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om utfärdande av bestämmelser angående märkning av importerad havre medelst färgning i huvudsaklig överensstämmelse med det av lantbruksstyrelsen den 24 september 1929 framlagda förslaget, alltså avseende även grynhavre. Motionärerna framhöllo, att den under de två senaste åren våldsamt stegrade havreimporten gäve en stor del av landets jordbrukare anledning till stora bekymmer, då havreodling till avsalu mängenstädes vore ett viktigt led i deras ekonomi och en rubbing härutinnan i form av försvårad avsättning och priser, som icke täckte produktionskostnaderna, medförde allvarliga olägenheter. Den stora havreimporten, som försigginge under sådana former, att den torde få räknas som regelrätt dumping, vore även ur andra synpunkter föga önskvärd. Statistiken särskilt för år 1929 visade, att importen i viss mån koncentrerats till vårmånaderna, vilket syntes sammanhånga med att utländsk havre i betydande utsträckning sålts som utsäde, ehuru man kunde antaga, att den i regel icke alls lämpade sig härför, liksom det vore troligt, att köparna icke ens visste om det inköpta utsädets ursprung.

De farhågor, som av hörda myndigheter uttalats för havregrynsindustriens vidkommande, förefölle motionärerna betydligt överdrivna, då färgningen icke medförde någon hälsofara eller eljest försvårade användningen. Jämfört med jordbruksnäringens intresse av märkningen ifråga borde dessutom grynkvornarnas önskemål såsom varande av mindre vikt få stå tillbaka.

Riksdagens jordbruksutskott fann för sin del, att goda skäl anförts för en utvidgning av färgningsbestämmelserna även till grynhavre. Utskottet ansåg, att därav utan tvivel skulle följa en avsevärt ökad avsättning av den svenska varan och att grynkvornarnas regelbundna inköp av större partier måste i hög grad inverka på prisbildningen för havre. De mot åtgärden anförda betänkligheterna syntes utskottet vara jämförelsevis oväsentliga. Utskottet hemställde därför (utl. nr 56), att motionerna måtte av riksdagen bifallas. Mot utskottets utlåtande avgåvos emellertid tvenne reservationer, den ena av herr Sederholm med flera och den andra av herr Johansson i Uppmälbyn med flera. I förstberörda reservation framhölls, att tvekan torde kunna råda, huruvida bestämmelser av den föreslagna innebörden skulle stå i överensstämmelse med de utfästelser, som innehållas i Sveriges handelsavtal med vissa främmande makter, varför hemställdes, att motionerna icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd. Samma hemställan gjordes i den andra reservationen med den huvudsakliga motiveringen, att en lämpligare väg för ernående av avsett skydd mot olämpligt utländskt utsäde syntes vara att utsträcka utsädeslagens tillämpning även till utsäde av stråsäd och trindsäd samt att en allmän föreskrift om färgning av importhavre icke stode i proportion till det uppgivna syftet. Dessutom hänvisades även i denna reservation till betänkligheterna ur handelstraktatsynpunkt.

Då frågan kom till första kammaren, yrkades från olika håll återremiss av frågan till utskottet, varvid såsom huvudmotiv anfördes, dels att

ärendet syntes böra behandlas ungefär samtidigt med det betänkande i spannmålsfrågan m. m., som vore att vänta från riksdagens särskilda utskott, dels att oklarhet rådde, huruvida ett färgningstvång även för grynhavre kunde anses förenligt med gällande handelstraktater. Remissyrkandet bifölls av kammaren, och då frågan kom upp i andra kammaren, fattades här samma beslut. Frågans förnyade behandling i jordbruksutskottet resulterade i det förslag beträffande skrivelse till Kungl. Maj:t (memorial nr 95), som sedermera blev riksdagens beslut och vars innehåll redan inledningsvis återgivits. I memorialet uttalade utskottet, att med hänsyn till att priserna på havre numera av olika anledningar väsentligt understege produktionskostnaderna, vore åtgärder, som kunde vara ägnade att förbättra prisläget, i hög grad önskvärda. I den mån det i motionerna framställda förslaget skulle kunna tjäna detta syfte, torde det vara värt beaktande. Då meningarna vore delade om framkomligheten och lämpligheten av detta förslags genomförande och även andra åtgärder kunde tänkas komma ifråga för att vinna, vad sålunda åsyftats, såsom exempelvis inblandningstvång av svensk vara vid tillverkning och införsel av havregryn, syntes en närmare undersökning och utredning av dessa spörsmål utskottet påkallad.

Av ovanstående återblick på behandlingen av frågan om märkning av importerad havre medelst färgning torde ha framgått, att såsom huvudmotiv för sagda åtgärd från början angavs behovet av skydd mot försäljning inom landet av olämplig utländsk utsädehavre. Redan i de vid 1930 års riksdag i frågan väckta motionerna framhålles emellertid den stora havreimporten såsom föga önskvärd med hänsyn till avsättningsmöjligheterna och prisläget inom landet för svensk havre, och motionärernas syfte är tydligen att genom färgningens införande även för grynhavre importen skulle försväras oavsett dess ändamål och så medelst viss lättnad beredas den inhemska havremarknaden. I jordbruksutskottets utlåtande (nr 56) toges bestämt sikte på färgningen såsom åtgärd mot grynkvarnarnas havreimport i syfte att uppnå ökad avsättning och bättre priser för svensk havre i allmänhet, och i utskottets av riksdagen godkända memorial (nr 95) anlägges samma synpunkt, endast med den skillnaden, att även andra eventuellt framkomliga vägar än färgningen anses böra undersökas.

Den utredning, som i anledning av riksdagens på nyssberörda memorial grundade skrivelse (nr 397) uppdragits åt Jordbruksutredningen, synes alltså böra avse åtgärder av ena eller andra slaget mot havregrynsindustriens havreimport för att såmedelst stödja den inhemska havremarknaden. Med denna inriktning kommer utredningen tydligen att beröra de allmänna marknadsförhållandena i landet för havre, och Jordbruksutredningen finner det därför av betydelse att, innan olika tänkbara åtgärder med avseende på grynhavreimporten tagas under övervägande, med hjälp av föreliggande statistiska uppgifter och inhämtade upplysningar å området undersöka den inhemska havremarknadens senaste utveckling och nuvarande läge.

Den inhemska havremarknadens utveckling och läge.

*Produktionen
och utrikes-
handeln.*

Den med havre besädda åkerarealen, vilken under åren närmast före kriget uppgick till inemot 800,000 hektar, har efter kriget i stort sett undergått minskning och utgjorde i medeltal för åren 1927/1929 699,000

hektar. Den sålunda inträdda minskningen synes i övervägande grad hava kommit blandsädesarealen tillgodo, i det denna samtidigt företer avsevärd ökning. Havrearealens minskning har emellertid tack vare en inträdd ökning av hektarskörden icke medfört nedgång av havreskörden. Statistiken utvisar tvärtom en mindre skördeökning, i det skörden i medeltal för åren 1927/1929 utgjorde 1,182,000 ton mot 1,166,000 ton i medeltal för åren 1911/1915.

Den svenska havreodlingen medgav under senare delen av 1800-talet en betydande export av havre, vilken dock redan omkring sekelskiftet nedgick till ett 10,000-tal ton årligen, på vilken nivå densamma sedan ungefärligen hållit sig, dock med tendens till ytterligare nedgång efter kriget. Samtidigt har importen av havre, vilken intill mitten av 1890-talet stannade vid jämförelsevis obetydliga kvantiteter visat väsentlig uppgång, delvis sammanhängande med havregrynsindustriens uppväxt. Under åren närmast före kriget rörde sig ifrågavarande import mellan 70,000 å 80,000 ton årligen, men efter kriget har densamma i stort sett stannat vid avsevärt lägre kvantiteter.

Närmare uppgifter rörande havreskörden och utrikeshandeln med havre under tiden från och med år 1920 meddelas i nedanstående tablä.

Havreskörden samt in- och utförsel av havre åren 1920/1929.

Å r	Skörd Ton	Import Ton	Export Ton	Förbrukning Ton
1920	1,014,809	197	8,668	1,006,338
1921	1,089,644	43,653	18,504	1,114,793
1922	1,119,895	11,858	58,051	1,073,702
1923	1,052,249	40,638	7,847	1,085,040
1924	1,032,680	73,139	10,734	1,095,085
1925	1,175,852	48,331	5,348	1,218,835
1926	1,271,470	31,677	5,953	1,297,194
1927	1,057,116	22,019	32,320	1,046,815
1928	1,207,522	50,602	2,169	1,255,955
1929	1,280,785	56,164	9,242	1,327,707
januari—november 1930	41,329	1,999	.

För år 1930 kan havreskörden med ledning av statistiska centralbyråns sammandrag av inkomna årsväxt- och skörderapporter beräknas hava uppgått till ungefär 1,200,000 ton, alltså en något mindre kvantitet än för år 1929.

Såsom av tablan framgår, har Sveriges havreskörd även under de senaste åren visat tendens till viss ökning, vilket möjligen kan synas anmärkningsvärt, då man av bilismens och motordriftens kraftiga utveckling och därmed följande minskad användning av hästar som dragare kunde väntat sig minskning av förbrukningen och odlingen av havre.

Importen av havre, vilken under de senaste två åren rört sig mellan 50,000 och 60,000 ton årligen, har efter kriget uppvisat stora variationer från det ena året till det andra, tydligen beroende dels på skiftande kvalitet å den inhemska havren, dels på prisförhållandena. Ännu större hava variationerna dock varit med avseende på exporten, ehuru denna som helhet vanligen legat på en avsevärt lägre nivå än importen.

För närmare belysning av in- och utförsel förhållandena meddelas även följande översikt över importen från, respektive exporten till olika viktigare länder under de senaste åren.

Sveriges import och export av havre med fördelning på länder år 1926/1929.

	1926		1927		1928		1929		1930 ^{1/1} — ^{31/10}	
	import	export	import	export	import	export	import	export	import	export
	ton	ton	ton	ton	ton	ton	ton	ton	ton	ton
Norge	12	40	5	22	3	56	3	174	1	351
Danmark	479	4,031	189	18,898	668	967	5,115	1,353	4,322	822
Finland	39	8	737	546	649	319	79	2,810	2	198
Europeiska Sovjet- unionen	541	102	2,804	25	—	34	—	87	3,167	16
Polen	595	127	—	435	—	41	205	28	—	15
Tyska riket	6,678	780	6,608	6,343	35,775	13	38,911	527	21,791	102
Nederländerna	200	175	—	234	678	256	1,093	92	130	91
Belgien	—	342	—	81	—	158	—	81	—	48
Storbritannien	511	80	6,533	2,686	3,955	84	4,503	1,320	4,242	50
Frankrike	—	69	—	2,525	—	41	—	2,509	—	136
U. S. A.	—	37	—	87	3,815	67	779	27	390	3
Argentina	22,622	—	5,143	—	4,889	—	5,424	—	2,075	—
Övriga länder	—	162	—	439	170	133	52	234	1,002	167
Summa	31,677	5,953	22,019	32,321	50,602	2,169	56,164	9,242	37,122	1,999

Import av havre har under de senaste åren företrädesvis ägt rum från Tyskland, varjämte sådan av viss betydelse förekommit särskilt från Argentina, Storbritannien och stundom Danmark, i vilka två senare fall det dock företrädesvis torde röra sig om förmedling av import. Den svenska havreexporten, i sig själv som regel ganska obetydlig, fördelar sig med växlande kvantiteter på ett stort antal länder, bland vilka må nämnas Danmark, Finland, Tyskland, Storbritannien och Frankrike.

Förbruknings- och avsättningsförhållanden.

Den svenska havreskörden förbrukas till vida övervägande delen som kraftfoder och utsäde vid odlarnas egna jordbruk och omsättes följaktligen endast till en mindre del i allmänna marknaden. I den mån odling för avsalu förekommer, säljes havre huvudsakligen för utfodring av hästar i städerna, vid regementena eller eljest utanför jordbruket, såsom särskilt vid skogsbruket, samt i någon mån för utfodring av andra djurslag, varjämte svensk havre i viss utsträckning köpes av grynkvagnar, liksom även, såsom ovan visats, export av mindre kvantiteter förekommer. Svensk havre för foder- eller utsädesändamål köpes givetvis även av en del jordbrukare. Den importerade havren går i huvudsak till grynkvagnarna och torde för övrigt i allt väsentligt vara avsedd för utfodring, sedan försäljning av utländsk havre som utsäde genom färgningsföreskrifterna försvårats.

Då hittills föreliggande statistik och annat upplysningsmaterial befunnits otillräckligt såsom grund för ett närmare bedömande av förbruknings- och avsättningsförhållandena för havre inom landet, har Jordbruksutredningen funnit erforderligt att söka komplettera materialet på vissa huvudpunkter. För ändamålet har Jordbruksutredningen bland annat dels hänvänt sig till hushållningssällskapens förvaltningsutskott i vissa län med anhållan om upplysningar i skilda avseenden, dels låtit verkställa vissa beräkningar rörande handelsomsättningen av inhemsk havre, dels införskaffat yttrande från statens centrala frökontrollanstalt beträffande tillgången inom landet på för gryntillverkning lämplig

havre, dels föranstaltat om en undersökning rörande havregrynskvarnarnas inköp och förbrukning av havre. Redogörelse skall nedan först lämnas för de från hushållningssällskapens förvaltningsutskott inkomna upplysningarna.

Genom cirkulärskrivelse till hushållningssällskapens förvaltningsutskott i samtliga län, undantagandes de fyra nordligaste, har begärts upplysningar i följande frågor.

1) Huruvida odling av havre för avsalu i större omfattning förekommer och till vilken ungefärliga totalkvantitet den årligen saluförda havren i så fall under normala förhållanden kan uppskattas;

2) Huruvida svårigheter att finna avsättning för befintligt saluöver-skott av havre under de senare åren framträtt och i vilka förhållanden svårigheterna i så fall ägt sin grund (t. ex. för låga pris i förhållande till fodervärdet, överproduktion, konkurrens med utländsk havre, minskning av hästbeståndet utanför jordbruket o. s. v.);

3) Vilka erfarenheterna äro av den nu tillämpade färgningen av annan importerad havre än grynhavre ifråga om färgningens verkningar på avsättningsmöjligheterna och prisläget för havre;

4) Huruvida produktion till avsalu av för gryntillverkning lämplig havre förekommer i större omfattning och till vilken ungefärliga kvantitet per år ifrågavarande saluproduktion i så fall under normala förhållanden kan uppskattas;

5) Huruvida för gryntillverkning lämplig havre på grund av bristande inköp från kvarnarnas sida under de senare åren i större omfattning använts eller försålts för andra ändamål; samt

6) Huruvida en eventuell prisstegring för grynhavre kan beräknas inverka höjande även på priset för annan havre eller om exempelvis foderhavrens pris kan anses huvudsakligen bestämt av prisläget för andra jämförliga fodermedel.

De i anledning av ovanstående frågor av förvaltningsutskotten avgivna svaren innehålla i huvudsak följande.

Den årliga avsaluproduktionen av havre kan under normala förhållanden uppskattas till omkring 200,000 ton årligen. De främsta produktionsområdena äro belägna i Östergötlands och Skaraborgs län, varjämte betydande odling av havre till avsalu förekommer i Uppsala, Kalmar, Hallands, Örebro och Västmanlands län samt i viss mån även Södermanlands och Stockholms län.

Med avseende på avsättningsmöjligheterna framhålles enstämmigt från de havreproducerande länen, att svårigheterna under de senaste åren alltmera skärpts, beroende på ett flertal samverkande orsaker. I främsta rummet hänvisas härvid till den dumpingartade import av havre, som förekommit särskilt från Tyskland men även från vissa andra länder, såsom särskilt Ryssland. Genom ifrågavarande konkurrens har prisläget för den svenska havren nedtryckts till en nivå, som anses avsevärt understiga produktionskostnaderna, samtidigt som avsättningsmöjligheterna för svensk havre i betydande grad kringskurits främst genom havregrynskvarnarnas allt fullständigare övergång till användning av utländsk havre samt deras utbudande av havre, som utsorterats vid gryntillverkningen. Även andra förhållanden anses emellertid hava bidragit att försvåra avsättningen av havre. Sålunda framhålles, att den ökade motorismen med åtföljande minskning av hästbeståndet särskilt i städerna men i viss mån även å landsbygden ävensom indragningarna ifrå-

ga om beridna regementen medfört minskad efterfrågan på havre till hästfoder. Andra faktorer, som anses hava bidragit att försvåra försäljningen av havre, äro ökad konkurrens med andra slag av kraftfoder, såsom kli, majs och vissa artificiella fodermedel, varå priserna nedgått, samt vidare i vissa landsdelar ökad produktion och jämförelsevis rikliga skördar av havre, ökad betesdrift, minskade avsättningsmöjligheter på Norrland på grund av inskränkning i timmerdrivningarna samt i allmänhet minskad köpkraft vid jordbruket under rådande depression. Från flera av de främsta havreodlande bygderna uppgives, att havre för närvarande är praktiskt taget osäljbar, vilket tvingat odlarna att söka använda saluöverskottet för utfodring av egna djur. Ett sådant förfarande motiveras även med att havren i förhållande till sitt fodervärde står i avsevärt lägre pris än andra kraftfodermedel.

Med avseende på betydelsen av gällande färgningsföreskrifter ifråga om annan importerad havre än grynhavre äro förvaltningsutskotten av olika uppfattning. I vissa fall uttalas, att berörda föreskrifter i någon mån hämmat importen och höjt prisläget för havre, i det färgad havre befunnits mindre begärlig och köpmännen ej velat visa allmänheten, att de genom import medverkat till att trycka prisläget inom landet, medan föreskrifterna i fråga enligt andra förvaltningsutskotts åsikt icke utövat märkbar inverkan på marknadsförhållandena. Det framhålles, att för att färgningen skall kunna mera verksamt stödja den inhemska havremarknaden måste densamma utsträckas till all importerad havre, varjämte möjligheten att kringgå färgningsbestämmelsen genom att havren importeras exempelvis i krossat tillstånd bör förebyggas. Vad speciellt beträffar utsädehavre uttalas däremot, att färgningsbestämmelserna visat sig effektiva för sitt ändamål.

Den till avsalu odlade havren utgöres enligt de erhållna upplysningarna till större delen av sådana sorter, som användas för foderändamål. Särskilt gäller detta om odlingen i Västmanlands, Kopparbergs och Gävleborgs län, men även från andra län. såsom exempelvis Stockholms, Södermanlands och Örebro, uppgives saluproduktionen till övervägande delen omfatta foderhavre. I Norrland, fränsett Gävleborgs län, torde enligt vad Jordbruksutredningen på annan väg inhämtat icke i nämnvärd grad odlas havre för avsalu och, i den mån sådan odling skulle förekomma, torde densamma praktiskt taget uteslutande avse foderhavre. Den för avsalu odlade havren består emellertid i vissa trakter av landet till betydande del av havre, som enligt vederbörande förvaltningsutskotts mening vid normala skörde- och bärgningsförhållanden lämpar sig som råvara vid tillverkning av havregryn. Vissa uppskattningar hava även meddelats, enligt vilka den årskvantitet grynhavre, det här kan röra sig om, skulle uppgå till omkring 80,000 å 90,000 ton. Härav skulle ungefär en tredjedel komma på Östergötlands och en sjättedel på Skaraborgs län samt återstoden huvudsakligen på Uppsala, Södermanlands, Kalmar, Hallands och Värmlands län. Från de län, där nämnvärdare mängder gryn- havre produceras till avsalu, uttalas i allmänhet, att försäljningen av sådan havre till grynkvárnarna under de senaste åren så småningom nästan upphört, beroende på kvárnarnas övergång till användning av utländsk havre, samt att havren därför måst förbrukas eller avyttras som fodermedel.

Den uppställda frågan, huruvida en eventuell prisstegring för gryn- havre kan beräknas inverka höjande även på priset för annan havre, har

av flertalet förvaltningsutskott besvarats med att en sådan stegring sannolikt skulle medföra någon prishöjning för foderhavre men att prisläget för sådan havre dock huvudsakligen bestämmas av priset å vissa andra fodermedel, såsom majs och kli, samt av priset på importerad havre. En höjning av grynhasvarepriset anses däremot medföra större verkan med avseende på utsädeshavre.

För att få den viktiga frågan om ungefärliga storleken av den mängd svensk havre, som årligen omsättes i handeln, belyst, har Jordbruksutredningen, såsom ovan omnämmts, även låtit verkställa vissa beräkningar å området. Beräkningarna ifråga äro utförda av byråchefen Ernst Höijer, som därom lämnat en redogörelse, vars närmare innehåll meddelas i bilaga A. Av redogörelsen framgår, att två alternativa beräkningar verkställtts beträffande handelsomsättningen av svensk havre, av vilka den ena givit som resultat en årlig försäljning från jordbruket av omkring 80,000 ton, medan den andra stannar vid 68,000 ton, i vilket senare fall dock bör märkas, att havre till foder och utsäde, som uppköpes av jordbrukarna själva, exporterad havre samt havre, som säljes utanför jordbruket för utfodring av andra djur än hästar (t. ex. höns), icke tagits med i räkningen. Berörda, ej medtagna poster äro, frånsett exporten, givetvis till sin storlek okända, men de torde dock, så vitt Jordbruksutredningen kan finna, vara av den storleksordning, att desamma tillsammans med nyssnämnda 68,000 ton böra representera en försäljning av omkring 100,000 ton havre årligen, utgörande c:a 8 % av totala havreskörden.

Handelsomsättningen av svensk havre.

Om anförda siffra, såsom Jordbruksutredningen finner troligt, på ett ungefär kan anses motsvara verkliga nuvarande förhållandet och samtidigt tages i betraktande, att enligt hushållningssällskapens förvaltningsutskotts uppskattningar det årliga saluöverskottet av havre uppgår till omkring 200,000 ton, förefaller det helt naturligt, att havreodlarna, såsom berörda förvaltningsutskott framhållit, hava svårt att finna avsättning för sitt saluöverskott. Visserligen kunna förvaltningsutskottens uppskattningar vara hållna i överkant, men så till vida synes läget genom de verkställda undersökningarna klarlagt, att de nuvarande avsättningsmöjligheterna inom landet för svensk havre avsevärt understiga den för avsalu normalt disponibla havremängden. Då importen av havre ligger under förkrigsårens motsvarande import och icke heller under de senaste åren ökats i den grad, att densamma i detta sammanhang kan anses helt avgörande, får förklaringen till det inträdda läget tydligen sökas även på andra områden. Den faktor, som härvid i främsta rummet synes böra tagas i betraktande, är den även av hushållningssällskapens förvaltningsutskott framhållna i och med motordriftens utveckling inträdda hastiga minskningen av hästbeståndet främst utanför jordbruket men i viss mån även inom detsamma.

Till belysning av nämnda faktors betydelse må anföras, att antalet hästar i riket från år 1919 till 1927 minskats från 716,000 till 620,000 st., vilken minskning i någon mån torde fortsatt även efter år 1927. Man torde därför kunna antaga, att landets nuvarande hästbestånd med c:a 100,000 djur understiger motsvarande antal under åren närmast efter kriget. Då minskningen främst gäller hästbeståndet utanför jordbruket, bör densamma huvudsakligen hava gått ut över antalet vuxna hästar, och man torde i anledning härav kunna uppskatta den minskning i havre-

åtgången, som åtföljt hästbeståndets reducering, till åtminstone 3 kg. per häst och dag i genomsnitt för de 100,000 hästar, varmed antalet nedgått. För år räknat skulle detta innebära, att årsbehovet av havre för utfodring av hästar sedan tiden närmast efter kriget nedgått med ej mindre än omkring 110,000 ton, vilken nedgång till övervägande delen torde hava gällt behovet utanför jordbruket och alltså i hög grad inskränkt avsättningsmöjligheterna för havre.

Vid sidan av hästbeståndets minskning hava även andra förhållanden bidragit att skärpa avsättningssvårigheterna inom landet för havre. Särskilt märkes härvid, såsom ävenledes framhållits av hushållningssällskapens förvaltningsutskott, en ej oväsentlig ökning av importen under de tre senaste åren (jfr sid. 7), beroende dels på låga priser å den internationella havremarknaden, dels på de kraftiga exportpremier, vilka särskilt Tyskland tillämpat bland annat för havre och förmalningsprodukter därav och som möjliggjort dumpingartade försäljningar bland annat till Sverige. Även från andra länder, såsom särskilt Ryssland, hava likartade försäljningar av havre ägt rum, vilka i avsevärd grad oroat marknaden. Då importen av gammalt företrädesvis avser grynshavre, som ju icke är underkastad färgningstvång, ligger det i sakens natur, att färgningsförfarandet, såsom hushållningssällskapens förvaltningsutskott uttalat, ej i mera märkbar grad påverkat den inhemska havremarknaden. Framhållas bör dock, att tack vare berörda bestämmelse importen av foderhavre sannolikt i viss mån hindrats, varjämte användning av utländsk havre såsom utsäde praktiskt taget torde upphört. Hela den med eosinfärg behandlade kvantiteten importhavre begränsar sig också för tiden 1 februari—31 oktober 1930 till 6,488 ton.

Framhållas bör vidare, att den ökning av havreskörden, som är att konstatera för de senaste åren, givetvis kan hava medfört ett ökat saluöverskott av havre och därmed i sin mån bidragit till de rådande avsättningssvårigheterna. Bland annat märkes härvid, att behovet av havreinköp i Norrland nedgått, när odlingen av tidigt mognande havresorter här ökats.

Tillgången på grynshavre.

Såsom framhållits av hushållningssällskapens förvaltningsutskott, hava avsättningssvårigheterna icke minst gällt havre, lämplig för gryntillverkning, beroende på att grynkvárnarna endast till en mindre del täcka sitt havrebehov genom inköp inom landet. Enligt förvaltningsutskottens uppskattningar skulle saluproduktionen av sådan havre under normala år uppgå till 80,000 å 90,000 ton, och även om grynkvárnarna använde utslutande svensk havre, skulle givetvis icke så stor kvantitet kunna avsättas som grynshavre. Under nuvarande förhållanden måste även denna mera högklassiga havre till vida övervägande delen förbrukas som foder samt i någon mån som utsäde.

I vilken omfattning lämplig grynshavre odlas för avsalu inom landet, kan tydligen bedömas olika, allt efter de fordringar beträffande slag och kvalitet, som havren anses böra fylla för att lämpa sig för gryntillverkning. Då berörda spörsmål är av stor vikt i samband med frågan om åtgärder för ökad användning av svensk havre vid framställning av gryn, har Jordbruksutredningen, såsom förut omnämnts, även vänt sig till statens centrala frökontrollanstalt med anhållan om yttrande i ämnet. I anledning härav har anstalten, såsom närmare framgår av bilaga B, anfört, att södra och mellersta Sveriges produktion av vithavre kan beräknas till

c:a 1 miljon ton årligen. Visserligen vore ej all vithavre lämplig för gryntillverkning, men då det årliga behovet av dylik havre belöpte sig till endast 50,000 à 60,000 ton, vore det en så liten del, blott c:a 6 % av produktionen, som behöfve tagas i anspråk för gryntillverkningen, att det under ej alltför ogynnsamma förhållanden icke borde vara några svårigheter för grynkvarnarna att fylla sitt havrebehov med inhemsk vara.

Storkorniga havresorter, såsom Seger, Stjärn, Diamant, Ligowo med flera ansåges bäst lämpa sig för gryntillverkning, men även Guldregns-havre kunde med fördel användas för nämnda ändamål. Då Seger- och även Stjärnhavre odlas i stor omfattning, torde det ej under normala förhållanden möta några större hinder att få fram tillräckliga mängder havre av nämnda och andra likvärdiga sorter, och för övrigt skulle otvivelaktigt jordbrukarna, om de kunde räkna på avsättning av havre till grynkvarnarna, gärna i ökad utsträckning odla de härför lämpligaste sorter. Det torde icke heller möta svårighet för kvarnarna att genom kontraktsodlingar förskaffa sig de sorter, de önska använda. Även med avseende på kvalitetsegenskaperna anses svensk havre i regel böra kunna tillfredsställa grynkvarnarnas behov.

Oberoende av tillgången inom landet på grynhavre hava emellertid kvarnarna, såsom förut framhållits, funnit det ekonomiskt fördelaktigt att huvudsakligen använda utländsk havre vid sin gryn- och mjöltillverkning. För att närmare bedöma betydelsen härav för den svenska havremarknaden synes det erforderligt att undersöka omfattningen av grynkvarnarnas produktion och havreförbrukning. Först anföras härvid statistikens uppgifter rörande kvarnarnas framställning av havregryn och havremjöl, varjämte import- och exportuppgifter för nämnda varuslag samt för havrekli meddelas. Uppgifterna hänföra sig till tiden från och med år 1920.

Grynkvarnarnas produktion och havreförbrukning.

Produktion samt in- och utförsel av havregryn m. m. åren 1920/1929.

Å r	H a v r e g r y n			H a v r e m j ö l			Havrekli	
	Produktion Ton	Import Ton	Export Ton	Produktion Ton	Import Ton	Export Ton	Import Ton	Export Ton
1920	11,388	4,637	65	1,541	85	0	—	2,909
1921	16,155	4,007	319	1,844	2	439	1	9,508
1922	13,145	4,072	22	1,856	2	161	2	8,953
1923	16,419	6,460	5	2,685	4	291	—	323
1924	18,302	3,341	628	2,927	1	81	—	10,114
1925	20,830	2,336	621	2,314	0	37	—	8,568
1926	21,326	1,532	417	2,435	1	8	—	10,684
1927	23,357	445	2,252	2,594	0	3	—	11,849
1928	23,902	2,083	1,528	2,640	—	1	1	6,393
1929	24,267	309	2,028	2,087	—	4	—	7,755
^{1/1} ^{30/11} 1930		86	2,189					

Tillverkningen av havregryn har under de senaste åren visat kraftig tillväxt och uppgick 1929 till 24,300 ton. Samtidigt har en ganska betydande export av havregryn upparbetats, medan importen, som under åren närmast efter kriget uppgick till 5,000 à 6,000 ton årligen, nedsjunkit till en obetydlighet. Jämväl av havrekli (fodermjöl) förekommer avsevärd

14* *Sammanfatt bevilnings- och jordbruksutskotts utlåtande Nr 3. Bil.*

export, även om utvecklingstendensen i detta fall på senaste tiden varit nedåtgående.

Med ledning av den redovisade tillverkningen av gryn och mjöl kan havregrynskvarnarnas årsförbrukning av havre för närvarande uppskattas till c:a 50,000 ton. För att erhålla mera exakta uppgifter på denna punkt samt beträffande förbrukningens fördelning på svensk och utländsk havre har Kungl. Maj:t efter hemställan av Jordbruksutredningen uppdragit åt kommerskollegium att verkställa en undersökning i berörda avseenden. Undersökningen, vid vilken uppgifter införskaffats från 14 st. kvarnar, representerande praktiskt taget hela havregrynsindustrien, omfattar de tre konsumtionsåren 1927/28—1929/30 och avser dels inköpen, dels till kvarnarna ankomna leveranser, dels förmalningen till gryn och mjöl av havre månadsvis med fördelning på svensk och utländsk vara samt vidare kvarnarnas produktion av havregryn och -mjöl under samma tid. Undersökningens huvudsakliga resultat skola nedan meddelas, varvid först följande sammanställning av uppgifterna rörande inköpen och leveranserna av havre meddelas.

Inköp och inleverans av havre för gryn- och mjöltillverkning.

M å n a d	Svensk havre, ton				Utländsk havre, ton			
	1927	1928	1929	1930	1927	1928	1929	1930
<i>A. Inköp av havre för tillverkning av havregryn och havremjöl.</i>								
Januari	—	1,564	1,369	549	—	358	2,527	2,410
Februari	—	1,483	1,300	420	—	1,059	630	1,050
Mars	—	1,636	1,801	350	—	8,704	1,814	3,205
April	—	1,489	820	359	—	500	110	3,050
Maj	—	1,365	659	219	—	625	3,396	2,636
Juni	—	540	394	111	—	170	1,385	1,757
Juli	—	338	647	349	—	177	2,560	416
Augusti	503	262	1,181	—	—	6,555	6,501	—
September	1,280	346	228	—	457	5,854	4,105	—
Oktober	2,643	1,907	1,032	—	7,172	2,177	8,353	—
November	3,749	2,333	1,396	—	4,585	9,578	4,100	—
December	3,352	1,278	1,010	—	2,858	2,758	3,241	—
<i>B. Till kvarnarna levererad (ankommen) havre för gryn- och mjöltillverkning.</i>								
Januari	—	1,309	1,041	563	—	2,007	2,174	3,831
Februari	—	1,744	1,369	422	—	910	941	1,535
Mars	—	1,350	2,033	336	—	2,205	3,323	2,824
April	—	1,429	863	360	—	616	5,616	3,017
Maj	—	1,290	667	258	—	4,235	1,947	2,168
Juni	—	985	395	119	—	687	940	2,534
Juli	—	338	590	187	—	377	1,451	3,773
Augusti	505	262	867	—	2,605	345	3,914	—
September	702	366	220	—	426	4,539	5,669	—
Oktober	2,746	1,801	986	—	2,072	4,708	5,360	—
November	3,572	2,314	1,503	—	1,893	3,518	5,536	—
December	3,683	1,693	881	—	3,647	4,025	2,323	—

Av sammanställningen framgår, att kvarnarnas havreinköp företrädesvis äga rum på hösten, vilket om än i mindre utpräglad grad även gäller om leveranserna till kvarnarna. Vidare framgår av översikten, att kvarnarna under den tid, uppgifterna avse, avsevärt ökat sina havreinköp, och att dessa i allt större utsträckning kommit att avse utländsk

havre. Berörda förhållanden framträda med tydlighet i följande sammandrag av uppgifterna i ovan meddelade tablå.

Kvarnarnas inköp av havre.

	Svensk ton	Utländsk ton	Summa ton	Därav utländsk %
$\frac{1}{8}$ 1927— $\frac{31}{7}$ 1928	19,942	18,835	38,777	48.6
» 1928— » 1929	13,116	39,344	52,460	75.0
» 1929— » 1930	7,206	40,924	48,130	85.0

Till kvarnarna levererad havre.

$\frac{1}{8}$ 1927— $\frac{31}{7}$ 1928	19,653	21,680	41,333	52.5
» 1928— » 1929	13,385	33,527	46,912	71.5
» 1929— » 1930	6,702	42,484	49,186	86.4

Av den till kvarnarna levererade havren utgjordes alltså under konsumtionsåret 1927/1928 något mera än hälften av utländsk havre. Under nästföljande konsumtionsår ökades den utländska andelen till över 70 % för att med konsumtionsåret 1929/1930 ytterligare stiga till 86 %. De levererade kvantiteterna i sin helhet uppvisade samtidigt en ökning från 41,300 till 49,200 ton eller med 19 %.

En jämförelse mellan uppgifterna rörande de till kvarnarna levererade mängderna av utländsk havre och totalimporten av havre under samma tid giver till resultat, att för konsumtionsåret 1927/1928 73.9 %, för året 1928/1929 58.2 % och för året 1929/1930 72.7 % av hela importen skulle hava utgjorts av leveranser till kvarnarna. Då det ej är säkert, att importen och leveransen av visst havreparti alltid infallit under samma konsumtionsår, föreligger dock möjlighet för att de meddelade procenttalen icke alldeles exakt utvisa ifrågavarande proportion.

Med avseende på förmalningen av havre till gryn och mjöl hava några kvarnar förklarad, att deras bokföring icke medgiver ett särskiljande av den svenska och utländska havren, varför i nedanstående översikt över kvarnarnas havreförbrukning specifikation i berörda avseende icke kunnat lämnas.

Vid gryn- och mjöltillverkning förbrukad havre.

M å n a d	Svensk och utländsk havre, ton			
	1927	1928	1929	1930
Januari	—	3,198	4,010	3,285
Februari	—	3,477	2,531	3,539
Mars	—	4,295	2,180	4,309
April	—	4,151	4,937	2,418
Maj	—	4,526	3,443	3,030
Juni	—	2,924	3,014	3,500
Juli	—	987	3,064	3,253
Augusti	3,564	1,207	4,515	—
September	1,467	2,422	3,761	—
Oktober	3,919	6,761	6,195	—
November	6,017	6,038	4,901	—
December	4,577	4,049	3,574	—

16* *Sammanfattad bevilnings- och jordbruksutskotts utlåtande Nr 3. Bil.*

Av översikten framgår, att havregrynstillverkningen äger sin största omfattning under höstmånaderna. Uppgifterna utvisa en total havreförbrukning för konsumtionsåret 1927/1928 av 43,102 ton, 1928/1929 av 43,569 ton och 1929/1930 av 46,460 ton. Samtidigt hava de framställda mängderna havregryn och havremjöl utgjort:

	Havregryn ton	Havremjöl ton	Summa ton	% av havreför- brukningen
1927/1928	22,922	995	23,917	55.5
1928/1929	23,335	839	24,174	55.4
1929/1930	25,043	939	25,082	55.9

Utbytet av havregryn och havremjöl uppgår alltså till omkring 55 % av den förmalda havremängden.

Flertalet kvarnar (11 st.) hava även med avseende på förmalningen av havre meddelat specifikation av svensk och utländsk havre. De kvarnar, det här gäller, representera tillsammans, räknat efter förhållandena under konsumtionsåret 1929/1930 82 % av hela havregrynsindustrin. Uppgifterna ifråga hava sammanställts i nedanstående tablä.

Vid vissa grynkvarnar förbrukad havre.

M å n a d	Svensk havre, ton				Utländsk havre, ton			
	1927	1928	1929	1930	1927	1928	1929	1930
Januari	—	1,014	642	408	—	1,566	2,435	2,215
Februari	—	1,116	539	278	—	1,653	1,113	2,434
Mars	—	1,255	1,004	445	—	2,111	367	3,102
April	—	1,001	515	191	—	1,855	3,687	1,707
Maj	—	926	463	181	—	2,987	2,554	2,240
Juni	—	810	594	190	—	1,683	1,782	2,859
Juli	—	196	591	204	—	293	2,045	2,434
Augusti	739	252	382	—	2,133	630	3,527	—
September	551	269	349	—	372	1,534	2,577	—
Oktober	1,268	486	570	—	1,554	4,352	4,692	—
November	2,235	1,226	867	—	2,106	3,320	3,264	—
December	1,588	731	899	—	2,220	2,710	2,267	—

Översikten synes giva vid handen, att förbrukningen av svensk havre är relativt minst omfattande under sommaren och i början av hösten, vilket måhända kan anses antyda, att svensk havre vid denna tid mera sparsamt förekommer i marknaden. I vilken proportion svensk och utländsk havre förmalts inom nu behandlade del av havregrynsindustrin, visas nedan.

	Svensk ton	Utländsk ton	Summa ton	Däruv utländsk %
1927/1928	12,699	20,533	33,232	61.8
1928/1929	7,412	26,529	33,941	78.2
1929/1930	4,962	33,318	38,280	87.0

Den utländska havrens dominerande roll vid den svenska havregryns- tillverkningen synes här, särskilt för åren 1927/28 och 1928/29, framträda något starkare, än vad som — att döma av inköps- och leveransuppgif-

terna — skulle blivit fallet, därest hela havregrynsindustrien omfattats av sammanställningen.

De avsättningssvårigheter av olika slag, som på senaste tiden gjort sig gällande å den svenska havremarknaden, hava givetvis i och för sig varit ägnade att trycka prisläget för havre. Såsom den avgörande faktorn med avseende på prisutvecklingen får emellertid räknas det pris, vartill havre kunnat köpas å världsmarknaden och importerats. Vad världsmarknadspriset beträffar, har detta allt sedan år 1928, då havrepriserna allmänt visade en kraftig stegring, i stort sett befunnit sig i stadig nedgång, vilken på sista tiden forcerats genom de katastrofartade prisfallen å allmänna spannmålsmarknaden och inom fodermedelsbranschen.

*Havre-
priserna.*

En pristryckande inverkan på havremarknaden har även blivit följden av de åtgärder för bland annat havreexportens befrämjande, som vidtagits av vissa länder, särskilt Tyskland. För Sveriges vidkommande hava de tyska åtgärderna å ifrågavarande område blivit mycket kända genom den ganska betydande import, som under de senaste åren förekommit av tysk havre. De åtgärder, det här gäller sammanhånga med de i Tyskland tillämpade så kallade införselbevisen för spannmål, ett system av liknande innebörd som de svenska utförselbevisen. Efter att tidigare ha utgått med 5 Rmk per 100 kg, d. v. s. samma belopp som lägsta gällande tull för havre, höjdes tullen och införselbevisen för havre efter den 10 juli 1929 till 6 Rmk. Genom lag den 22 december 1929 fastställdes bevisens värde till 6 Rmk oberoende av tullens förändringar. Med stöd av erhållet bemyndigande höjde riksregeringen genom förordning den 6 maj 1930 bevisens belopp till 9 Rmk, varvid dock finansministern bemyndigades att avbryta utfärdandet av bevis med en veckas frist, om det visade sig, att utförseln av havre med de nya beloppen komme att överskrida 50,000 ton. Sådant avbrytande skedde redan i juni genom bestämelse, att efter den 4 juni anmälningar för tilldelning av införselbevis vid export av omalen havre icke mottoges.

Även för kvarnprodukter av spannmål, däribland havre, utfärdas i Tyskland införselbevis, vilket återverkat bland annat på den svenska havremarknaden på så sätt, att införseln till Sverige av krossad tysk havre därigenom underlättats. Ifrågavarande bevis skulle tidigare lyda å det belopp, som motsvarade tullen å den för kvarnproduktens framställning erforderliga havremängden, men den 6 maj 1930 förordnades den inskränkningen, att bevisen per 100 kg av den utförda varan icke finge överstiga värdet av den lägsta tullsatsen för samma vara. Genom förordning den 9 maj 1930, som trädde i kraft 10 dagar senare, stadgades, att för kvarnprodukter av havre till grund för bevisens värde tillsvidare skulle läggas 10 Rmk per 100 kg för den till produkten använda havremängden, vilken beräkningsgrund från den 3 oktober 1930 ändrades till 8 Rmk per 100 kg. Efter den 5 november 1930 mottagas ej anmälningar för tilldelning av införselbevis vid export av kvarnprodukter av havre.

För att närmare belysa prisutvecklingen för havre meddelas nedanstående uppgifter, vilka sammanställts av Sveriges allmänna lantbrukssällskap och beredvilligt delgivits Jordbruksutredningen. Prisuppgifterna omfatta tiden 1921—november 1930 och utgöra månadsmedeltal, avseende dels riksmedelpriset banfritt noteringsorten enligt svensk spannmålsnotering för svart foderhavre, vit foderhavre och från september 1924

18* Sammansatt bevillnings- och jordbruksutskotts utlåtande Nr 3. Bil.

Svenska partipriser å havre, vetekli, majs och sojajmjöl i kr. per 100 kg.

År och månader	Svensk havre riksmedelpris			Utländsk havre		Vetekli		Majs	Soja- mjöl
	Svart foder- havre	Vit foder- havre	Gryn- havre	La Plata	Tysk	Svenskt	Import- terat	La Plata	Svenskt
1921.									
Januari.....	25.27	26.18	—	—	—	23.95	24.25	25.58	36.46
Februari.....	21.99	22.43	—	17.75	—	22.96	21.50	25.80	29.78
Mars.....	22.09	22.56	—	18.13	—	21.75	21.41	24.53	27.29
April.....	22.62	23.10	—	17.25	—	20.73	19.08	22.92	26.28
Maj.....	22.83	23.89	—	17.89	—	17.63	16.85	21.23	25.88
Juni.....	24.96	25.60	—	19.07	—	16.50	16.00	22.67	25.26
Juli.....	23.82	24.73	—	19.97	—	16.87	20.24	23.68	26.75
Augusti.....	21.92	23.07	—	20.11	—	18.69	18.49	23.09	30.37
September.....	16.22	17.26	—	17.53	—	17.63	17.18	20.19	29.40
Oktober.....	12.44	13.56	—	15.60	—	15.36	14.93	17.50	27.83
November.....	12.09	12.82	—	—	—	13.81	13.85	16.05	23.82
December.....	12.98	13.96	—	—	—	14.33	14.22	16.64	25.40
Årsmedeltal	19.93	20.72	—	18.14	—	18.35	17.87	21.91	27.96
1922.									
Januari.....	13.88	14.66	—	—	—	14.95	14.83	16.63	25.70
Februari.....	14.91	16.30	—	—	—	15.65	16.01	16.62	25.68
Mars.....	15.29	16.64	—	—	—	16.11	15.80	17.35	25.04
April.....	15.60	16.56	—	—	—	16.28	15.00	18.02	24.26
Maj.....	17.76	17.95	—	—	—	16.61	—	18.66	23.98
Juni.....	17.40	17.75	—	—	—	15.86	—	18.53	23.68
Juli.....	15.84	16.40	—	—	—	14.75	—	17.49	23.32
Augusti.....	15.94	16.73	—	—	—	14.09	—	16.99	22.23
September.....	12.77	13.25	—	—	—	12.96	—	16.90	20.83
Oktober.....	11.96	12.78	—	—	—	11.58	—	16.44	19.60
November.....	12.35	13.32	—	—	—	12.11	11.98	16.41	19.97
December.....	12.51	13.63	—	—	—	12.75	12.69	16.45	20.75
Årsmedeltal	14.68	15.50	—	—	—	14.48	14.39	17.21	22.93
1923.									
Januari.....	13.06	14.14	—	—	—	13.13	12.70	16.25	21.74
Februari.....	13.64	14.66	—	—	—	13.65	13.20	16.45	22.98
Mars.....	14.27	14.96	—	—	—	14.24	13.98	16.81	22.84
April.....	14.84	14.82	—	15.40	—	14.26	14.01	17.03	22.29
Maj.....	14.91	15.86	—	15.33	—	13.72	13.37	17.18	20.69
Juni.....	15.48	16.02	—	14.63	—	12.65	12.35	17.09	19.66
Juli.....	15.90	16.38	—	14.46	—	11.81	11.22	17.34	19.00
Augusti.....	17.04	17.25	—	15.38	—	11.64	10.89	16.81	18.44
September.....	14.07	14.46	—	—	—	11.80	11.12	16.41	18.09
Oktober.....	13.48	13.83	—	13.35	—	11.93	11.44	15.97	18.31
November.....	14.45	14.79	—	13.70	—	12.54	12.27	16.14	18.75
December.....	14.47	15.03	—	12.60	—	13.25	12.82	16.55	19.46
Årsmedeltal	14.59	15.14	—	14.36	—	12.88	12.45	16.67	20.19

(forts.) Svenska partipriser å havre, vetekli, majs och sojamjöl i kr. per 100 kg.

År och månader	Svensk havre riksmedelpris			Utländsk havre		Vetekli		Majs	Sojamjöl
	Svart foderhavre	Vit foderhavre	Grynhavre	La Plata	Tysk	Svenskt	Importerat	La Plata	Svenskt
1924.									
Januari.....	14.77	15.19	—	12.53	—	13.33	13.08	16.77	19.36
Februari.....	14.80	15.50	—	12.72	—	13.42	13.18	17.00	19.89
Mars.....	14.52	14.72	—	12.59	—	13.47	13.24	17.22	19.52
April.....	14.45	14.59	—	12.13	—	13.78	13.40	17.52	19.39
Maj.....	14.43	14.61	—	12.11	—	13.91	13.52	17.28	19.02
Juni.....	14.38	14.55	—	12.18	—	12.99	12.37	15.93	18.17
Juli.....	13.94	14.29	—	13.23	—	12.35	11.95	15.39	18.54
Augusti.....	14.09	14.96	—	14.67	—	13.12	13.16	16.20	19.73
September.....	14.31	—	16.20	15.83	—	14.16	14.13	17.21	20.77
Oktober.....	15.66	16.55	17.54	17.87	—	16.53	16.83	19.18	22.51
November.....	15.65	16.71	17.63	17.68	—	16.62	16.30	19.57	22.93
December.....	15.29	16.38	17.46	17.38	—	16.17	15.77	19.63	22.88
Årsmedeltal	14.69	15.25	—	14.24	—	14.15	13.87	17.41	20.18
1925.									
Januari.....	15.93	16.85	17.90	17.79	—	16.28	15.81	20.77	23.07
Februari.....	16.95	17.62	18.66	18.03	—	16.51	16.28	21.09	22.51
Mars.....	17.13	17.77	18.71	16.86	—	15.89	15.65	19.86	20.78
April.....	17.12	17.76	18.62	15.82	—	15.39	15.00	19.19	19.85
Maj.....	17.72	18.38	19.50	16.99	—	16.16	15.85	20.55	20.71
Juni.....	17.92	18.60	19.73	16.75	—	15.66	15.32	20.58	20.92
Juli.....	17.59	17.98	19.08	16.83	—	14.97	14.31	19.44	20.87
Augusti.....	15.97	16.61	16.86	16.87	—	15.10	14.82	19.25	21.60
September.....	14.38	15.04	15.65	15.61	—	14.38	14.34	18.67	21.80
Oktober.....	13.88	14.47	15.15	14.92	—	13.73	13.35	17.10	20.77
November.....	14.11	14.69	15.15	14.91	—	13.89	13.51	16.63	20.68
December.....	14.80	14.89	15.43	15.11	—	14.30	14.17	17.59	21.28
Årsmedeltal	16.08	16.72	17.54	16.37	—	15.19	14.87	19.23	21.22
1926.									
Januari.....	14.72	15.05	15.46	14.08	—	14.48	13.92	17.21	21.05
Februari.....	14.88	15.01	15.85	13.53	—	14.10	13.19	15.78	19.92
Mars.....	14.53	14.58	14.77	12.79	—	13.20	12.39	14.91	18.61
April.....	14.75	14.96	15.30	13.88	—	13.63	12.68	14.85	19.26
Maj.....	15.14	15.32	15.63	13.65	—	13.70	12.47	14.91	19.20
Juni.....	14.87	15.15	15.50	14.02	—	13.14	11.89	14.44	18.97
Juli.....	14.72	15.02	15.54	14.07	—	12.47	11.57	14.84	19.35
Augusti.....	14.55	14.76	15.36	13.89	—	12.46	11.59	14.38	19.48
September.....	13.23	13.80	14.12	13.84	—	12.57	11.60	14.88	19.50
Oktober.....	13.36	13.78	14.31	14.40	—	12.90	11.95	14.70	19.18
November.....	13.43	13.86	14.74	14.02	—	13.26	12.68	15.65	19.43
December.....	12.88	13.36	14.33	13.41	—	12.78	13.52	15.23	19.16
Årsmedeltal	14.26	14.55	15.03	13.80	—	13.22	12.38	15.07	19.43

20* Sammansatt bevillnings- och jordbruksutskotts utlåtande Nr 3. Bil.

(forts.) Svenska partipriser å havre, vetekli, majs och sojamjöl i kronor per 100 kg.

Å r och mån ader	Svensk havre riksmedelpris			Utländsk havre		Vetekli		Majs	Soja- mjöl
	Svart foder- havre	Vit foder- havre	Gryn- havre	La Plata	Tysk	Svenskt	Impor- terat	La Plata	Svenskt
1927.									
Januari.....	12.82	13.25	14.13	13.50	—	12.71	12.53	14.77	18.85
Februari.....	11.93	13.32	14.09	14.24	—	13.13	13.23	15.17	19.26
Mars.....	12.80	13.84	13.99	14.16	—	13.45	13.38	14.57	18.98
April.....	12.93	13.58	14.28	14.61	—	13.79	13.88	14.26	18.62
Maj.....	14.71	15.44	16.06	16.62	—	14.75	14.84	14.98	19.28
Juni.....	15.24	16.45	17.16	16.61	—	14.80	14.99	15.27	19.45
Juli.....	15.14	16.68	17.48	15.68	—	14.73	14.66	14.68	19.26
Augusti.....	15.—	16.83	16.88	16.52	—	14.54	14.48	15.88	19.30
September.....	14.21	15.27	15.60	16.99	—	14.54	14.66	15.50	19.43
Oktober.....	14.04	15.26	16.09	16.55	—	14.43	14.62	15.44	19.68
November.....	14.23	15.43	16.26	16.57	—	15.11	14.84	15.82	20.16
December.....	14.22	15.48	16.87	16.67	—	15.41	15.40	16.53	20.64
Årsmedeltal	14.02	15.08	15.70	15.78	—	14.28	14.29	15.20	19.41
1928.									
Januari.....	14.49	15.62	16.46	17.74	16.50	15.49	15.51	16.82	21.17
Februari.....	15.56	16.11	17.21	18.06	17.24	15.81	15.52	17.71	20.97
Mars.....	17.02	17.80	18.86	19.94	18.95	16.47	16.16	19.35	20.72
April.....	19.25	19.60	20.54	20.46	—	17.05	16.79	20.37	21.34
Maj.....	19.76	20.12	21.05	21.46	—	17.12	16.63	19.87	21.43
Juni.....	19.56	19.63	20.79	20.49	—	16.63	15.89	19.98	20.11
Juli.....	19.85	19.85	21.17	19.38	—	16.16	15.43	20.07	20.74
Augusti.....	20.68	20.68	—	—	15.42	15.69	15.41	18.89	21.02
September.....	15.—	—	14.58	15.88	14.68	15.19	15.13	17.11	20.93
Oktober.....	14.55	14.91	15.21	16.87	15.91	14.70	14.99	17.54	21.01
November.....	14.72	15.13	15.92	16.37	16.29	14.62	14.95	18.07	21.34
December.....	14.72	15.25	16.14	15.86	15.99	14.64	14.88	18.39	21.39
Årsmedeltal	17.17	17.70	17.99	18.36	16.37	15.80	15.61	18.67	21.08
1929.									
Januari.....	14.59	14.95	15.93	16.33	16.38	14.69	14.76	18.65	21.28
Februari.....	14.68	15.03	16.27	16.62	16.88	14.76	14.82	19.42	21.83
Mars.....	14.40	15.01	16.39	16.29	—	15.13	15.—	19.54	21.92
April.....	13.86	14.47	15.99	15.73	15.88	14.99	14.86	19.08	21.32
Maj.....	13.48	13.85	15.07	14.68	14.70	14.41	14.24	17.57	20.28
Juni.....	12.65	12.89	14.—	14.21	—	13.21	12.89	16.62	19.35
Juli.....	12.80	13.16	—	15.66	—	13.08	13.07	17.81	19.66
Augusti.....	12.88	13.08	—	15.—	12.75	13.25	13.32	18.02	19.99
September.....	—	—	—	14.53	12.14	12.87	12.98	17.05	19.96
Oktober.....	11.60	12.01	12.92	13.74	12.60	12.26	12.65	16.33	19.97
November.....	11.25	11.53	12.19	12.45	11.87	11.63	11.90	15.53	18.89
December.....	10.74	10.95	12.01	11.93	11.13	11.26	11.19	14.87	18.83
Årsmedeltal	12.98	13.35	14.58	14.76	14.25	13.46	13.47	17.54	20.28

(forts.) Svenska partipriser å havre, vetekli, majs och sojamjöl i kronor per 100 kg.

År och månader	Svensk havre riksmedelpris			Utländsk havre		Vetekli		Majs	Soja- mjöl
	Svart foder- havre	Vit foder- havre	Gryn- havre	La Plata	Tysk	Svenskt	Impor- terat	La Plata	Svenskt
1930.									
Januari.....	10.23	10.43	11.53	10.67	10.26	10.72	10.67	13.82	17.23
Februari.....	9.51	9.84	10.29	9.73	9.04	9.78	9.43	12.79	15.29
Mars.....	9.25	9.49	9.91	8.79	9.14	9.88	8.93	12.31	14.61
April.....	9.63	10.07	11.22	9.73	11.—	10.42	10.16	13.09	15.27
Maj.....	9.76	10.24	11.42	8.80	9.58	10.31	10.17	12.68	14.98
Juni.....	9.15	9.91	—	8.26	9.83	9.17	9.16	12.14	14.09
Juli.....	9.33	9.86	—	8.54	—	8.87	—	11.88	14.03
Augusti.....	9.85	10.29	—	9.76	—	9.32	9.65	12.78	14.70
September.....	10.04	10.49	—	8.55	—	9.37	9.31	12.55	14.70
Oktober.....	9.05	9.71	9.56	7.69	—	8.52	8.42	10.87	13.80
November.....	8.44	8.97	9.07	7.34	—	8.48	8.85	9.62	13.88
Medeltal	9.48	9.94	10.44	8.90	—	9.49	9.42	12.23	14.73

även grynhavre, dels cif-priset svensk hamn för La Plata-havre och från januari 1928 även tysk havre, varjämte för jämförelse återges månadsmedeltal av lantbrukssällskapets prisnoteringar för vissa med havre konkurrerande fodermedel, nämligen vetekli, dels svenskt, dels importerat, La Plata-majs och svenskt sojamjöl. Sistberörda noteringar gälla banfritt noteringsorten och avse försäljning direkt till förbrukaren i ordinarie partier av prima vara per netto kassa. För svenskt kli och majs avses försäljning i lånta säckar samt för utländskt kli och för sojamjöl i fria säckar.

Vad först beträffar svensk havre, inhämtas av prisuppgifterna, att vit foderhavre i allmänhet stått i 50 å 75 öre högre pris än den svarta och att ungefär samma prisskillnad varit rådande mellan vit foderhavre och grynhavre till den senares favör. Prisrörelserna å den svenska havremarknaden ha ganska troget följt världsmarknadspriset, i tablån representerat av La Plata-havren, ehuru dock prissvängningarna för den svenska havren på det hela taget kunna sägas ha varit något mindre utpräglade än för den utländska. I prishänseende har La Plata-havren under de senare åren varit närmast jämnställd med svensk grynhavre, bortsett dock från utvecklingen under år 1930, då La Plata-havre sjunkit under svensk svarthavre i pris. Ihågkommas bör dock vid dessa jämförelser, att noteringen å La Plata-havre avser cifpriset svensk hamn och att ett tillägg av ungefär 80 öre per 100 kg. bör göras för att få fram priset banfritt noteringsorterna och såmedelst jämförbart med de för svensk havre noterade priserna. I den mån den utländska havren köpes av kvarnar så belägna, att havren kan sugas direkt från båt upp i lagerlokalerna, behöver dock berörda merkostnad tydligen ej tagas med i räkningen.

Översikten utvisar även, att havrepriset under den tid, uppgifterna avse, varit underkastat delvis mycket stora variationer. Efter prisstörtningen år 1921, då priset föll med c:a 50 %, inträdde redan på våren 1922 en återhämtning, som dock blev av kort varaktighet, i det priset på

hösten föll till 12 å 13 kronor per 100 kg. Under de två följande åren höll sig priset ganska stadigt ett par kronor över nämnda nivå för att med början av år 1925 gå upp till 18 å 19 kronor. På hösten samma år nedgick priset åter till 14 å 15 kronor, i vilket läge det sedan höll sig till senare delen av år 1927, då i samband bland annat med svag skörd en prisstegring började, vilken kulminerade på sommaren 1928, då priserna voro uppe i 20 å 21 kronor. På hösten nämnda år inträdde emellertid ett brådstörtat fall till 15 å 16 kronor, och från sommaren 1929 fortsatte sedan prisfallet till våren 1930, då priserna kommit ned till 10 å 11 kronor, vilket betecknade den hittillsvarande bottenpunkten efter kriget. Med oktober månad har priset i samband med fortsatt prisfall å världsmarknaden ytterligare nedtryckts med någon krona, varmed ny bottenpunkt uppnåtts.

Det äger givetvis sitt intresse att genom jämförelse mellan havrepriset och priserna å vissa med foderhavre konkurrerande fodermedel undersöka, huruvida några inbördes förskjutningar inträtt, vilka kunna bidra till förklaring av havremarknadens svaghet. En sådan jämförelse kan lämpligen grundas på de i tablån meddelade årsmedeltalen, vilka nedan återgivnas, varvid dock i fråga om havre endast priset å vit svensk foderhavre medtages.

Årsmedelpriser i kronor per 100 kg.

	Svensk vithavre	V e t e k l i		Majs La Plata	Svenskt sojamjöl
		svenskt	importerat		
1921	20.72	18.35	17.87	21.91	27.96
1922	15.50	14.48	14.39	17.21	22.93
1923	14.14	12.88	12.45	16.67	20.19
1924	15.25	14.15	13.87	17.41	20.18
1925	16.72	15.19	14.87	19.23	21.22
1926	14.55	13.22	12.38	15.07	19.43
1927	15.03	14.28	14.29	15.20	19.41
1928	17.70	15.80	15.61	18.67	21.01
1929	13.35	13.46	13.47	17.54	20.23
$\frac{1}{1}$ — $\frac{30}{11}$ 1930	9.94	9.49	9.42	12.23	14.73

Prisskillnaden mellan havre och vetekli har enligt översikten i allmänhet rört sig omkring 1 å 2 kronor till havrens förmån, men från och med år 1929 har skillnaden avsevärt minskats även procentuellt räknat. Majsen har vanligen legat 1 å 2 kronor över havren i pris och från år 1929 har majsens prisöverlägsenhet snarast ökats även absolut. Vad slutligen sojamjålet beträffar, har dess pris som regel överstigit havrens med omkring 5 kronor, vilken skillnad ungefärligen bibehållit sig även under innevarande år. Tilläggas bör dock, att ifrågavarande prisrelation särskilt från oktober 1930 i viss mån ställt sig annorlunda än här ovan angivits. Svårt är givetvis att bedöma berörda prisrörelsers inbördes sammanhang, men den gjorda jämförelsen synes i varje fall utvisa, att desamma icke resulterat i en sådan förskjutning, att vetekli, majs och sojamjöl på senaste tiden kommit att ställa sig billigare i förhållande till havre än tidigare. Icke heller av import- eller produktionsstatistiken synes kunna slutas till att förstberörda fodermedel under de senaste åren i avsevärdare grad vunnit mark på havrens bekostnad.

För belysning av förhållandena å havremarknaden har det även syntts vara av betydelse att undersöka havregrynsprisernas utveckling samt i vad mån dessa rönt inflytande av prisutvecklingen för havre. I fråga om grynpriserna skola därför nedan (se sid. 24 ff.) för tiden 1925—25 november 1930 månadsmedeltal meddelas, avseende dels havregryn av svensk tillverkning i lös vikt vid kvarn, dels amerikanska och tyska gryn eif svensk hamn inklusive tull, vilka uppgifter lämnats av Svenska grynkvárnarnas försäljnings A.-B. och Quaker Oats Comp. A.-B. samt erhållits för tidigare år genom kommerskollegium och för år 1930 direkt från nämnda firmor. Dessutom återgivas riksmédeltal för detaljpriserna enligt socialstyrelsens statistik. Beträffande amerikanska havregryn hava uppgifter meddelats dels av Quaker Oats Comp. A.-B., dels av Svenska grynkvárnarnas försäljnings A.-B. I förra fallet avse uppgifterna de noteringar, på vilka firman grundat sin försäljning, i senare fallet de priser, till vilka amerikanska havregryn offererats.

*Havregryns-
priserna.*

En jämförelse mellan de i tablan återgivna havregrynspriserna och priserna för havre under motsvarande tid enligt den tidigare meddelade översikten (sid. 18 o. f.) ger vid handen, att prisutvecklingen i de två fallen på det hela taget utvisar ganska enhetlig tendens. Efter det jämförelsevis höga prisläge, som under förra delen av år 1925 var rådande för såväl havre som gryn, inträdde sålunda på hösten i båda fallen ett kraftigt prisfall, vilket först med våren 1927 förbyttes i en mera avsevärd och varaktig prisförbättring. På våren 1928 stego såväl havresom grynpriserna ytterligare, men på hösten samma år ägde ävenledes i båda fallen ett brådstörtat prisfall rum, vilket med sommaren och hösten 1929 blev ännu mera utpräglat. Det under år 1930 fortsatta prisfallet har likaledes gällt såväl havre som havregryn.

Av de meddelade prisuppgifterna framgår vidare, att de svenska grynpriserna i stort sett rört sig i samma riktning som de amerikanska. Med avseende på tiden fram till sommaren 1929 gäller härvid i allmänhet, att de svenska priserna legat mer eller mindre över de amerikanska inklusive svensk tull, en tendens som dock alltmer försvagats, samt att prisfall å amerikanska gryn först efter någon månad följts av en motsvarande prissänkning för svenska gryn. Från hösten 1929 har emellertid i berörda hänseenden en avsevärd förändring inträtt i prisförhållandet mellan svenska och amerikanska havregryn. Medan de amerikanska priserna höllo sig ungefärligen oförändrade vid 30 å 31 kronor per 100 kg fram till våren 1930, sjönk sålunda det svenska kvarnpriset hastigt från 31 kronor 50 öre i augusti 1929 till 24 kronor i mars 1930 för att på hösten 1930 ytterligare falla. Från maj 1930 hava även de amerikanska priserna kraftigt reducerats, så att skillnaden i förhållande till de svenska delvis utjämnats, men de senare ligga dock alltjämt ej oväsentligt lägre än de förra.

Ovan berörda utveckling torde finna sin förklaring i speciella förhållanden å den inhemska och utländska gryn- och havremarknaden. Beträffande marknadsförhållandena inom landet må sålunda erinras om att Kooperativa förbundet år 1929 påbörjade egen havregrynstillverkning i betydande skala, vilket icke torde blivit utan inflytande på den svenska prisbildningen. Ifråga om utlandsmarknaden framgår av den meddelade prisöversikten, att tyska havregryn från hösten 1929 utbjudits till priser, som inklusive tull vanligen betydligt understigit icke blott de amerikanska utan även de svenska priserna. Att så kunnat ske torde

24* Sammansatt bevillnings- och jordbruksutskotts utlåtande Nr 3. Bil.

Havregrynspriser i medeltal per månad under tiden 1925—nov. 1930
i kr. per 100 kg.

År och månad	Svenska ¹ enl. Sv. gryn- kv. förs. A.B.	A m e r i k a n s k a ²		Tyska ² enl. Sv. gryn- kv. förs. A.B.	I detaljhan- deln lös vikt enl. social- styrelsen.
		enl. Quaker Oats Co AB	enl. Sv. gryn- kv. förs. A.B.		
1925.					
Januari.....	39,00	37,63	38,25		50,00
Februari.....	39,00	35,59	36,33		51,00
Mars.....	37,00	33,74	34,17		52,00
April.....	34,00	31,88	31,46		51,00
Maj.....	35,00	33,08	32,80		50,00
Juni.....	35,90	35,15	33,02		50,00
Juli.....	37,00	33,46	33,31		50,00
Augusti.....	37,00	31,65	31,15		50,00
September.....	34,00	31,89	30,91		50,00
Oktober.....	34,00	31,03	30,58		49,00
November.....	34,50	30,58	30,36		48,00
December.....	34,50	30,61	30,57		48,00
Medeltal	35,83	32,94	32,74		50,00
1926.					
Januari.....	33,50	30,29	30,84		48,00
Februari.....	33,50	30,62	29,88		47,00
Mars.....	33,50	29,99	29,99		47,00
April.....	32,50	30,62	30,39		46,00
Maj.....	33,00	29,96	30,41		46,00
Juni.....	32,50	29,89	30,37		46,00
Juli.....	31,50	30,83	29,92		46,00
Augusti.....	32,50	29,89	29,67		46,00
September.....	32,50	30,65	30,18		46,00
Oktober.....	34,50	33,02	31,85	31,50	46,00
November.....	36,50	33,28	32,55		46,00
December.....	36,50	34,84	33,45		46,00
Medeltal	33,54	31,15	30,79		46,00
1927.					
Januari.....	33,50	34,13	33,90	31,90	46,00
Februari.....	32,00	33,93	33,11		46,00
Mars.....	32,00	34,39	33,28	30,00	46,00
April.....	32,00	34,65	34,81		45,00
Maj.....	36,50	36,10	34,91		45,00
Juni.....	37,50	36,33	35,74		46,00
Juli.....	37,50	35,14	35,70		47,00
Augusti.....	37,50	34,08	33,52	30,95	48,00
September.....	35,50	34,28	32,53		48,00
Oktober.....	35,50	35,88	34,90		48,00
November.....	36,50	35,95	35,09		48,00
December.....	37,00	36,74	34,45		48,00
Medeltal	35,25	35,04	34,28	30,82	47,00

¹ Lös vikt vid kvarn.

² Cif svensk hamn i säckar inklusive tull.

*Sammanfatt bevilnings- och jordbruksutskotts utlåtande Nr 3. Bil. *25*

(forts.). Havregrynspriser i medeltal per månad under tiden 1925—nov. 1930
i kr. per 100 kg.

År och månad	Svenska ¹ enl. Sv. gryn- kv. förs. A.B.	A m e r i k a n s k a ²		Tyska ² enl. Sv. gryn- kv. förs. A.B.	I detaljhan- deln lös vikt enl. social- styrelsen
		enl. Quaker Oats Co AB	enl. Sv. gryn- kv. förs. A.B.		
1928.					
Januari.....	37.50	37.03	37.18	32.50	49.00
Februari.....	38.00	38.87	37.60	33.88	49.00
Mars.....	40.50	39.65	39.53	37.25	50.00
April.....	42.00	39.31	38.90	38.00	51.00
Maj.....	42.00	41.00	38.92	39.00	52.00
Juni.....	42.00	38.91	37.60	39.00	53.00
Juli.....	40.00	36.40	37.85	38.00	53.00
Augusti.....	38.50	31.80	31.81	32.00	53.00
September.....	37.50	30.97	31.16	31.25	53.00
Oktober.....	33.50	30.10	30.06		49.00
November.....	33.50	30.67	30.82	30.50	47.00
December.....	33.50	31.04	30.78		47.00
Medeltal	38.21	35.44	35.18	35.14	51.00
1929.					
Januari.....	33.50	32.04	31.00		47.00
Februari.....	33.50	32.85	32.13	31.25	47.00
Mars.....	33.50	32.07	32.24		47.00
April.....	33.50	32.19	31.49	30.50	47.00
Maj.....	32.50	30.71	30.82		47.00
Juni.....	31.50	30.85	30.18	29.00	46.00
Juli.....	31.50	31.94	31.58		46.00
Augusti.....	31.50	30.61	30.88	30.00	46.00
September.....	30.00	32.26	31.06	26.50	45.00
Oktober.....	28.00	31.45	29.59	26.00	44.00
November.....	28.00	30.71	28.81	26.50	42.00
December.....	28.00	30.61	28.72	26.50	42.00
Medeltal	31.25	31.52	30.66	28.28	46.00
1930.					
Januari.....	27.00	30.39		24.20	42.00
Februari.....	26.00	30.72		22.50	39.00
Mars.....	24.00	30.92		22.00	39.00
April.....	24.00	30.15		23.50	38.00
Maj.....	24.00	29.45		21.50	38.00
Juni.....	24.00	27.94			38.00
Juli.....	24.00	26.72		20.75	38.00
Augusti.....	22.50	27.69		22.50	38.00
September.....	22.50	27.08			37.00
Oktober.....	24.00	26.45		20.00	37.00
November.....	22.50	24.80	24.40		36.00
Medeltal	24.05	28.89		21.90	38.00

¹ Lös vikt vid kvarn.

² Cif svensk hamn i säckar inklusive tull.

till stor del förklaras av de höga exportpremier bland annat för förmalningsprodukter av havre, som under de senaste åren tillämpats av Tyskland. Såsom förut visats (sid. 17), har emellertid ifrågavarande premiering åtminstone tillsvidare upphört från den 5 november 1930. I vad mån berörda konkurrens gjort sig kännbar å den svenska grynmarknaden och bidragit att pressa ned priset, är visserligen svårt att bedöma, då tyska havregryn enligt uppgift äro föga begärliga å den svenska marknaden och i verkligheten endast mycket obetydlig import ägt rum, men man synes dock kunna utgå från att de låga tyska prisutbuden icke varit helt utan inflytande på de svenska priserna. Av större vikt torde emellertid i detta sammanhang vara, att de svenska grynkvárnarna genom dumpingartade försäljningar av havre från vissa främmande länder i viss utsträckning kunnat erhålla extraordinärt billig råvara och därigenom satts i stånd att under inbördes konkurrens trycka priserna nedåt.

Åtgärder för ökad användning av svensk grynhavre.

Genom de undersökningar, för vilka i det föregående redogjorts, torde hava ådagalagts, att förhållandena å den svenska havremarknaden under de senaste åren utvecklats i en riktning, som försatt den på avsaluproduktion inriktade havreodlingen i ett svårartat krisläge. Svårigheterna torde till viss grad sammanhänga med att landets havreskörd från år 1928 och framåt varit jämförelsevis riklig men synas dock väsentligen äga sin grund i minskade avsättningsmöjligheter inom landet, företrädesvis på grund av hästbeståndets reducering och ökad import av utländsk havre. Då importen dessutom på grund av starkt prisfall å världsmarknaden för havre och i vissa exportländer, särskilt Tyskland, tillämpad exportpremiering på senare tiden kunnat ske till mycket låga priser, har följden blivit, att priset å den svenska havren nedpressats till en nivå, som i närvarande stund generellt sett torde ligga väsentligt under produktionskostnaderna. Tilläggas kan även, att exportmöjligheterna för svensk havre praktiskt taget avskurits genom det svåra prisfallet jämväl å utlandsmarknaden samt i någon mån genom skärpta skyddstullar i vissa länder.

På grund av ovanstående är Jordbruksutredningen för sin del av den uppfattningen, att åtgärder för beredande av förbättrade avsättningsförhållanden inom landet för svensk havre äro starkt av behovet påkallade. De åtgärder, det härvid gäller, måste givetvis för att leda till åsyftat resultat avse en sådan anpassning mellan saluproduktionen och inköpsbehovet av svensk havre, att saluöverskottet kan finna avsättning till priser, som med hänsyn till allmänna marknadsläget för havre kunna anses skäligen. Att åtskilligt för närvarande brister ifråga om berörda anpassning, synas de verkställda undersökningarna tydligt giva vid handen. Den nuvarande handelsomsättningen av svensk havre har sålunda beräknats till omkring 100,000 ton årligen, medan hushållningssällskapens förvaltningsutskott uppskattat saluöverskottet till ungefär det dubbla eller 200,000 ton. Ehuru dessa siffror naturligen äro mycket osäkra, synas dock desamma i förening med i övrigt kända förhållanden å havremarknaden giva tillräckligt stöd för den slutsatsen, att saluöverskott och inköpsbehov för närvarande stå i sådan disproportion, att en avsevärd del av saluöverskottet icke rörer efterfrågan.

För att i nyssberörda hänseende uppnå en bättre proportion erfordras tydligen antingen ökning av inköpsbehovet eller minskning av saluöverskottet eller ock anpassning i båda dessa riktningar. Då en minskning av saluöverskottet förutsätter omläggningar inom jordbrukets förbrukning eller produktion av havre, vilka endast på längre sikt torde kunna beräknas bli mera verksamma för ifrågavarande syfte, medan det under nu rådande avsättningssvårigheter främst synes vara av vikt, att åtgärder vidtagas, vilka kunna medföra en möjligast skyndsam förbättring, finner sig Jordbruksutredningen närmast böra undersöka möjligheterna för en mera omedelbar ökning av inköpsbehovet inom landet i fråga om svensk havre.

Så vitt Jordbruksutredningen kan finna, föreligger ingen annan praktisk möjlighet att bereda ökad avsättning för svensk havre inom landet än att i lämplig utsträckning ersätta den importerade havren med inhemsk vara. Såsom tidigare visats, sker havreimporten huvudsakligen för grynkvárnarnas behov, varjämte en mindre del avser foderhavre och mähända i någon mån utsädehavre. Sistberörda del av importen kan för de tre konsumtionsåren 1 augusti 1927—31 juli 1930 beräknas till respektive 7,700, 24,100 och 16,000 ton. Beträffande ifrågavarande import anser sig Jordbruksutredningen åtminstone för närvarande icke böra ifrågasätta några särskilda direkta åtgärder. Genom gällande färgningsbestämmelser torde densamma främst beträffande utsädehavren men i viss mån även beträffande foderhavre motverkas, vilket synes framgå därav, att importen ifråga för tiden 1 februari—31 oktober 1930, varunder färgningsförfarandet tillämpats, stannat vid 6,488 ton mot c:a 12,400 ton under motsvarande tid 1929. Dessutom bör märkas, att de tyska införselbevisen, vilka naturligen stimulerat även denna del av importen, från förra delen av juni 1930 upphört att tillämpas, vadan här ett för marknaden oroande moment åtminstone tills vidare bortfallit. I övrigt må här erinras om riksdagens inledningsvis berörda skrivelse, enligt vilken åtgärder för hämmande av förevarande import icke synas vara avsedda.

Jordbruksutredningen vill i detta sammanhang även beröra de tendenser till ett kringgående av färgningsbestämmelsen, som framträtt genom import av havre i krossat tillstånd. Ifrågavarande tendenser hava yppats särskilt under höstmånaderna och torde delvis hava sammanhängt med att, sedan de tyska införselbevisen för omalen havre i juni satts ur funktion, fortfor tillämpningen av bevisen för kvárnprodukter av havre. Sedan berörda bevis från den 5 november indragits även på sistberörda område, synes emellertid för närvarande icke heller i detta fall anledning till speciella åtgärder föreligga. Över huvud taget synas icke några större partier krossad havre hava införts i landet, och vid nuvarande sakläge torde ej heller någon mera nämnvärd sådan införsel vara att vänta.

Om Jordbruksutredningen alltså icke nu anser sig böra föreslå några direkta åtgärder med avseende på importen av foderhavre, må å andra sidan framhållas, att de möjligheter, som kunna finnas att på indirekt väg begränsa ifrågavarande import, synas böra tillvaratagas. Jordbruksutredningen syftar här särskilt på upphandlingen av havre för statens och andra allmänna inrättningsrätters räkning. Enligt gällande bestämmelser skola svenska varor visserligen äga visst företräde vid upphandlingen för statens behov, men särskilt vad jordbruksprodukter beträffar torde icke ifrågavarande bestämmelser effektivt tillgodose den in-

hemska produktionens intresse. Efter uppdrag av Kungl. Maj:t har också lantbruksstyrelsen den 30 december 1929 avgivit förslag rörande användning i ökad utsträckning vid allmänna inrättningar av svenska lantbruksprodukter. Jordbruksutredningen anser, att åtgärder i förslagets syfte böra vidtagas, då härigenom beträffande bland annat havre, varav statens årliga inköp uppgivas uppgå till c:a 11,000 ton, ökad säkerhet synes kunna vinnas för att ifrågavarande upphandling kommer den inhemska havreodlingen tillgodo.

Därest alltså direkta åtgärder med avseende på importen av färgad havre här icke ifrågasätts, skulle en begränsning av havreimporten följaktligen komma att avse den övriga delen, d. v. s. grynkvárnarnas havreimport. Såsom förut visats, representerar sistberörda import den vida övertvägande delen av landets havreinförsel. För konsumtionsåret 1 augusti 1929—31 juli 1930 kan densamma sålunda beräknas hava uppgått till 42,500 ton, utgörande 73 % av totalimporten under samma tid, och under tiden 1 februari—31 oktober 1930, då färgningsbestämmelserna varit i tillämpning, uppgår grynhavreimporten till 25,000 ton, motsvarande 79 % av totalimporten. För att en begränsning av ifrågavarande import skall kunna medföra ökade avsättningsmöjligheter för svensk havre av större praktisk betydelse måste begränsningen tydligen innebära, att grynkvárnarnas förbrukning av utländsk havre åtminstone till huvudsaklig del upphör samt att svensk grynhavre i stället tages i anspråk. I syfte att närmare utreda möjligheten och konsekvenserna av en dylik omläggning har Jordbruksutredningen haft överläggningar bland annat med olika representanter för havregrynsindustrien, och det torde vara lämpligt att här något redogöra för de härvid framkomna upplysningarna.

**Kvárnarnas
synpunkter.**

Bland de frågor, som dryftats vid ifrågavarande överläggningar, må först anföras, vilka orsakerna äro till att den svenska grynindustrien huvudsakligen bygger på utländsk råvara. Det har därvid framkommit, att förklaringen härtill är att söka i ett flertal samverkande faktorer. Från kvárnhåll har sålunda anförts, att havre, som vid god bärgning lämpar sig för gryntillverkning, visserligen odlas i tillräckliga mängder inom landet, men att tillförseln, då landet efter kriget saknat en ordnad spannmålshandel, är ojämn, vilket ofta även gäller kvaliteten, delvis beroende på att spannmålshandlare och lantmän stundom sammanblanda bättre och sämre kvaliteter för att få ut ett högre genomsnittspris. Havrens kvalitet anses även växla i olika delar av landet. Den lämpligaste grynhavren odlas enligt uppgift i Västergötland, Halland och Östergötland, varemot den exempelvis i stockholmstrakten odlade havren i allmänhet icke anses vara av fullgod kvalitet som grynhavre. Kvalitetsfordringarna å sådan havre måste, framhålls vidare från kvárnhåll, ställas nästan lika höga som på utsädehavre, och det erfordras endast att havren innehåller några få procent skadade (»brända») korn, för att de därav framställda grynen icke skola bli av prima beskaffenhet.

Havremarknadens bristfälliga organisation och havrens kvalitativa ojämnhet anses vidare medföra, att upphandlingen av svensk havre, vilken måste ske i små, olikartade partier, blir förenad med betydande kostnad och besvär, varjämte mycket arbete måste nedläggas på havrens sortering, rensning, torkning och övriga förberedande behandling. Den utländska havren kan däremot köpas i stora, enhetliga partier, vilket ställer sig både bekvämare och billigare. Såsom en avgörande faktor fram-

hålles även, att den utländska havren periodvis kunnat köpas för lägre pris än den svenska, samtidigt som den förra varit torrare och jämnare. Svensk havre kan sällan fås under en vattenhalt av 18 %, medan exempelvis La Plata-havre håller endast 7 à 8 % vatten. Den höga vattenhalten i svensk havre medför bland annat den olägenheten, att havren blir svår att lagra, varför fullgod svensk havre vanligen icke finns att tillgå i marknaden efter maj månad. La Plata-havre kan däremot lagras praktiskt taget huru länge som helst. Förhållandet är av särskild betydelse för sommarmånaderna, då kvarnarna måste ha utländsk havre att tillgå. La Plata-havre anses även giva vitare gryn än den svenska, vilken egenskap medför en högre värdesättning av grynen från allmänhetens sida. Anförts har även, att den svenska havregrynstillverkningen för att möta utländsk konkurrens alltmera övergått till försäljning på leverans, vilket medfört, att kvarnarna även måste täcka sitt havrebehov på leverans, ett system, varå den svenska havrehandeln icke är inriktad. Slutligen har framhållits, att för att de svenska havreodlarna skola kunna förse kvarnarna med fullgod grynhavre i tillräckliga mängder erfordras upplysning om vilka sorter, som bäst lämpa sig för ändamålet, vikten av god bärgning och torkning samt betydelsen av en rationell uppsamling av havren m. m.

Vid överläggningarna med kvarnrepresentanterna hava även olika tänkbara åtgärder för att åvägabrinda ökad användning av svensk grynhavre behandlats. Vad härvid först beträffar möjligheten att utsträcka färgningen även till importerad grynhavre, har i allmänhet den uppfattningen hävdats från kvarnhåll, att färgningen i detta fall skulle verka såsom ett importförbud, enär färgen komme att synas även å grynen, vilket skulle göra dessa oaptitliga och osäljbara. Även i fråga om det vid gryntillverkningen uppkommande fodermjölet har gjorts gällande, att havrens färgning skulle försvåra eller omöjliggöra försäljningen. Från en kvarn har å andra sidan anförts, att verkställda försök givit vid handen, att vid färgning av havren i den grad, som för närvarande tillämpas, grynen väl förete vissa spår av färgen, varemot denna ej kan märkas på den av grynen framställda anrättningen. En annan tänkbar möjlighet, nämligen att införa förmalningstvång beträffande viss del svensk havre, har ävenledes behandlats, och kvarnrepresentanterna hava i allmänhet ansett denna utväg mera framkomlig. Beträffande en sådan anordning har framhållits såsom lämpligt, att den procentuella andel, varmed svensk havre skulle ingå vid gryn- och mjöltillverkningen, bestämdes i genomsnitt för helt konsumtionsår på en gång med frihet för kvarnarna att periodvis mala enbart svensk eller enbart utländsk havre, blott genomsnittsprocenten iakttoges. På detta sätt skulle det bliva möjligt för kvarnarna att på sommaren, då svensk havre av prima beskaffenhet är svår att uppdriva, upprätthålla driften genom användning av utländsk råvara. Konsumtionsårets början borde förläggas till sådan tidpunkt, att den överblick över havreskördens storlek och kvalitet kunde erhållas, som erfordrades för förmalningsprocentens lämpliga avvägning. Att vid gryntillverkningen hopblanda svensk och utländsk havre anses icke möjligt, då ångprepareringen måste göras olika.

Oavsett vilken metod, som skulle komma att användas för att minska grynhavreimporten, har från kvarnhåll framhållits, att en reglering härutinnan måste åtföljas av restriktiva åtgärder beträffande importen av havregryn, då den svenska grynindustrien i motsatt fall skulle kunna ut-

sättas för övermäktig konkurrens från utländska gryn-försäljare. Vid införande av förmalningstvång anses föreskrivande av blandningstvång vid import av gryn enligt samma system, som nu tillämpas vid import av vete- och rågmjöl, kunna tjäna som ett effektivt medel för angivna ändamål. Några tekniska svårigheter att anordna sådan blandning hava uppgivits icke föreligga, och kostnaderna skulle ej heller bli stora, om densamma förlägges till kvarnarna. På grynens kvalitet skulle blandningsproceduren icke utöva nämnvärd inverkan. Vidare har framhållits, att vid en reglering av grynkvárnarnas havreförmalning den del av tillverkningen, som exporteras, bör ställas utanför på samma sätt, som stadgats i fråga om framställningen av vete- och rågmjöl för export.

Även frågan om en frivillig överenskommelse beträffande förmalning av svensk havre har avhandlats med kvárnrepresentanterna. En sådan överenskommelse har ej heller avvisats, men såsom en nödvändig förutsättning har även i detta fall angivits, att betryggande åtgärder vidtagas mot grynimporten. Beträffande möjligheten att kombinera förmalningsbestämmelserna med ett åtagande från kvárnarnas sida att tillämpa ett system med minimipriser för svensk grynhavre hava representanterna däremot ställt sig tvivlande. Härvid har bland annat framhållits, att den kvantitet havre, det här kan bli fråga om, är alltför liten för att ett sådant system skall kunna fungera på tillfredsställande sätt.

*Begränsning
av havreim-
porten och
betydelsen
härav.*

För att grynkvárnarnas havreimport i huvudsak skall kunna ersättas med inom landet producerad havre är det tydligen en nödvändig förutsättning, att lämplig grynhavre i tillräcklig mängd finnes att tillgå å den svenska marknaden. Att sådan tillgång under ej alltför ogynnsamma skörde- och bärgningsförhållanden också är för handen, finner Jordbruksutredningen genom de verkställda undersökningarna och i övrigt inhämtade upplysningar nöjaktigt bestyrkt, och förhållandet har ej heller bestritts från kvárnarnas sida. Å andra sidan har vid överläggningarna med kvárnrepresentanterna framkommit, att vissa svagheter vidlåda den svenska havremarknaden, vilka bland annat medföra, att tillförseln blir ojämn och salubjudna partier stundom brista i fråga om enhetlig kvalitet, varjämte odlare och spannmålshandlare ej alltid fylla de krav beträffande havrens bärgning, sortering, torkning och övriga skötsel, som måste ställas på en fullgod grynhavre. Jordbruksutredningen är även för sin del av den uppfattningen, att brister av berörda slag ej sällan förekomma och att häri åtminstone till en början kommer att ligga en viss olägenhet för grynkvárnarnas havreinköp. Tydligt är vidare, att den svenska havren för närvarande måste köpas i mera spridda och i fråga om kvaliteten mindre enhetliga partier än den utländska, vilket naturligen medför mera arbete och kostnad såväl vid havrens uppsamling som vid dess sortering och övriga förberedande behandling. Nu berörda olägenheter äro emellertid enligt Jordbruksutredningens mening väsentligen av den art, att desamma vid inköp av svensk grynhavre i större skala böra kunna i huvudsak avlägsnas. Då man får utgå från att grynhavren liksom hittills kommer att stå i något högre pris än annan havre, blir det nämligen ett intresse för lantmän och spannmålshandlare att i möjligaste mån tillhandahålla havre av den kvalitet, att den kan godtagas som grynhavre, och de krav härutinnan, som uppställas av kvárnarna, torde därför kunna beräknas bli tillgodosedda vid odlingen av och handeln med sådan havre. För ifrågakommande syfte bör åtskilligt även kun-

na vinnas genom lämpligt anordnad upplysnings- och propagandaverksamhet från lantmannanorganisationernas och kvarnarnas sida. I övrigt synes böra framhållas, att svensk grynhavre på grund av sin storkornighet och den goda arom, den ger åt grynen, i vissa avseenden kan anses överlägsen åtminstone en del av de utländska havresorter, som brukas användas för gryntillverkning.

Om man alltså synes kunna utgå från att lämplig grynhavre i för grynindustriens behov tillräckliga mängder finnes att tillgå inom landet, framställer sig som nästa huvudfråga, huru långt en begränsning av gryn-havreimporten ur olika synpunkter lämpligen bör och kan sträcka sig. Härvid må först anmärkas, att en fullständig avstängning av importen redan av handelspolitiska skäl borde vara utesluten, då, såsom senare närmare skall visas, Sveriges handelsöverenskommelser med främmande länder icke medgiva införande av importförbud. Å andra sidan torde det, såsom förut påpekats, vara tydligt, att om importbegränsningen skall kunna bli av större betydelse för den svenska havremarknaden, måste densamma avse den vida övervägande delen av kvarnarnas havreimport.

Av vissa grynkvarnar har i denna fråga framhållits, att det under sommartiden möter svårighet att uppbringa prima havre på den svenska marknaden, beroende på att svensk havre på grund av hög vattenhalt är besvärlig att lagra, och att kvarnarna därför vid berörda tid äro i behov av utländsk havre. Även om anförda synpunkt kan vara i viss mån befogad, torde densamma icke böra tillmätas alltför stor betydelse, då det enligt vad som inhämtats tidigare varit vanligt och även under de senaste åren i ej ringa omfattning förekommit, att grynkvarnarna jämväl under sommartiden använt svensk havre, vilket senare även framgår av de genom kommerskollegium inhämtade, förut meddelade uppgifterna. Vid ökat behov av sådan havre torde också kvarnarna äga goda möjligheter att lagra erforderliga mängder på sådant sätt, att havrens kvalitet icke tager skada, liksom ökade avsättningsmöjligheter för svensk grynhavre torde få förutsättas framkalla intresse hos odlare och spannmåls-handlare för att så värda havren, att den kan godtagas som grynhavre.

Även om möjlighet alltså synes föreligga för kvarnarna att utan allvarligare svårighet fylla sitt behov av havre inom landet jämväl under sommaren, finner Jordbruksutredningen dock försiktigheten bjuda, att åtminstone innan den inhemska havremarknaden hunnit anpassa sig efter kvarnarnas behov och närmare erfarenheter rörande ifrågavarande förhållanden vunnits, frihet medgives kvarnarna att importera utländsk havre i den omfattning, som kan anses erforderlig för att säkerställa kvarnarna mot komplikationer i fråga om råvarutillgången under sommaren. Den kvantitet utländsk havre, det härvid skulle gälla, är naturligen svårt att med säkerhet beräkna, men de inhämtade uppgifterna rörande förbrukningen av utländsk grynhavre under de senaste åren lämna dock härutinnan viss vägledning. Av ifrågavarande uppgifter framgår sålunda för det första, att gryntillverkningen och alltså även havreförbrukningen överhuvudtaget under sommaren brukar hålla sig på en jämförelsevis låg nivå och att användningen av utländsk havre härvid i hög grad växlar. I sistberörda avseende må som exempel anföras, att under månaderna juni—augusti 1928 förbrukades blott omkring 3,000 ton utländsk havre, medan motsvarande förbrukning år 1929 steg till ca 9,000 ton. Av dessa siffror att döma borde medgivande för

kvarnarna att importera 4,000 à 5,000 ton utländsk havre vara tillräckligt för att säkerställa dem gentemot eventuella svårigheter att anskaffa svensk grynshavre i tillräckliga mängder för sommarbehovet. Vad kvarnarnas havreförbrukning under övriga delar av året beträffar, synes däremot böra förutsättas, att användning av nämnvärda kvantiteter utländsk havre icke ur här berörda synpunkt behöver förekomma. Principiellt sett synes alltså böra gälla, att kvarnarna böra använda svensk grynshavre, bortsett från en mindre för sommartiden avsedd kvantitet utländsk havre.

Från ovan angivna princip kan möjligen undantag bliva behöfligt med avseende på den del av havregrynstillverkningen, som avser export. Landets havregrynsexport har under de senaste åren rört sig omkring 2,000 ton årligen samt visar för innevarande år tendens till stegring. Då en användning av svensk grynshavre i ovan ifrågasatta omfattning, av skäl som framhållits av kvarnarna (jfr sid. 28 o. f.), torde medföra viss ökning, av kvarnarnas råvarukostnader, skulle grynextporten härigenom bliva svagare ställd i konkurrensen å utlandsmarknaden. Då det av anförda skäl synes tvivelaktigt, i vad mån importbegränsningen beträffande havre, avsedd för tillverkning av exportgryn, skulle befrämja avsättningen av inhemsk grynshavre, och då avsikten naturligen icke bör vara att försvåra grynextporten, anser Jordbruksutredningen, att importbegränsningen icke bör gälla i fråga om havreimport för tillverkning av exportgryn. Det kan härvid erinras om att liknande undantag är stadgat beträffande vete- och rågmjöl för framställning av vete- och rågmjöl för export.

Exporttillverkningen av havregryn kan beräknas representera en havremängd av ungefär 4,000 ton årligen, vilken kvantitet alltså skulle falla utanför importbegränsningen. Då grynkvárnarnas havreimport, att döma av de inhämtade uppgifterna, för närvarande torde uppgå till omkring 43,000 ton per år räknat, skulle efter avdrag av nyssberörda kvantitet återstå c:a 39,000 ton, å vilka begränsningen skulle äga tillämpning. Då ovan förutsatts, att en mindre import av utländsk havre skulle erfordras för tryggande av kvarnarnas råvarutillgång speciellt under sommaren, vilken import, med hänsyn tagen till att gryntillverkningen för export här ej kommer med i räkningen, torde kunna begränsas till omkring 4,000 ton årligen, blir resultatet, att vid grynindustriens nuvarande omfattning ungefär 35,000 ton utländsk grynshavre genom importbegränsningen skulle komma att ersättas med svensk havre.

Nyss anförda kvantitet, 35,000 ton, representerar alltså den ökning av avsättningsmöjligheterna inom landet för svensk havre, som skulle uppnås genom importens begränsning i ovan tänkt omfattning. Beträffande betydelsen för den inhemska havremarknaden av en sådan ökning kan angivna kvantitet visserligen anses ringa i förhållande till landets totala havreskörd. En sådan jämförelse lämnar emellertid enligt Jordbruksutredningens uppfattning liten eller ingen vägledning, då det gäller att bedöma ifrågavarande betydelse. Det ligger i sakens natur, att betydelsen av berörda ökning i avsättningsmöjligheterna blir beroende av i vilket förhållande ökningen står till den havremängd, som under nuvarande förhållanden omsättes å den inhemska marknaden, samt till den del av saluöverskottet, som för närvarande icke röner efterfrågan.

Enligt förut meddelade beräkningar skulle jordbrukets totala årsför-säljning av havre begränsa sig till omkring 100,000 ton. En ökning av avsättningsmöjligheterna med 35,000 ton eller 35 % synes därför

böra betyda en ganska avsevärd lättnad å marknaden. Visserligen skulle kvarnarnas ökade inköp avse havre, lämplig för gryntillverkning, och alltså i första hand komma jordbruket tillgodo i de landsdelar, där odling av sådan havre företrädesvis förekommer. Indirekt bör emellertid en förmånlig återverkan även å avsättningsmöjligheterna för foderhavre kunna beräknas, då konkurrensen från den mera högklassiga till gryn användbara havren skulle i betydande grad minska.

Då det gäller de ökade grynhavreinköps betydelse för havrepriset inom landet, synes utvecklingen mera oviss. Hushållningssällskapets förvaltningsutskott hava, såsom förut visats, uppskattat landets normala saluöverskott av havre till omkring 200,000 ton årligen, därav 80,000 å 90,000 ton grynhavre. Ehuru ifrågavarande uppskattning naturligen är mycket ungefärlig, synes densamma dock antyda, att saluöverskottet även med ovan förutsatta ökning av avsättningsmöjligheterna normalt skulle vara ej oväsentligt större än marknads behov. Redan på denna grund synes det Jordbruksutredningen sannolikt, att den påräknade ökningen av kvarnarnas inköp av svensk havre vid en havreskörd av normal storlek och kvalitet icke kommer att i högre grad påverka prisbildningen för havre, även om viss relativ höjning av prisläget jämte ökad stadga å marknaden torde kunna emotas. Märkas bör vidare, att då import av annan havre än grynhavre fortfarande skulle få ske utan annan restriktion än färgning, priset inom landet å foderhavre och, då gränsen mellan gryn- och foderhavre delvis är flytande, därmed även priset å grynhavre liksom hittills torde komma att röna inflytande av världsmarknadspriset. Slutligen må framhållas, att havrepriserna givetvis även stå i nära beroende av prisutvecklingen för olika med havren konkurrerande fodermedel, särskilt majs och kli.

Det ligger nära till hands att göra den anmärkningen, att om den inhemska havreskörden i ökad utsträckning toges i anspråk för grynframställning, så blir i stället mindre havre över för utfodringsändamål och den sålunda uppstående differensen skulle få täckas genom motsvarande import av andra kraftfodermedel, varigenom den med nu diskuterade åtgärder avsedda hjälpen åt jordbruket skulle bliva förfelad. Enligt Jordbruksutredningens mening torde emellertid en sådan uppfattning icke vara motiverad. Av allt att döma torde den för avsalu avsedda havre, som på grund av föreliggande avsättningssvårigheter icke kan avyttras, i stor utsträckning användas för utfodring till sådana djurslag och i de myckenheter, att användningen såväl ur utfodringsteknisk som ekonomisk synpunkt kan betecknas såsom misshushållning. En ökad användning av svensk havre för gryntillverkning torde sålunda icke — med de myckenheter det här rör sig om — komma att giva anledning till motsvarande ökning i importen av kraftfodermedel, och den mindre ökning av ifrågavarande import, som kan bliva följderna av en sådan åtgärd, torde komma att avse fodermedel, som äro mera värdefulla ur den animaliska produktionens synpunkt än det tillskott av havre, som de skulle komma att ersätta.

Av ovanstående framgår, att den ifrågasatta importbegränsningen ifråga om grynhavre enligt Jordbruksutredningens uppfattning synes kunna beräknas medföra en avsevärd lättnad beträffande avsättningsmöjligheterna inom landet för havre. Därmed torde åtskilligt vara vunnit till minskande av de nuvarande svårigheterna inom denna del av jordbruksproduktionen. Å andra sidan har framhållits, att även om gryn-

kvarnarnas inköp av svensk havre ökas i ovan förutsatt omfattning, saluöverskottet av havre inom landet enligt uppgifter från hushållningssällskapen synes vara ej oväsentligt större än den inhemska marknadens behov. För egen del har Jordbruksutredningen icke kunnat bilda sig en bestämd uppfattning härom. Skulle emellertid erfarenheten komma att visa, att nu av Jordbruksutredningen föreslagna åtgärder till havreodlingens stödjande icke äro tillräckliga för ernående av jämvikt mellan saluöverskott och inköpsbehov för havre, böra givetvis ytterligare åtgärder i sådant syfte övervägas. Det kan därvid komma att visa sig ändamålsenligt, att havreproduktionen inom landet i viss mån minskas. I den utsträckning detta sker genom arealbegränsning, synes det ligga närmast till hands att tänka sig en motsvarande ökning i odlingen av sådana grödor, som vid jordbrukets animaliska produktion i regel kunna med fördel konkurrera med havren. Det är givet, att denna omläggning av växtföljden och de därav betingade ändringarna i övrigt beträffande den samlade jordbruksproduktionen både kunna och böra genomföras av jordbruket självt. Emellertid kräver en dylik ändring av jordbruksdriften — fränsett icke obetydliga kapitalinvesteringar — åtskillig tid för genomförandet, vartill hänsyn måste tagas, när det gäller att bedöma ifrågavarande problem.

Havregrynsmarknaden.

I samband med frågan om grynhavreimportens begränsning synes även böra tagas i övervägande, vilka konsekvenser en dylik åtgärd kan väntas få med avseende på landets havregrynsmarknad. Såsom förut omnämnts, har från kvarnhåll framhållits, att kvarnarnas råvarukostnader vid användning av huvudsakligen svensk grynhavre skulle till viss grad ökas, då dels de ökade inköpen av havre inom landet skulle medföra mera arbete och kostnad för havrens uppsamling och förberedande behandling än vid inköp av utländsk havre, dels svensk havre innehåller avsevärt högre vattenhalt än exempelvis La Plata-havre, dels slutligen priset förmodligen komme att ligga något högre än världsmarknadspriset. På grund härav har från berörda håll betonats, att vid en importbegränsning beträffande grynhavre ökat skydd erfordras gentemot grynimporten, då i annat fall en övermäktig konkurrens från utlandet vore att förutse.

För att närmare bedöma denna fråga synes det erforderligt att något undersöka konkurrensförhållandena å den svenska grynmaknaden under de senaste åren. Av statistik, som förut meddelats (sid. 13), framgår, att under åren närmast efter kriget en ganska betydande import av havregryn förekom, vilken nådde sitt maximum år 1923 med 6,500 ton. Importen synes vid denna tid hava gynnats genom en jämförelsevis stor prisdifferens till de utländska grynens favör, i det årsmedelpriset för 1923 enligt uppgifter från Svenska grynkvarnarnas försäljnings A.-B. utgjorde c:a 35 kronor per 100 kg för svenska gryn mot c:a 30 kronor för amerikanska. Under nästföljande år utjämnades prisskillnaden i huvudsak, och samtidigt sjönk importen till ungefär hälften eller 3,300 ton. Huru utvecklingen i berörda avseende härefter gestaltat sig, visas i nedanstående sammanställning, avseende dels havregrynimporten, dels förut (sid. 24 o. f.) meddelade årsmedeltal av grynpriserna, dels medelvärdet enligt handelsstatistiken av importerade havregryn.

Import av havregryn samt årsmedelpriser å havregryn i kr. per 100 kg 1925—nov. 1930.

Å r	Havregrynsimporten ton	Svenska ¹ enl. Sv. grynkv. förs. A.-B.	A m e r i k a n s k a ²		Tyska ² enl. Sv. grynkv. förs. A.-B.	Importerade ² enl. handelsstatistiken	Detailpriser lös vikt enl. socialstyrelsen
			enl. Quaker Oats Co A.-B.	enl. Sv. grynkv. förs. A.-B.			
1925	2,336	35.63	32.94	32.74		35.11	50.00
1926	1,532	33.54	31.15	30.79		32.48	46.00
1927	445	35.25	35.04	34.28	30.62	34.25	47.00
1928	2,083	38.21	35.44	35.18	35.14	33.78	51.00
1929	309	31.25	31.52	30.66	28.28	31.18	46.00
jan.—nov. 1930		24.05	28.39		21.90		38.00

Sammanställningen ger vid handen, att grynimporten under åren 1925—1927, då prisskillnaden mellan svenska och amerikanska gryn merendels var jämförelsevis obetydlig, fortsatte att successivt minska. Med år 1928, då de svenska priserna åter uppnådde en nivå, som med c:a 3 kronor översteg de amerikanska, ökades emellertid importen hastigt till 2,100 ton. Under år 1929 kommo de svenska och amerikanska priserna åter i ungefär samma läge, och samtidigt nedgick importen till den obetydliga kvantiteten av 310 ton, för att med år 1930, då de svenska priserna varit lägre än de amerikanska, nästan helt upphöra. Något liknande samband mellan importens omfattning och de svenska grynprisernas förhållande till priserna å tyska havregryn synes däremot icke vara att påvisa. Såväl år 1927 som åren 1929 och 1930 hava sålunda de tyska priserna legat betydligt under de svenska utan att någon ansvällning av importen därav framkallats.

Av ovanstående torde kunna dragas slutsatsen, att utlandets konkurrens å den svenska havregrynsmarknaden hittills företrädesvis representerats av de amerikanska gryn. Den import, som förekommit, synes också till vida övervägande delen hava utgjorts av dylika gryn. Handelsstatistiken utvisar visserligen även ganska betydande import från Tyskland, men verkställda undersökningar synas giva vid handen, att det här delvis varit fråga om transitohandel med amerikanska gryn. Att en ej alldeles obetydlig import av tyska gryn tidvis förekommit, synes dock säkert, även om det från handelskretsar uppgivits, att tyska havregryn ifråga om kvaliteten icke uppfylla den svenska allmänhetens fordringar och därför äro svårsålda.

Den verkställda jämförelsen beträffande utvecklingen av grynimporten och prissförhållandet mellan svenska och amerikanska havregryn synes vidare utvisa, att importmöjlighet för dylika gryn i allt väsentligt saknas, så snart det amerikanska priset med tillägg av tull befinner sig på ungefär samma nivå som det svenska, och att följaktligen med hänsyn till den amerikanska konkurrensen intet hinder föreligger för landets havregrynsindustri att helt utnyttja det tullskydd å 3 kronor 50 öre per 100 kg, som sedan länge varit gällande. Såvitt kan slutas av de tidigare (sid. 24 o. f.) meddelade prisuppgifterna, har industrien också i verk-

¹ Prima ångpreparerade pressgryn, lös vikt, vid kvarn.

² Cif svensk hamn i säckar inklusive tull.

ligheten som regel helt tillgodogjort sig tullskyddet ända fram till hösten 1929. I anförda avseende har emellertid sedermera inträtt en avsevärd förändring, i det de svenska priserna, såsom framgår av ovan meddelade sammanställning, i genomsnitt för tiden 1 januari—30 november 1930 understigit de amerikanska med ett ej oväsentligt högre belopp än tullsatsen.

Vad konkurrensen från Tyskland beträffar, har redan påvisats, att under de senaste åren ingen nämnvärd import av havregryn från nämnda land förekommit i trots av att priserna inklusive tull legat avsevärt under de svenska. Då de tyska exportpremierna för bland annat havregryn dessutom numera upphört, torde möjligheterna för ifrågakarande import åtminstone tillsvidare hava ytterligare minskats.

Ovan påvisade förhållanden synas giva fog för den uppfattningen, att de svenska havregrynspriserna vid nuvarande relation till de amerikanska skulle kunna ej oväsentligt höjas utan att nämnvärd ökning av grynimporten därför behövde befaras. På grund härav synes det Jordbruksutredningen, som om den ökning av grynkvárnarnas råvarukostnader, som enligt kvárnarnas förmenande (jfr sid. 28) skulle bli följden av en importbegränsning ifråga om grynhavre, icke i närvarande läge borde anses motivera ökat skydd mot grynimporten. Jordbruksutredningen finner alltså, att så länge nuvarande marknadsförhållanden bliva i huvudsak bestående, torde grynhavreimportens begränsning kunna realiserast utan vidtagande av särskilda åtgärder med avseende på grynimporten.

Med ovanstående vill Jordbruksutredningen givetvis icke göra gällande, att icke förhållandena å grynmarknaden snart nog skulle kunna undergå sådan förändring, att ökade åtgärder mot grynimporten bleve erforderliga. Man kan sålunda naturligen tänka sig, att konkurrensen från utlandet genom prissänkningar och andra åtgärder åter göres mera effektiv. Vidare föreligger viss svårighet att överblicka den merkostnad för kvárnarna, som användningen av huvudsakligen svensk grynhavre eventuellt skulle kunna medföra. Det torde sålunda, särskilt om den inhemska skörden skulle bli kvantitativt svag, icke vara uteslutet, att ifrågakarande merkostnad bleve av den betydelse, att ökat skydd mot grynimporten kunde anses behövt. Framhållas må härvid, att en ansvällning av berörda import efter genomförd begränsning av grynhavreimporten skulle strida även mot den inhemska havreodlingens intressen, då minskad avsättning av svensk grynhavre härav tydligen bleve följden.

Av anförda skäl anser Jordbruksutredningen, att vid en importbegränsning ifråga om grynhavre även bör tagas med i räkningen, att en förstärkning av skyddet mot grynimporten framdeles kan visa sig erforderlig. Man kan härvid tänka sig, att det ökade skyddet erhåller en sådan form, att grynimporten begränsas efter ungefär samma grunder som grynhavreimporten, varigenom den utländska konkurrensen å grynmarknaden tydligen skulle bli i avsevärd grad kringskuren. För sistnämnda fall synes böra uppställas den frågan, i vad mån en dylik begränsning av grynimporten kan väntas återverka på grynpriserna inom landet.

Om grynindustrien till viss grad bleve oberoende av utländsk konkurrens, skulle detta givetvis, under förutsättning av tillräcklig samverkan mellan kvárnarna, kunna få till följd, att läget utnyttjades för tillämpning av relativt högre priser än under nuvarande konkurrens från utlandet. I den mån prishöjning erfordrades för att motväga en eventuell ökning av råvarukostnaderna, kunde höjningen naturligen också tänkas

befogad. Vad frågan här gäller är emellertid, huruvida en begränsning av havregrynsimporten kan anses medföra allvarlig risk för att de inhemska grynpriserna komma att höjas över skälig nivå. För bedömande av denna fråga synes det erforderligt att något närmare undersöka, huru landets havregrynsindustri för närvarande är organiserad.

Tillverkning av havregryn förekom år 1929 vid följande 15 kvarnföretag.

Kvarn A.-B. Tre Kronor, Kooperativa förbundet,
A.-B. Uppsala valskvarn,
Kvarn A.-B. Pilen, Skänninge,
Uppsala ångkvarns A.-B.,
A. Wilh. Petris grynfabriks A.-B., Vetlanda,
Stensåkra kvarn, D. A. Johansson, Vetlanda,
Kalmar ångkvarns K.-B.,
A.-B. Simrishamns grynkvavn,
Svalövs grynkvavn, Allmänna svenska utsädes A.-B., Svalöv,
Lödöse elektr. valskvarn, Lödöse,
Vårgårda havregrynskvavn, A.-B. A. Heyman, Vårgårda,
P. O. Stokkebyes kvarn A.-B., Göteborg,
Hillefors grynkvavn, A. F. & Karl Johansson, Stenkullen,
A.-B. Väse grynkvavn, Väse,
Storviks valskvarn, P. E. Olsson, Storvik.

Av dessa företag äro dock några av ringa betydighet. Bland de äldre grynkvavnarna är Stokkebyes den avgjort största. Kooperativa förbundets gryntillverkning igångsattes år 1929 vid dess nyanlagda kvarn å Hästholmen vid Stockholm.

Inom havregrynsbranschen arbetar en trustartad sammanslutning, Svenska grynkvavnarnas försäljnings A.-B., till vilket följande firmor äro anslutna.

A.-B. Uppsala valskvarn, Uppsala,
Kalmar ångkvarns K.-B., Kalmar,
Svalövs grynkvavn, Allmänna svenska utsädes A.-B., Svalöv,
Vårgårda havregrynskvavn, A.-B. A. Heyman, Vårgårda,
P. O. Stokkebyes kvarn A.-B., Göteborg,
Svenska havregryn, Gyllenhammar & Co., K.-B., Göteborg, och
A.-B. Rosenfors bruk, Rosenfors.

Av dessa firmor idka de två sista ingen tillverkning av havregryn. Gyllenhammar & Co. är verksam som försäljningsfirma i samarbete med P. O. Stokkebyes kvarn A.-B. Rosenfors bruk har tidigare tillverkat havregryn, vilken tillverkning dock numera är nedlagd.

Om den utländska konkurrensen begränsas, blir den inhemska prisbildningen för havregryn tydligen i viss mån beroende på i vad mån konkurrens fortfarande kommer att råda mellan landets gryntillverkare. Enligt vad Jordbruksutredningen inhämtat, driva dessa för närvarande delvis stark konkurrens. De större kvarnföretag, det härvid gäller, äro dels de till Svenska grynkvavnarnas försäljnings A.-B. anslutna kvarnarna, dels Uppsala ångkvarns A.-B., dels i viss mån Kooperativa förbundet. Dessutom deltaga givetvis även de medelstora och mindre kvarnföretagen i konkurrensen. Så vitt Jordbruksutredningen kan finna, tyda inga tecken för närvarande på att ifrågavarande inre konkurrens kommer att upphöra eller inskränkas i den grad, att en för långt driven prisförhöjning för havregryn kan väntas bliva följden. Jordbruksutredningen är där-

för av den uppfattningen, att några större betänkligheter ur berörda synpunkt icke torde behöva uppstå med avseende på grynimportbegränsningens genomförande. Å andra sidan anser Jordbruksutredningen, att åt Kungl. Maj:t bör givas befogenhet att, i den händelse grynpriserna inom landet efter en genomförd begränsning av grynimporten skulle befinnas stiga oproportionerligt högt, vidtaga åtgärder för en justering genom lämplig modifikation av importbestämmelserna för havregryn.

Olika tänkbara åtgärder.

I anslutning till vad i det föregående anförts vill Jordbruksutredningen som sin mening uttala, att för vinnande av förbättrad avsättning av svensk grynhavre begränsning av grynhavreimporten bör komma till stånd i ungefär den utsträckning, som ovan förutsatts, samt att i samband härmed ökat skydd mot grynimporten bör åvägabringas, i den mån behov härav befinnes uppstå. Då det gäller de åtgärder, som för angivna ändamål skulle erfordras, har Jordbruksutredningen funnit sig böra taga olika tänkbara utvägar under övervägande. De skilda möjligheter, som därvid kommit i betraktande, äro i huvudsak:

1) införande av tull å grynhavre jämte förhöjning av tullen å havregryn;

2) införande av ett hel- eller halvstatligt monopol för importen av grynhavre och eventuellt havregryn;

3) utvidgning av färgningsförfarandet även till grynhavre, eventuellt i förening med ökade skyddsåtgärder med avseende på havregrynsimporten; samt

4) genomförandet av förmalningstvång beträffande svensk grynhavre samt vid behov motsvarande åtgärder ifråga om grynimporten.

Vad förstnämnda alternativ beträffar, må erinras därom, att införandet av tull på havre och tulförhöjning för havregryn ingick bland de förslag beträffande åtgärder för jordbrukets stödande, som av Kungl. Maj:t förelades 1930 års riksdag, men att förslaget ifråga icke vann riksdagens bifall. På av Jordbruksutredningen framställd förfrågan har vidare 1928 års tullkommitté meddelat, att kommittén har för avsikt att i samband med behandlingen av frågan om förhållandet mellan jordbrukets och industriens tullskydd till prövning upptaga jämväl frågan om lämpligheten av tullskydd för havreodlingen. På grund härav har Jordbruksutredningen icke ansett sig böra ingå på en närmare utredning eller prövning av förevarande alternativ.

För det andra av de ovannämnda alternativen, införande av importmonopol för grynhavre och eventuellt havregryn, synas flera skäl kunna anföras. Genom ett sådant monopol skulle sålunda på ett säkert och jämförelsevis enkelt sätt såväl grynhavre- som havregrynsimporten kunna regleras i den grad, som för tryggande av ökad användning av svensk grynhavre befunnes erforderligt. Monopolet kunde tänkas antingen som en helstatlig inrättning eller också såsom en halvstatlig institution, exempelvis i form av ett aktiebolag, bildat av staten och havregrynskvarnarna men med bestämmande inflytande för staten. Monopolet skulle kunna tänkas fungera ungefär på så sätt, att sedan den proportion, i vilken svensk grynhavre skulle förmalas, av Kungl. Maj:t, eventuellt efter förslag av statens spannmålsnämnd, bestämts för ett konsumtionsår, kvarnarna hos monopolet finge rekvirera sitt behov av utländsk havre, varefter monopolet skulle hava att dels inköpa och tillhandahålla rekvirerad havre av önskad sort och kvalitet, dels utöva kontroll över förmalnings-

bestämmelsernas efterlevnad. Havren skulle av monolet överlätas till självkostnadspris med visst tillägg för att bestrida kostnaderna för monolets egen verksamhet. Monolet skulle ensamt äga rätt att importera havregryn samt skulle vid gryns försäljning inom landet kunna tillämpa sådana priser, att den inhemska grynindustrien icke komme att utsättas för ökad konkurrens från utlandets sida. Vid en eventuell oskäligen prisstegring på inom landet tillverkade havregryn skulle monolet genom att bibehålla eller sänka priset på importerade gryn äga god möjlighet att ingripa reglerande.

Då Jordbruksutredningen, i trots av att en monopolisering av berörda slag ur flera synpunkter synes innebära ett enkelt och effektivt medel för genomförande av ökad förmalning av svensk grynhavre, likväl icke anser sig böra förorda en sådan åtgärd, äger detta sin huvudsakliga grund däri, att den importverksamhet, det här gäller, synes bliva av alltför begränsad omfattning för att tillräckligt motivera upprättandet av en särskild monopolorganisation. Om man tänker sig, att importen av grynhavre begränsades till 5,000 å 10,000 ton årligen och att grynimporten bleve av högst samma storlek som för närvarande, d. v. s. något eller några 100-tal ton per år, finner Jordbruksutredningen sålunda, att en monopolanordning skulle innebära en alltför stor apparat för handhavande av denna föga omfattande affärsrörelse och att kostnaderna för dess administration skulle ställa sig för höga i förhållande till verksamhetens betydelse. Även från synpunkten av att ifrågavarande regleringsåtgärder förutsättas bliva av tillfällig art, synes inrättandet av ett monopol mindre lämpligt.

Vad beträffar frågan om en utsträckning av färgningsbestämmelserna även till importerad grynhavre för att såmedelst begränsa berörda import, har denna, såsom förut visats, senast behandlats av 1930 års riksdag, som dock icke funnit sig böra besluta om åtgärdens genomförande utan hänskjutit frågan till ytterligare utredning. En huvudanledning här till torde hava legat däri, att åtgärden ifråga befunnits möjligen kunna, på sätt som från kvarnhåll gjorts gällande, verka som importförbud beträffande grynhavre, i vilket fall densamma skulle stå i strid med Sveriges handelsöverenskommelser med vissa främmande länder. De handelsöverenskommelser, det härvid närmast gäller, äro enligt i utrikesdepartementet inhämtade upplysningar dels handels- och sjöfartstraktaten med tyska riket den 14 maj 1926, dels den av Sverige ratificerade men ännu ej ikraftträdde internationella konventionen om upphävande av förbud och inskränkningar i avseende på införsel och utförsel. Den tyska traktaten innehåller i art. 8 följande stadgande: de traktatsslutande parterna förbinda sig att icke hindra det ömsesidiga varuutbytet genom några slags införsel- eller utförsel-förbud. Vidare stadgas i internationella konventionen art. 3 följande: skulle de höga fördragsslutande parterna, under tillämpning av sin lagstiftning, underkasta införseln eller utförseln av varor viss reglering i avseende å sätt, form eller plats för införseln eller utförseln eller å anbringande av märken eller andra formaliteter eller villkor, förplikta de sig att icke använda denna reglering som ett medel till skapande av förtäckta förbud eller godtyckliga inskränkningar. Från stadgandet i den tyska traktaten kan undantag äga rum bland annat av hänsyn till skyddandet av nyttiga växter mot urartning och utdöende, och liknande undantag finnes stadgat i konventionen. Med stöd av berörda undantag har färgningsförfarandet ansetts

tillåtligt såsom skydd mot att utländsk utsädeshavre försålles till jordbrukarna utan att dessa erhöles kännedom om dess utländska ursprung.

Då något liknande motiv icke synes kunna andragas för färgning även av importerad grynhavre, torde det, så vitt Jordbruksutredningen kan finna, vara tydligt, att därest färgningen i detta fall skulle verka såsom importförbud, ett genomförande av densamma icke vore förenligt åtminstone med nyss återgivna stadgande i internationella konventionen. Huruvida den från kvarnhåll härutinnan hävdade uppfattningen är riktig, torde emellertid icke kunna anses vara fullt klart, då någon erfarenhet i saken ej föreligger. Visserligen är det sannolikt, att färgningen åtminstone till en början skulle bidra till att avsevärt minska grynhavreimporten, men då verkställda försök, såsom ovan omnämnts, synts utvisa, att färgen ej blir synlig på anrättningar av gryn, som framställts av färgad havre, torde det vara möjligt, att importerad havre fortfarande i viss utsträckning komme att användas som råvara.

Sålunda synes under vissa förutsättningar tänkbart, att gryn av färgad havre skulle kunna utbjudas till avsevärt lägre pris än andra gryn samt på grund härav och genom lämplig propaganda beredas avsättning, vilket tydligen skulle innebära, att färgningen ej bleve effektiv för sitt ändamål. Såsom en möjlighet, vilken ej heller torde böra alldeles förbises, må vidare anföras, att någon ekonomisk genomförbar metod att borttaga färgen å havren eller grynen skulle kunna utfinnas, i vilket fall färgningen ävenledes i huvudsak skulle förlora sin betydelse såsom skydd mot grynhavreimporten. Av undersökningar, som Jordbruksutredningen låtit verkställa genom Statens provningsanstalt och för vilka närmare redogöres i bilaga C, synes dock framgå, att berörda möjlighet knappast i högre grad torde vara för handen.

Enligt Jordbruksutredningens mening föreligga emellertid även andra skäl, vilka synas tala mot ett genomförande av färgningsalternativet. Frånsett den ovisshet, som av tidigare antydda skäl torde få anses råda om i vilken grad färgningen skulle visa sig effektiv för det avsedda ändamålet, gäller sålunda, att åtgärden ifråga synes förenad med vissa svårigheter med hänsyn till det ökade skydd mot havregrynsimporten, som vid dess realiserande möjligen bleve erforderligt. Ifrågavarande skydd synes nämligen knappast kunna erhålla formen av föreskrifter beträffande färgning även av importerade gryn, då dessas handelsvärde härigenom säkerligen skulle ej oväsentligt minskas. Möjlighet att för ändamålet stadga importförbud för gryn i förening med licensgivning för import av sådana i viss omfattning synes ävenledes utesluten, då den tyska handelstraktaten, såsom ovan visats, innehåller bestämmelse mot alla slags importförbud. Vad beträffar en sådan utväg som föreskrivande av skyldighet att vid import av havregryn inköpa eller inblanda viss del svenska gryn, torde densamma bland annat av handelspolitiska skäl knappast vara framkomlig annat än i samband med motsvarande föreskrift ifråga om kvarnarnas förmalning. Då Jordbruksutredningen av tidigare berörda skäl icke heller ansett sig böra upptaga frågan om en tullförhöjning för havregryn, skulle såsom ytterligare en möjlighet kunna ifrågakomma monopolisering av grynimporten, men de skäl, som tidigare anförts mot införandet av importmonopol för grynhavre och havregryn, torde i ännu högre grad vara tillämpliga på nu ifrågasatta anordning.

Av ovan berörda skäl finner sig Jordbruksutredningen icke böra förorda tillämpning av gällande färgningsföreskrifter även på importerad

grynhavre. Av de förutnämnda alternativa åtgärder för befrämjande av ökad användning av svensk grynhavre, som Jordbruksutredningen haft under övervägande, återstår nu att behandla den anordning, som skulle innebära skyldighet för havregrynskvarnarna att förmåla svensk havre i viss proportion till totala havreförmalningen samt vid behov motsvarande åtgärder med avseende på grynimporten.

Vid omprövningen av de olika åtgärder, som synts tänkbara för här äsyftade ändamål, har Jordbruksutredningen kommit till den uppfattningen, att ett flertal skäl tala för att ett införande av förmalningsskyldighet ifråga om svensk havre, efter ungefärligt mönster av för närvarande stadgad inmalningsskyldighet ifråga om vete och råg, skulle innebära den ur olika synpunkter bästa och lämpligaste lösningen av förevarande fråga. För det första må sålunda anföras, att man på denna väg synes böra kunna på ett fullt effektivt sätt säkerställa förmalning av svensk grynhavre i den utsträckning, som befinner sig önskvärd och möjlig. Vidare synas några betänkligheter ur handelstraktatssynpunkt icke i detta fall behöva uppstå, då ju åtgärder av förevarande slag kunnat genomföras i Sverige beträffande vete och råg utan hinder av handelsöverenskommelserna och dessutom förekomma i åtskilliga andra länder. Visserligen skulle förmalningsskyldigheten ifråga om havre, såsom senare skall visas, till innebörden bli i någon mån avvikande från motsvarande anordning för vete och råg, men då det här icke rör sig om någon principiell olikhet, synes någon svårighet på denna grund icke behöva möta. Slutligen kan framhållas, att förmalningens genomförande synes kunna ske utan större kostnader för det allmänna, då handhavandet av de därmed förenade förvaltningsuppgifterna bör kunna överlämnas till det organ, statens spannmålsnämnd, som nu ombesörjer liknande uppgifter ifråga om vete- och råginmalningen.

*Förmalnings-
skyldighet.*

Med avseende på grunderna och sättet för havreförmalningens praktiska genomförande vill Jordbruksutredningen anför följande. Ändamålet med ifrågavarande åtgärd skulle, såsom förut framhållits, vara att bereda avsättning hos grynkvarnarna av svensk havre i den utsträckning, som ur skilda synpunkter befinner sig önskvärd och möjlig. Såsom en grundläggande fråga uppställer sig alltså, huru långt kraven i berörda avseende böra sträcka sig. Den tidigare framställningen ger vid handen, att grynkvarnarnas årsförbrukning av havre för närvarande kan uppskattas till ungefär 48,000 ton. Då i det föregående förutsatts, att utländsk havre fortfarande skulle få användas dels för tillverkning av gryn, avsedda för export, dels för tillgodoseende i viss utsträckning av kvarnarnas råvarubehov under sommartiden, då svårigheter anses möta att i tillräckliga mängder uppbringa fullgod grynhavre å den inhemska marknaden, för vilka ändamål beräknats ett årligt behov av i vartdera fallet 4,000 ton havre, skulle kvarnarnas årliga användning av svensk grynhavre vid nuvarande omfattning av produktionen komma att uppgå till c:a 40,000 ton. Om gryntillverkningen för export lämnas utom räkningen, skulle kvarnarnas havreförbrukning komma att avse 44,000 ton havre, varav nyssnämnda kvantitet svensk havre utgör omkring 90 %, vilket alltså betecknar den ungefärliga andel, varmed svensk havre i genomsnitt per år räknat skulle ingå vid grynkvarnarnas totala förmalning, undantagandes exporttillverkningen.

Då den del av nyssberörda förmalning, som enligt ovanstående skulle

avse utländsk havre, tänkts komma att i allt väsentligt förbrukas under sommarmånaderna, följer härav, att under årets övriga månader praktiskt taget uteslutande svensk havre skulle förmalas. De bestämmelser, som torde bliva erforderliga å området, synas därför böra få en sådan omfattning, att förmalningen kan ordnas på här antydda sätt. Det synes sålunda kunna tänkas lämpligt, att vid förordnande av förmalningsskyldighet den procentsats, varmed svensk havre skulle ingå i totalförmalningen (förmalningsprocent), bestämmas för helt konsumtionsår varjehång. Skulle förmalningstvånget sättas i kraft före ingången av konsumtionsår, torde förmalningsprocenten böra bestämmas i genomsnitt för den period, som återstår till nästa konsumtionsårs början, samt därefter för hela konsumtionsåret. Förmalningsprocent och längden av den period (förmalningsperiod), varunder procenten skall tillämpas, synas böra bestämmas av Kungl. Maj:t efter förslag av spannmålsnämnden, på samma sätt som nu sker ifråga om inmalningen av vete och råg. Såsom konsumtionsårs början synes böra väljas en sådan tidpunkt på hösten, då mängden och i synnerhet kvaliteten av årets havreskörd kan bedömas med någorlunda säkerhet, vilket torde vara möjligt omkring den 1 oktober. Skulle det härvid visa sig, att skörden blivit ovanligt liten eller av särdeles låg kvalitet, får hänsyn härtill givetvis tagas vid förmalningsprocentens bestämmande. Det torde emellertid på förut angivna grunder kunna förutsättas, att skörden som regel blir av den storlek och beskaffenhet, att högsta möjliga förmalningsprocent kan tillämpas, vilken enligt ovan verkställd kalkyl under nuvarande förhållanden å den inhemska havremarknaden skulle bliva c:a 90 % i genomsnitt för helt konsumtionsår, en procentsats som dock vid förbättrade möjligheter att under sommaren erhålla fullgod svensk grynhavre bör kunna höjas.

Såsom förut framhållits, kan kvarnarnas övergång till användning av huvudsakligen svensk havre tänkas försvaga deras ställning i förhållande till den utländska konkurrensen å den inhemska grynmaknaden. Även om vid nuvarande läge å berörda marknad särskilda åtgärder för ökat skydd gentemot sagda konkurrens icke skulle vara påkallade, finner Jordbruksutredningen dock, såsom av det föregående framgår, behövtigt, att dylika åtgärder planeras för att vid behov omedelbart kunna bringas till verkställighet, alldenstund en ökad grynimport skulle icke blott skada grynindustriens intressen utan jämväl inkräkta på avsättningsmöjligheterna för svensk grynhavre.

Frågan blir då, huru ifrågavarande åtgärder lämpligen böra anordnas. Vid första påseende kunde det möjligen synas ligga närmast till hands att införa skyldighet för importör av havregryn att inblanda gryn, framställda av svensk råvara, i de importerade i samma proportion, som bestämmas för kvarnarnas förmalning av svensk havre. En dylik metod synes emellertid förenad med vissa svårigheter av såväl praktisk som handelspolitisk art. Visserligen anses inga tekniska hinder möta för utförandet av ifrågavarande blandning vid lämpligt belägna kvarnar, men det synes å andra sidan sannolikt, att grynnens kvalitet genom blandningsförfarandet skulle kunna i någon mån nedsättas, vartill kommer, att de blandade grynen förmodligen i allmänhet icke skulle bliva av enhetlig beskaffenhet, vilket måhända kunde försvära deras anrättning. Från handelspolitisk synpunkt torde föreskrivande av blandningsskyldighet ävenledes kunna anses mindre lämpligt, då ju vid kvarnarnas förmal-

ning ingen sådan skyldighet skulle gälla och åtgärderna ifråga om importen och förmalningen alltså bleve till viss grad olikformiga.

Jordbruksutredningen har därför funnit sig böra undersöka möjligheterna att på någon annan väg tillgodose det eventuella behovet av ökat skydd mot grynimporten. Härvid har Jordbruksutredningen kommit till den uppfattningen, att en för ändamålet ifråga bättre lämpad åtgärd skulle vara att föreskriva skyldighet för importör av havregryn att inköpa gryn, framställda av svensk råvara, till sådan myckenhet, att proportionen mellan de importerade och inom landet köpta grynen bleve densamma, som samtidigt vore gällande med avseende på kvarnarnas förmalning av utländsk och svensk havre. Ett dylikt inköpstväng skulle, så vitt Jordbruksutredningen kan finna, på ett effektivt sätt fylla sin uppgift att förhindra en mera betydande grynimport, samtidigt som några praktiska eller handelspolitiska svårigheter av den art, som ovan framhållits med avseende på införandet av blandningstväng, i detta fall icke synas vara att förutse.

Med avseende på inköpsskyldighetens anordning och genomförande vill Jordbruksutredningen i övrigt anföra följande. Importerade gryn böra av tullverket ställas till importörens förfogande, först sedan denne företett intyg från havregrynskvarn av innehåll, att föreskriven myckenhet gryn, framställda av svensk havre, av importören inköpts från kvarnen. Avser intyget en mindre mängd svenska gryn, än som erfordras för importen av visst parti utländska gryn, bör tullverket utlämna endast så stor del av partiet, som svarar mot de inköpta svenska grynen. Om den i intyget angivna grynmängden är större, än som erfordras för viss import, bör tullverket å intyget anteckna, huru stor del av ifrågavarande grynmängd som icke utnyttjats för import, vilken del importören bör kunna räkna sig till godo vid senare import. Intyg av ifrågavarande slag synes dock böra kunna användas för import endast under viss begränsad tid, förslagsvis två månader, efter dess utfärdande. För säkerställande av att icke samma parti svenska gryn upprepade gånger inköpes för att kompensera import av gryn bör, i överensstämmelse med nuvarande blandningsbestämmelser beträffande importerat vete- och rågmjöl, föreskrivas, att importörens inköp av svenska gryn skall ske direkt från kvarn. Den mängd svensk havre, som svarar mot av kvarn sålunda försålda gryn, bör icke inräknas i den kvantitet svensk havre, som kvarnen på grund av föreskriven förmalningsskyldighet har att förmala, enär i motsatt fall förstberörda havremängd skulle komma att kompensera import av såväl havre som gryn.

Genomförandet av förmalnings- och inköpsskyldighet på sätt, som ovan ifrågasatts, förutsätter givetvis även vissa kontrollåtgärder från det allmännas sida. Vad härvid först förmalningsskyldigheten beträffar, finner Jordbruksutredningen, att kontrollanordningar efter ungefärligt mönster av det beträffande vete- och råginmalningen tillämpade systemet böra införas. Det bör sålunda åligga kvarnarna att med avseende på sina inköps-, lager- och förmalningsförhållanden anordna för kontrollen erforderlig bokföring samt att till statens spannmålsnämnd avgiva de rapporter, som nämnden för berörda ändamål finner behövliga. För kontroll av inköpsskyldighetens fullgörande vid import av gryn synes för det första erforderligt, att de intyg rörande inköp av svenska gryn, som skulle avlämnas till tullverket vid import, periodvis insändas till spannmålsnämnden. Vidare böra grynkvárnarna hava att för motsvarande pe

rioder till nämnden avgiva uppgifter rörande försäljningen av svenska gryn, avsedda för kompensation av import, vilka uppgifter bland annat böra avse köparens namn, storleken av olika försålda partier samt tidpunkten för försäljningen. De sålunda erhållna intygen och uppgifterna böra tillsammans kunna tjäna som ett gott kontrollmaterial med avseende på ifrågavarande verksamhet. Vid kontrollen av såväl förmalnings- som inköpsskyldighetens fullgörande bör spannmålsnämnden i övrigt naturligen kunna använda sig av resande kontrollanter med rätt att taga del av vederbörande kvarnars och importörers bokföring, i den mån så finnes nödvändigt för kontrollens effektiva utövning.

Ovan har förutsatts, att förmalnings- och en eventuell inköpsskyldighet skulle genomföras genom i ämnet utfärdade författningsbestämmelser. En möjlighet torde emellertid, vad förmalningen beträffar, även vara, att det åsyftade ändamålet skulle kunna uppnås genom en frivillig överenskommelse med havregrynskvarnarna. En sådan överenskommelse borde då innehålla förbindelse från kvarnarnas sida att vid förmalningen använda svensk havre i ungefär ovan tänkt omfattning. Därest överenskommelsen skulle avse kortare period än helt konsumtionsår, finge förmalningen anpassas efter den för perioden beräknliga tillgången inom landet på fullgod grynhavre. Även vid frivillig överenskommelse torde emellertid särskilda åtgärder mot grynimporten kunna visa sig behövligen, varvid föreskrift rörande inköpstvång synes vara den närmast liggande utvägen. Med avseende på kontrollen torde behovet vid frivillig överenskommelse bliva ungefär detsamma som vid ett tvångsförfarande.

I anslutning till vad sålunda anförts vill Jordbruksutredningen föreslå:

att för beredande av ökad användning av svensk havre vid tillverkningen av havregryn måtte föreskrivas skyldighet för landets grynkvarnar att vid sagda tillverkning förmala svensk havre i viss periodvis bestämd omfattning eller att motsvarande åtgärder måtte vidtagas genom frivillig överenskommelse med grynkvarnarna;

att vid bestämmandet av den omfattning, i vilken svensk havre skall av grynkvarnarna förmalas, de grunder för ifrågavarande bestämmande, som i det föregående förordats, i huvudsak tillämpas; samt

att Kungl. Maj:t måtte bemyndigas

dels att, för det fall ökat skydd mot importen av havregryn på grund av nyssnämnda åtgärd skulle visa sig erforderligt, föreskriva skyldighet för importör av havregryn att inköpa gryn, framställda av svensk råvara, till sådan myckenhet, att proportionen mellan de av honom importerade och inom landet köpta grynen blir densamma, som samtidigt är bestämd med avseende på grynkvarnarnas förmalning av utländsk och svensk havre;

dels att, i det fall inköpsskyldighet av nyss angivna slag stadgats, upphäva eller modifiera berörda inköpsskyldighet, därest så finnes erforderligt med hänsyn till den inhemska prisutvecklingen för havregryn.

Stockholm den 19 december 1930.

Bilaga A.

Beräkning av den mängd havre, som omsättes i marknaden.

Angående den mängd havre, som omsättes i marknaden, finnes hittills, såvitt känt, ingen beräkning verkställd. Svårigheterna att göra en sådan äro också stora, då säkra hållpunkter härför saknas. För Norrland verkställdes dock av särskilda utskottet vid 1930 års riksdag en utredning angående införseln på järnväg och båt av havre till nämnda landsdel under åren 1924—1928. Resultatet av nämnda utredning var följande:

Införseln till Norrland av havre åren 1924—1928 i ton.

Å r	På järnväg	På båt till norrländska hamnar		Summa	Skörd i Norrland
		Från utlandet	Från inrikes ort		
1924.....	34,749	1,384	1,857	37,990	41,335
1925.....	27,906	406	3,186	31,498	49,732
1926.....	31,024	39	3,987	35,050	50,401
1927.....	25,509	937	2,587	29,033	50,663
1928.....	25,882	5,225	2,917	34,024	39,914

Det framgår av ovanstående, att importen till Norrland av havre i medeltal för den undersökta femårsperioden utgjort omkring 35,000 ton årligen, motsvarande ungefär 45 % av den norrländska havreförbrukningen. Förutom den införda havren omsättes givetvis även en del av den havre, som producerats i Norrland, dels mellan producenterna inbördes, dels mellan producenter och utanför jordbruket stående hästägare. Storleken av dessa kvantiteter är icke möjlig att beräkna, men torde de knappast uppgå till något större belopp.

För södra och mellersta Sverige skall i det följande ett försök göras att på två olika vägar beräkna havreomsättningens storlek.

Den första beräkningen utgår från vissa uppgifter angående jordbrukets saluöverskott av spannmål, som av direktören L. Nanneson lämnats till särskilda utskottet vid 1930 års riksdag (Särskilda utskottets utlåtande nr 2, bilaga V). Uppgifterna grunda sig på hos Sveriges allmänna lantbrukssällskap befintligt räkenskapsmaterial för bokföringsåren 1927/1928 och 1928/1929 och innefattar:

32 bokslut för egendomar med högst	10 hektar jordbruksjord (Grupp I)
44 » » » » »	10—25 » » (» II)
94 » » » » »	över 100 » » (» III).

Antalet kontrollerade jordbruk med 25—100 hektar har varit så ringa, att en bearbetning av materialet för dessa jordbruk ansetts giva alltför osäkra tal.

46* *Sammanfattning av bevilnings- och jordbruksutskotts utlåtande Nr 3. Bil.*

De kontrollerade egendomarnas medelareal av jordbruksjord samt saluöverskottet av havre (och blandsäd) utgjorde:

Grupp	I	Medelareal, hektar	Saluöverskott, kg	
			per hektar	per egendom
	I	7.1	11.0	78
»	II	16.0	14.7	235
»	III	197.3	66.6	13,147

Ovanstående medeltal för saluöverskottet per hektar avser all jordbruksjord, d. v. s. åker jämte äng och betesmark, de senare reducerade till åker i förhållande till avkastningens storlek.

Med stöd av ovanstående medeltal kan följande beräkning göras angående saluöverskottet av havre vid jordbruket i södra och mellersta Sverige. Beräkningen avser närmast förhållandena under förbrukningsåren 1927/1928 och 1928/1929, som båda hade ungefär medelgod havreskörd. Då direktör Nannesons utredning bygger på ett mycket begränsat material, måste uttryckligen framhållas, att hela beräkningen är synnerligen osäker och därför endast kan giva en ungefärlig föreställning om storleksordningen av de kvantiteter, varmed man i detta sammanhang har att räkna. Små brukningsdelar med högst 5 hektar åker torde endast sällan hava havre till avsalu, vadan de icke medtagits vid beräkningen.

Beräkning av saluöverskottet av havre (och blandsäd) vid jordbruket i södra och mellersta Sverige.

Storleksgrupper	Antal brukningsdelar	Åkerareal hektar	Medelareal per br.del hektar	Saluöverskott, kg		Hela överskottet ton
				per hektar	per br.del	
5— 10 hektar	73,295	550,733	7.5	10	75	5,500
10— 20 »	52,849	761,118	14.3	14	200	10,600
20— 30 »	16,487	408,152	24.4	20	488	8,200
30— 50 »	10,638	406,903	38.4	30	1,152	12,200
50—100 »	5,124	348,406	68.2	45	3,070	15,700
över 100 »	2,444	390,161	160.0	65	10,400	25,400

Summa 77,600.

Enligt denna beräkning skulle för södra och mellersta Sverige jordbrukets saluöverskott av havre och blandsäd uppgå till närmare 80,000 ton. Denna mängd är avsedd att angiva jordbrukets bruttoöverskott, alltså även den havre, som omsättes mellan jordbrukarna själva. Inköpt utsädehavre är icke heller frånräknad.

Det på detta sätt beräknade havreöverskottet för södra och mellersta Sverige innefattar givetvis även den havre av svenskt ursprung, som införts till Norrland. Om den föregående beräkningen är riktig, skulle alltså den kvantitet havre och blandsäd, som av producenterna i hela landet försäljes, uppgå till omkring 80,000 ton om året. Skörden av samma sädesslag uppgick i medeltal för åren 1927 och 1928 till sammanlagt 570,000 ton. Härav skulle alltså endast föga mer än 5 % försäljas av jordbrukarna, en siffra, som onekligen förefaller anmärkningsvärt låg.

Ett annat sätt att få en föreställning om havreomsättningens storlek är att beräkna storleken av de partier, som förbrukas av icke producen-

ter. Den största posten kommer därvid på hästar utanför jordbruket. I hela södra och mellersta Sverige utgör enligt 1927 års jordbruksräkning antalet dylika hästar 20,000 st. Enligt inhämtade upplysningar kan havreförbrukningen för dessa hästar beräknas till närmare 4 kg per dag och häst, eller sammanlagt omkring 28,000 ton. Även till andra djurslag utfodras havre, men denna torde så gott som uteslutande vara producerad på den egna gården. I varje fall saknas alla hållpunkter för beräkning av huru mycket som för sistnämnda ändamål inköpes. Till människoföda förbrukas årligen omkring 60,000 ton havre. Då importen, som huvudsakligen går till grynshavre, uppgår till 50,000 ton, utgöra inköpen av inhemska havre till människoföda ungefär 10,000 ton.

Havreinköpen av icke producenter hava sålunda beräknats för hästar utom jordbruket i södra och mellersta Sverige till 28,000 ton och till människoföda till 10,000 ton. Läggas härtill införseln av svensk havre till Norrland, som enligt förut åberopade utredning i medeltal för åren 1927 och 1928 utgjorde omkring 30,000 ton, erhålles en kvantitet av 68,000 ton, som alltså skulle angiva, huru mycket svensk havre som försäljes till utanför jordbruket stående förbrukare. Den innefatar däremot icke den havre, som av jordbrukare uppköpes för utsäde eller andra ändamål.

Enligt den först verkställda beräkningen skulle jordbrukets hela saluöverskott av havre (och blandsäd) utgöra omkring 80,000 ton. Den senare beräkningen gav till resultat, att till förbrukare utanför jordbruket säljes 68,000 ton. Skillnaden mellan de båda nu angivna kvantiteterna, som uppgår till 12,000 ton, skulle, om beräkningarna äro tillnärmelsevis riktiga, angiva den myckenhet havre, som uppköpes av jordbrukarna själva. I verkligheten torde dock sistnämnda kvantitet vara avsevärt större.

Stockholm den 23 september 1930.

Ernst Höijer.

Bilaga B.

Till Jordbruksutredningen, Stockholm.

Sedan Jordbruksutredningen i skrivelse av den 1 dennes anhållit, att statens centrala frökontrollanstalt måtte yttra sig om huruvida grynkvarnarnas havreförbrukning skulle under normala förhållanden kunna tillgodoses genom det inhemska saluöverskottet av för gryntillverkning lämplig havre, får anstalten härmed vördsamt anföra följande.

Sveriges årliga havreproduktion torde enligt statistiska uppgifter kunna i runt tal beräknas uppgå till 1,200,000 ton, men då det gäller att bedöma vilka mängder, som skulle kunna avses för gryntillverkning, måste man i första hand bortse dels från den huvudsakligast till Mälär-

provinserna förlagda svarthavreproduktionen, som approximativt torde kunna uppskattas till 130,000 ton, och dels all havreproduktion i Norrland och Dalarna, c:a 80,000 ton. På grund härav torde man i föreliggande avseende endast böra räkna med södra och mellersta Sveriges vit-havreproduktion, c:a 1 mill. ton. Det är ju klart, att ej all vithavre är lämplig för gryntillverkning, men då det årliga behovet av dylik havre uppgives belöpa sig till endast 50,000 à 60,000 ton, är det ju en så liten del, blott c:a 6 % av produktionen, som behöver tagas i anspråk för gryntillverkning, att det under normala eller rättare sagt under ej alltför ogynnsamma förhållanden ej borde vara några svårigheter för grynkvárnarna att fylla sitt havrebehov med inhemsk vara. Som bekant anses storkorniga havresorter såsom Seger, Stjärn, Diamant, Ligowo m. fl. bäst lämpa sig för gryntillverkning, men även Guldregnshavre kan med fördel användas för nämnda ändamål. Då emellertid Segerhavre och på senare tid även Stjärnhavre odlas i stor omfattning, torde det ej möta några större hinder att under normala förhållanden få fram tillräckliga mängder havre av nämnda och andra likvärdiga sorter, och för övrigt skulle otvivelaktigt jordbrukarna, om de kunde räkna på avsättning av havre till grynkvárnarna, gärna i ökad utsträckning odla de för nämnda ändamål lämpligaste sorterna. Det torde väl för övrigt ej vara någon svårighet för grynkvárnarsintressenterna, om de endast vore hänvisade till den inhemska marknaden, att förskaffa sig erforderliga kvantiteter genom kontraktsodlingar av de sorter, de önska använda.

Vad slutligen beträffar den svenska havrens kvalitet såsom grynshavre, så äger naturligtvis anstalten ej någon ingående kännedom om de speciella egenskaper, som till äventyrs anses önskvärda för en lämplig grynvara, men då den svenska havren under normala förhållanden i övriga avseenden i regel är av god beskaffenhet, och då som förut framhållits en förhållandevis liten del av den svenska havreproduktionen är erforderlig för föreliggande slag av förbrukning, anser anstalten, att landets behov av grynshavre i regel bör kunna fyllas med inhemsk vara av tillfredsställande beskaffenhet.

Stocksund den 9 oktober 1930.

För Statens Centrala Frökontrollanstalt:

Hernfrid Witte.

Bilaga C.

Intyg nr 29632.

Prov nr 3219.

Provningen avsåg att utröna, om havre, färgad med eosinlösning på sätt, som angives i Kungl. Lantbruksstyrelsens kungörelse nr 25 den 29 januari 1930 med närmare föreskrifter angående behandling med eosinlösning av importhavre, kan avfärgas utan att havren därigenom tager nämnvärd skada.

För undersökningen inköptes av provningsanstalten i allmänna handelen havre, enligt uppgift svensk segerhavre. Denna havre färgades enligt föreskrifterna i Kungl. Lantbruksstyrelsens kungörelse nr 25 med spritlösning av eosin, vilken lösning jämte för färgningen avsedda traktar överlämnats till provningsanstalten från tullverkets huvudlaboratorium.

Sedan havren fått stå ett dygn efter färgningen, urplockades sådana havrekorn, som tydligt rödfärgats. Dessa urplockade korn användes till avfärgningsförsöken.

Provningens resultat.

Granskning och mikroskopisk undersökning av de färgade havrekornen.

Genom granskning utröntes, att skalén på havrekornen voro mer eller mindre starkt rödfärgade och att färgen även trängt in under skalén och färgat själva kärnan. Genom mikroskopisk undersökning utröntes, att den röda färgen på kärnan endast förefinnes i det yttersta skiktet (epidermis eller närmast därunder liggande skiktet) och således icke trängt in i kärnans inre delar.

Den färgade havrens utseende efter behandling med olika lösnings- och blekningsmedel.

Oskalad havre.

1. Efter tvättning 5 gånger med vatten av cirka 20° C temperatur varje gång cirka 5 minuter under omröring med vattenmängd lika med 5 gånger havrens vikt	} Havren något mera blekröd än före tvättningen men färgen alltså tydligt framträdande.
2. Tvättning på samma sätt som enligt 1. men med vatten av cirka 50° C temperatur	
3. Tvättning i rinnande vattenledningsvatten (Stockholms stads) under 4 timmar	} Havrens färg lika med färgen efter tvättning enligt 1.
4. Tvättning 2 gånger med cirka 50° C varm 3 %-ig vätesuperoxid och därefter 3 gånger med vatten	
- Havrens färg ungefär lika med färgen efter tvättning enligt 1. dock möjligen något ljusare.
- Havrens färg lika med färgen efter tvättning enligt 1.
- Havrens färg lika med färgen efter tvättning enligt 1.

50* *Sammansatt bevillnings- och jordbruksutskotts utlåtande Nr 3. Bil.*

5. Tvättning 3 gånger med 0.1 %-ig natriumhydratlösning och därefter 2 gånger med vatten	}	Havrens färg ungefär lika med färgen efter tvättning enligt 1.
6. Blekning cirka 1/2 timme med klorkalklösning cirka 0.1 normal med avseende på verksamt klor	}	Havrens färg ungefär lika med färgen efter tvättning enligt 1.
7. Blekningsförsök med natriumhydrosulfit	}	Havrens färg ungefär lika med färgen efter tvättning enligt 1.
8. Tvättning 4 gånger med etylalkohol	}	Havrens färg ungefär lika med färgen efter tvättning enligt 1.
9. Tvättning 4 gånger med etylalkohol, alkoholen första gången surgjord med saltsyra	}	Havrens färg något gulrödare än färgen efter tvättning enligt 1.
10. Tvättning 5 gånger med metylalkohol	}	Havrens färg ungefär lika med färgen efter tvättning enligt 1.
11. Tvättning med bensen	}	Havrens rödfärgning icke förändrad.
12. Blekningsförsök med nitrosa gaser.
Prov på havren utlagt på urglas inställdes i en exsickator tillsammans med en bågare innehållande rykande salpetersyra		
under 18 timmar	}	Havren tämligen starkt gul-färgad.
under 15 minuter	}	Havrens färg något mera gulröd än efter tvättning enligt 1.
Prov på havren behandlades i en glasburk under cirka 5 minuter med sådan blandning av luft och nitrosa gaser, som användes vid kvarnen Tre Kronor för blekning av mjöl	}	Havrens färg knappast märkbart förändrad.
13. Blekningsförsök med klorgas.
10 gr. färgad havre inlades i en glasburk rymmande cirka 100 cm ³ . I glasburken inleddes under 1 minut en kraftig klorgasström, varefter burken tillslöts. Efter cirka 1/2 timme öppnades burken och klorgasen fick bortgå	}	Havrens röda färg förändrad till rödgul.

Försök med färgade och därefter skalade havrekorn.

1. Tvättning 5 gånger med vatten cirka 5 minuter varje gång	}	Havren obetydligt ljusare rödfärgad än före tvättningen.
2. Tvättning 5 gånger med alkohol, surgörning med ättiksyra vid andra tvättningen	}	Havren obetydligt ljusare rödfärgad än före tvättningen.
3. Blekningsförsök med nitrosa gaser.
Prov på havren utlagt på urglas inställt i exsickator tillsammans med en bågare innehållande rykande salpetersyra		
under 18 timmar	}	Havren starkt gulfärgad.
under 15 minuter	}	Havren smutsgul till organgefärgad.
4. Blekningsförsök med klorgas.
10 gr. färgad och skalad havre inlades i en glasburk rymmande cirka 100 cm ³ . I glasburken inleddes under 1 minut en kraftig klorgasström, varefter burken tillslöts. Efter cirka 1/2 timme öppnades burken och klorgasen fick bortgå	}	Havrens röda färg ändrad till grågul med dragning åt rött.

Av den gjorda undersökningen framgår,

att vid behandling av havre med eosinlösning på sätt, som angives i Kungl. Lantbruksstyrelsens kungörelse 1930 nr 25, bliva de havrekorn, som färgas av lösningen, rödfärgade såväl utanpå skalet som på själva kärnan, varvid färgen dock icke intränger i kärnan utan endast färgar densamma yttersta skikt,

att färgen på havre färgad med eosinlösning vid behandling med nitrosa gaser i tillräcklig koncentration från röd övergår till smutsigt rödgul och därefter till allt renare gul, då behandlingstiden ökas, men att den koncentration av nitrosa gaser, som användes vid blekning av mjöl icke inom rimlig tid åstadkommer någon nämnvärd ändring av den röda färgen på havren,

att färgen på havre färgad med eosinlösning vid behandling med i ringa grad utspädd klorgas antager en rödgul till grågul färg med dragning åt rött,

att det icke varit möjligt att genom tvättning av havren med vatten, alkohol, utspädd natriumhydratlösning eller blekning med lösning av klorkalk, vätesuperoxid eller natriumhydrosulfit på angivet sätt i nämnvärd grad försvaga den röda färgen på havren och

att det således icke varit möjligt att genom de använda lösnings- och blekningsmedlen avfärga med eosin färgad havre, så att den återtager sin naturliga färg.

Huruvida behandling av färgad havre med nitrosa gaser eller klorgas, så att havrens färg ändras till gul, rödgul eller smutsig gul med dragning åt rött, gör havren lämpligare för tillverkning av havregryn än den rödfärgade havren, kan provningsanstalten icke avgöra. Härför erfordras praktiska försök, utförda av experter på ifrågavarande område. Det förefaller emellertid, som om det skulle erfordras så kraftig och långvarig behandling med nämnda gaser, att metoden därför icke skulle vara lämplig för praktiskt bruk.

Stockholm den 22 december 1930.

Statens Provningsanstalt:

A. Lundgren.

Chef för Statens Provningsanstalt t. f.

Sigurd Köhler.

Avdelningschef t. f.

Särskilt yttrande av ledamoten Nils Adler.

Den utav Jordbruksutredningen här upptagna frågan måste betraktas såsom en såväl för det svenska jordbruket som för jordbrukskrisens övervinnande synnerligen underordnad fråga. Ehuru brödsädesodlingen för avsalu ingalunda kan betraktas såsom det dominerande i svensk jordbruksproduktion, spelar den dock för jordbruket en helt annan roll än havreodlingen till avsalu. Den kvantitet inhemsk brödsäd, som årligen försäljes, torde vara mer än tio gånger större än den havrekvantitet, varom här är fråga. Vad som kan befinnas nödvändigt ifråga om brödsädesodlingen, torde därför ingalunda utan vidare vara motiverat, då det gäller havreodlingen.

Huruvida den av Jordbruksutredningen föreslagna åtgärden med förmalningstvång å en viss kvantitet svensk grynhave skulle komma att verka stegrande å priserna beträffande svensk havre, torde vara ytterligt svårt att avgöra. Utredningen räknar med att ingen nämnvärdare prisstegring skulle inträda. Detta kan vara riktigt under den förutsättningen, att havreodlarna f. n. skulle vilja sälja men icke kunna finna köpare till dagens priser. Att ett dylikt förhållande är för handen, torde likväl ingalunda vara säkert. Å andra sidan lär nämligen förhållandet kunna vara ett annat. Det skulle kunna tänkas, att odlarna med nuvarande priser föredraga att själva i största möjliga utsträckning förbruka spannmålen för annat ändamål. I sådant fall komme troligen den av utredningen föreslagna åtgärden att leda till en viss förhöjning av priset på grynhave. Någon inverkan å priset för foderhave torde däremot sannolikt icke vara att påräkna. Vilket av ovan nämnda förhållanden som än skulle vara för handen, torde fördelen för landets jordbruk av den föreslagna åtgärden kunna betecknas såsom synnerligen ringa. Givetvis skulle det vara till en viss nytta för de odlare, som till varje pris vilja avsätta havre, om ett förmalningstvång infördes. Men det skulle här gälla en relativt fåtalig grupp jordbrukare, varjämte fördelen, såsom framgår utav den av byråchefen Höijer verkställda och vid utredningens förslag fogade beräkningen, för varje enskild jordbrukare bleve av synnerligen underordnad betydelse. Dessutom är det givet, att om verkligen en så stor kvantitet till avsalu avsedd havre, som vad Jordbruksutredningen uppgiver, icke f. n. kan finna köpare, komme resultatet att bliva, att en del av havreodlarna ändå icke skulle kunna vinna avsättning för sin havre utan komme att befinna sig i precis samma ställning som förut. Detta förhållande skulle troligen komma att leda till ännu större missnöje än det, som med genomförandet av utredningens förslag möjligen skulle bringas ur världen.

Men i trots av att förslagets fördelar skulle komma att bliva föga märkbara för jordbruket, komme det helt säkert att å andra områden leda till ganska betydande nackdelar. Med hänsyn till frånvaron av en ordnad spannmålshandel i landet skulle förmalningstvånget medföra mycket ökade uppköpskostnader för grynkvárnarna i fråga om havre. Den omsändigheten att den svenska grynhaven skulle komma att saluföras i små och olikartade partier komme vidare att medföra, att tillverknings-

kostnaderna för grynerna bleve högre. Allt detta skulle leda till en stegring av priset å havregryn. I trots av att jordbrukarna icke erhöles högre pris för havren, skulle konsumenterna ändå få sina kostnader för ett närande och allmänt livsmedel betydligt höjda. Slutligen skulle genomförandet av förmalningstvånget leda till en ytterligare utsträckning av statens kontrollerande och reglerande verksamhet, vilket komme att medföra ökade kostnader för statsverket.

Resultatet av ett genomförande av utredningens förslag om förmalningstvång å en viss kvantitet svensk grynhavre skulle därför bliva, att en synnerligen tvivelaktig fördel för jordbruket finge köpas med en fördyring av levnadskostnaderna samt ökade statsutgifter för improduktiva ändamål. Under dessa omständigheter har jag funnit mig icke kunna biträda utredningens förevarande förslag.

Stockholm den 23 december 1930.

Nils Adler.

Reservation.

Efter övervägande av de möjligheter, som kunna komma i betraktande som stöd för den inhemska havreodlingens främjande, har Jordbruksutredningen av fyra prövade enat sig om att föreslå den med nr 4 i förslaget betecknade, nämligen »genomförande av förmalningstvång beträffande svensk grynhavre samt vid behov motsvarande åtgärder ifråga om grynimporten».

Då ett genomförande och övervakande av de sålunda föreslagna åtgärderna otvivelaktigt måste bliva förbundna med avsevärda svårigheter utan att, så vitt nu kan bedömas, giva den svenska havreodlingen det skydd, av vilket den enligt odlarnas ganska samstämmiga uttalanden för närvarande är i så trängande behov, synes mig, att Jordbruksutredningen bort gå in för den i utlåtandet med nr 1 betecknade möjligheten att föreslå »införande av tull å havre jämte förhöjning av tullen å havregryn». När Jordbruksutredningen avvisar tullvägen, sker det under hänvisning dels till 1930 års riksdags ståndpunktstagande till då föreliggande förslag rörande tull å havre och havregryn, dels till ett meddelande från 1928 års tullkommitté om dess avsikt att upptaga frågan om lämpligheten av tullskydd för havreodlingen i samband med behandlingen av frågan om förhållandet mellan jordbrukets och industriens tullskydd.

Gent emot utredningens hänvisning till havretullfrågans behandling vid 1930 års riksdag må erinras om, att *något*, för att icke säga mycket, har inträffat sedan dess. Förhållandena på havremarknaden, sådana de utvecklats under det sist förflutna halvåret, synas mer än väl kunna motivera vidtagandet av extraordinära åtgärder av vida större räckvidd än dem av Jordbruksutredningen nu föreslagna. De borde, synes det mig, utgöra motiv nog för ett förslag om, att statsmakterna måtte upptaga havretullfrågan till förnyad omprövning. Den inhemska havremarkna-

den har under året utsatts för en dumping av utländsk havre, som i sitt slag torde vara enastående i det svenska jordbrukets historia. På grund härav har landets såväl kvantitativt som kvalitativt goda havreskörd visat sig praktiskt taget osäljbar till priser, som någorlunda täcka odlingskostnaderna.

När Jordbruksutredningen såsom skäl för sitt negativa ståndpunkts-tagande till ett tullförslag jämväl åberopar sig på ovan omförmälda meddelande från 1928 års tullkommitté, må bärkraften av ett dylikt motiv kunna starkt ifrågasättas. Detta så mycket mer som sagda meddelande icke lärer innehålla upplysning om, vare sig när tullkommittén har för avsikt att taga havretullfrågan under omprövning eller huruvida dylik prövning, när den kommer till stånd, kan väntas inriktad mot åtgärder, avsedda att råda bot för nu rådande betryck för havreodlarna. 1928 års tullkommitté torde snarare få anses avsedd för utredningar och förslag rörande permanenta förhållanden på tullskyddsområdet än för prövning av åtgärder av mera provisorisk natur. I Jordbruksutredningens uppdrag torde däremot ingå prövningsskyldighet rörande åtgärder av såväl permanent som av mera provisorisk art, de sistnämnda givetvis i den mån de visa sig nödvändiga för avhjälpandet av ett hastigt uppkommet nödläge.

Då ett efter förhållandena avpassat tullskydd måste anses icke blott som den enklaste utan tillika den mest effektiva vägen för tillskapandet av det skydd, av vilket vår havreodling *nu* är i så utomordentligt stort behov, synes mig, att förevarande utredning bort inriktas mot åstadkommandet av ett dylikt och att förslag därom i första hand bort förordas av Jordbruksutredningen.

Jönköping den 27 december 1930.

Fabian Lilliecreutz.